

2

KARYS

Lietuvos
Nacionalinė
M. Mažvydo
Biblioteka

Linkėjimai Didžiųjų Švenčių Proga

Visiems lietuviams, visiems buvusiems Nepriklausomos Lietuvos kariams, pasaulio lietuvių karių žurnalui KARIUI ir visiems jo bendradarbiams —

LINKIŲ LINKSMŲ PRALEISTI KALĖDAS
ir sulaukti

LAIMINGŲ NAUJŲJŲ 1951 METŲ!

JUOZAS ZEIDAT, Jr.

Bar & Grill

411 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y.

Pirkite Jungtinių Amerikos Valstybių Taupymo Bonus ir užtikrinkite Amerikai ir sau laisvę. Taipgi, pirkdami bonus, užtikrinsite savo sunkiai uždirbtiems pinigams saugumą ir gausite geresnį nuosimtį, negu kitur dabartiniu metu yra mokamas. Taipgi, pasinaudokite šia proga ir šio vėjaus metu įkeiskite savo pinigus į J.A.V. Taupymo Bonus.

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

KARYS

yra artimas ir mielas bičiulis kiekvienam lietuviui, ginklu, darbu ar plunksna kovojančiam dėl laisvos, demokratinės Lietuvos atstatymo. Senimas ir jaunimas, tremtiniai ir čia jau seniai įsikūrusieji mūsų broliai lietuviai — jame visuomet ras sau tinkamos medžiagos, žinių ir vaizdų, bylojančių apie senosios Lietuvos praeitį, apie baisią mūsų Tėvynės dabartį ir apie tą kovą, kuri be jokios atodairos mūsų visų turi būti be perstogės tęsiama Tėvynės ir tautos ateičiai. Pagal išgales — visi į talką tremtyje atgijusiam KARIUI. Nelaukime pakvietimo ar prašymo! Šiandien visi esame Lietuvos laisvės kariai!

Nuo 1951 m. pradžios KARYS eis periodiškai, kaip mėnesinis iliustruotas žurnalas. KARIO talkon jungiasi visa eilė žymių bendradarbių—karių ir nekarių: publicistų, rašytojų, foto menininkų.

KARIO prenumerata metams — 4 dol.
pusmečiui—2,50 dol.
atskiras nr.—45 cent.

Dar neatsiskaičiusieji platintojai maloniai prašomi tuoju pat tai atlikti, o neišplatintus egz., išėjus nr. 2, tuoju grąžinti mūsų administracijai, nes čia jų mums jau trūksta paskiriems skaitytojams.

Brooklyne KARĮ išsirašyti galima: "Gabijoje", Union Ave. 340 ir "Amerikos" red., 417 Grand St., arba tiesiai mūsų redakcijoj.

Redakcijos ir adm. adresas:

KARYS

156 Steamboat Rd. Great Neck, L. I. N. Y.

KARIO Redakcija ir Administracija

Lietuviai biznieriai skelbiasi KARYJE, kuris pasiekia visus pasaulio kontinentus!

**KUR KAS EINA, KĄ KAS DARO — VIEN TIK:
KARYS! KARĮ, KARIO!**

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje

Didžiausia ir turtingiausia lietuvių organizacija

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje yra didžiausia lietuvių organizacija. Tai lietuvių brolybės fraternalė organizacija. SLA trokšta dar daugiau gerų lietuvių suvienyti broliškai ryšiais viešon didelėn ir gražion šeimon.

Susivienijimo kuopos randasi visuose didesniuose miestuose Amerikoje ir Kanadoje.

Apsidrausti galima nuo \$100.00 iki \$5,000.00.

Ligoje pašalpa savaitėje mokama \$9.00 ir \$12.00.

Įstojimo į apdraudą mokėti nereikia. Doktorui už egzaminavimą apmoka Susivienijimas.

Kreipkitės į vietinę kuopą arba į Centrą, adresuodami:

Lithuanian Alliance of America

307 WEST 30-th STREET

NEW YORK 1, N. Y.

VIENYBĖ

SENIAUSIAS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
ATEINANČIAIS METAIS ŠVENCIA

65 METŲ JUBILIEJŲ.

Per tuos 65 metus daugybė lietuvių laikraščių atsirado ir uždarė. VIENYBĖ liko gyva todėl, kad lietuvių visuomenė ją rėmė ir įvertino. VIENYBĖ, visuomenės tarnyboje išbuvusi tokį garbingą laiką, verta ir Jūsų dėmesio. Tad tie, kurie ligi šiol VIENYBĖS neskaitė, užsakykit ją jubiliejiniais metais.

VIENYBĖS prenumerata metams 4 doleriai.

Užsakykit VIENYBĖ savo giminėms ir pažįstamiems. Tai bus geriausia dovana, kurią jie atsimins ištikus metus.

Rašykit: VIENYBĖ, 412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.

LIETUVIŲ SPAUDOS CENTRAS AMERIKOJE

340 UNION AVENUE, BROOKLYN 11, N. Y.

Tel. EV. 8-6163

Naujausios, visame pasaulyje išleidžiamos lietuviškos knygos, liaudies meno dirbiniai, gintarai, lietuviškos plokštelės, Katalogai siunčiami nemokamai. Užsakymai išpildomi paštu.

AMERIKA

Amerikos lietuvių katalikų visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo savaitraštis

yra mieliai skaitomas ne tik čia, Amerikoje, bet ir visame pasaulyje

"Amerika" metams kainuoja \$3.00
užsienyje \$3.50

"AMERIKA"

417 Grand Street, Brooklyn 11, N. Y.

Telef. EV. 8-7012

ŽYGIS Į 1951-sius METUS

Visas pasaulis, o ir mes lietuviai, didžios nežinios ir gilaus rūpesčio persunktais veidais praleidome šiuometinę Kalėdų šventę. Štai, jau žygiuojame Naujųjų 1951-ju Metų audringąją kelionę.

Kodėl gi sakome — žygis?

Kodėl tariame — žygiuojame?

Nejaugi prieš akis vėl karo vargas, ašaros, kraujas... Juk praėjusių švenčių dienomis Geroji Naujiena mums skelbė ramybę ir taiką geros valios žmonėms žemėje.

Deja! Kada žemėje triumfuoja pats pikčiausias žmogus, kada komunistinė bestija visiems geros valios žmonėms yra baisesnė net už pačią mirtį — aišku, žemėje nebegali būti nei ramybės, nei taikos, nei, pagaliau, Trečiojo pasaulinio karo realaus supratimo, jo baimės.

Šiandien, atrodo, kiekvienam turėtų būti aišku, kad dabartinė būklė ilgai tęstis negali. Arba — arba! Iš ugnies ir pelenų tegali prisikelti gerosios valios žmogus, o milijonai įvairių tautų vergų, lėtai mirčiai uždarytų raudonosios Maskvos imperijos "darbo" stovyklose, turėtų išeiti į laisvę. Į laisvę, dėl kurios Jungtinės Amerikos Valstybės buvo priverstos vesti du pasaulinius karus, paaukoti jiems daugybę geriausių savo motinų sūnų ir sudėti begalines materialines vertybes.

Žinoma, tai yra bėsis, pasakys dažnas. Tačiau šiuo atveju reikėtų tuojau pat giliai pagalvoti: o kas būtų atsitikę su Europa, Amerika ir, gal būt, visu pasauliu, jeigu JAV nebūtų įsikūšusios į šiuos abu karus? Ar JAV šiandien dar bebūtų visų didžiųjų žmogaus laisvių šalis? Ar ji būtų galingiausia valstybė pasaulyje?...

Viso pasaulio civilizacijos, jo kultūrinio bei dvasinio vertybių laimei, abiem atvejais JAV atsakė pačia tikra-

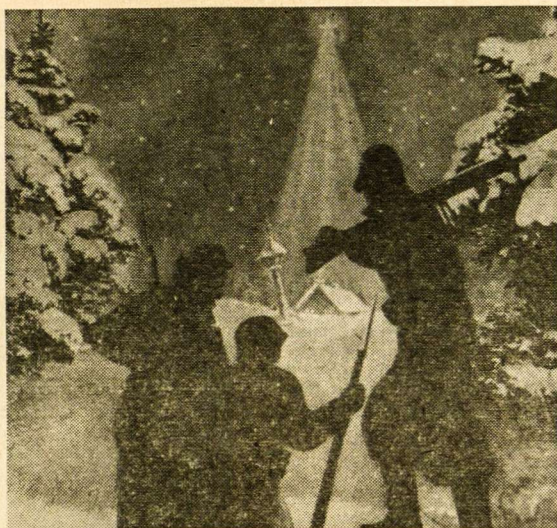
ja kalba — u g n i m i ! ! .

Tiesa, oficialiai — Tretysis pasaulinis karas dar nėra prasidėjęs. Dar neva kalbasi ir šypsosi didžiųjų galybių diplomatai, sėdi draugėje už stalo bankietuose. Tuo tarpu — Korejos mūšių laukuose jau pusmetis, kai liejasi Jungtinių Tautų vyrų kraujas, puola, traukiasi, ginasi divizijos, o didžiausią šios aukos kryžių — neša Jungtinės Amerikos Valstybės.

karys, vieno garsiojo JAV rašytojo, Hemingway, poka-rinio veikalo personažas Jordan, gulėdamas prie susprogdinto tilto ir laukdamas mirties:

"Ištisus metus aš kovojau dėl savo įsitikinimų. Jeigu mes čia laimime — mes laimėsime visur. Pasaulis yra gražas ir vertas, kad dėl jo būtų kovojama, ir aš labai nenoriai skiriuosi su juo..."

Ne didelės lietuvių tautos

Tikėkime, kad šių pirmųjų karių - kankinių kraujas turės didžios prasmės viso pasaulio būsimosioms kartoms, visai žmonijai. Jų brangiausios aukos dėka šiandien jau ir "aklieji" praregi, kas yra raudonasis imperializmas, kas yra tikrasis užpuolikas, ir kas verčia Ameriką ryžtis, jeigu jau nėra kitos išeities, pakankamai tvirtai sutikti baisingą ugnies ir plieno grūtį, kuri šiandien pakibus ties visų gerosios valios žmonių galvomis.

Šiandien mums yra suprantami ir fronte mirštančio kario amerikiečio žodžiai, kuriuos pasakė dar II-jo Pasaulinio karo žūstas

dingojo istorija ir mūsų Tėvynė Lietuva — nemažiau yra graži ir verta, kad mes dėl jos laisvės kovotume ir aukotumės.

Tad šiomis istorinėmis dienomis, kada nežinome, kas gali atsitikti net bespausdinant ar beskaitant šiuos žodžius, junkimės visi neišskiriamam draugėn savųjų tarpe. Aukščiausias laikas grynai širdimi vieningai budėti didžiojo parengtyje. Tikėkime, kad lietuvis karys, kuriam fronte jis bebūtų, garbingai ir narsiai atliks savo pareigą Tėvynės, JAV ir viso pasaulio gerosios valios žmonių laisvei ginti.

KPT. SIM. URBONAS

VIRŠIAUSIAS TIKSLAS

A. MERKELIS

Kiekvienas žmogus ko nors siekia ir pagal tą savo siekiamąjį tikslą jis tvarko savo gyvenimą. Kaip žmonės, taip ir jų siekiamieji tikslai nėra vienoki. Jie daugiausia pareina nuo žmogaus polinkių, išsilavinimo ir gyvenamosios aplinkos. Siekiamasis tikslas sudaro žmogaus gyvenimo turinį, ir juo žmogus labiau artėja prie jo, juo daugiau jis jaučias patenkintas ir laimingesnis.

Žmonės savo individualinių tikslų gali siekti tik normaliais laikais. Žmonių bendruomenė ištikus kuriai didesnei nelaimei, jos tikslai bendrėja. Tokiu atveju visos bendruomenės pajėgos skiriamos vienam tikslui — kuo skubiausiai įveikti ją ištikusią nelaimę.

Štai, 1940 m. birželio 15 dieną mūsų tautą ištiko didžiausia ir skaudžiausia nelaimė: Lietuvą užgrobė bolševikai, lietuvių tauta neteko savo nepriklausomos valstybės ir didžiausios žmogaus gyvenime vertybės — laisvės.

Bolševikams okupavus Lietuvą, kiekvienas sąmoningas lietuvis tuoj pajautė, kad jo tautos ir jo paties gyvenime įvyko kažkas baisaus, kad jo gyvenimas gali pakisti iš pagrindų, ir jis nebegalės siekti tų tikslų, kurių galėjo siekti Lietuvai esant nepriklausomai ir nebegalės taip gyventi, kaip gyveno nepriklausomoje Lietuvoje.

Iš pat pirmųjų bolševikinės okupacijos dienų lietuvis pirmiausia įsitikino, kad jis nebėra saugus, kad jis bet kuriuo metu be jokios priežasties gali būti sumintas, uždarytas į kalėjimą ar ištremtas į Sibirą. Jau pirmosiomis bolševikinės okupacijos dienomis lietuvis pamatė, kad savo tėvynėje ir net savo namuose nebe jis šeimininkas, bet žiaurusis okupantas, kad jo tautos didžiosioms vertybėms gresia mirtinas pavojus.

Sveikas nevisuomet pilnai įvertina, kad sveikata yra didžiausias žmogaus turtas, įgalinąs krauti kitokius turtais. Taip ir laisvėje gyvendami nevisi žmonės ir ne visuomet supranta ir įvertina tai, kad laisvė yra didžiausioji jų vertybė, padedanti jiems siekti kitų vertybių. Kaip besveikiai žmogui viršiausias ir svarbiausias jo gyvenimo tikslas siekimas kuo greičiau pasveikti, taip ir laisvės netekusiam — vėl tapti laisvam ir nepriklausomam.

Lietuvių tautai netekus nepriklausomos valstybės ir laisvės, sąmoningas lietuvis įsitikino, kad jo viršiausias tikslas esama ne to, kurio jis siekė ir, Lietuvai esant pavergtai, jis daugiau jo nebegali siekti. **Lietuvių tautos laisvė ir savaraimė nepriklausoma valstybė—štai kiekvieno lietuvių viršiausias tikslas, leidžiantis jį siekti jo individualių tikslų.**

Bolševikų okupacija parodė, kad, netekus nepriklausomos valstybės ir laisvės, žmogus ne tik nebegali siekti savo individualinių tikslų, bet jis yra paverčiamas visiškai beteisū vergu, su kuriuo okupantas gali daryti kas jam tinka. Poetas Adomas Mickevičius, gyvendamas tremty, toli nuo savo tėvynės Lietuvos, palygina Lietuvą su sveikata, kurią gali įvertinti tik tas, kuris jos neteko. Šiandien ir lietuviai, netekę laisvės, o kai kurie ir tėvynės, įvertina, koks brangus turtas yra tėvynė ir laisvė.

Jei šiandien galėtume paklausti šimtus tūkstančių lietuvių, deportuotų į Sibirą, kuris yra didžiausias jų gyvenimo troškimas, be abejo, gautume visų vieningą atsakymą — grįžti į savo mieląją tėvynę Lietuvą.

Bolševikų okupuotoje ir niokojamoje Lietuvoje dar tebeskurstančių lietuvių didžiausias siekimas, kad iš jų tėvynės kuo veikiau būtų išguiti žiaurieji okupantai, ir Lietuva vėl taptų laisva ir nepriklausoma valstybė.

Jeigu mes šiandien paklaustumė dešimtis tūkstančių lietuvių, išsiblaškiusių po įvairius laisvojo pasaulio kraštus ir čia jau geriau ar blogiau įsikūrusius, ko jie šiandien siekia, kuo jie labiausiai siečia, kuris jų gyvenimo yra viršiausias tikslas, tur būt, negautume tokio vieningo atsakymo. Daugumas pasakytų, kad jų didžiausias troškimas

MIELUOSIUS MŪŠŲ SKAITYTOJUS, BENDRADARBIUS IR TALKININKUS, visus karius, visus lietuvius Tėvynėje ir pasaulyje, visus malonius kolegas lietuviškųjų laikraščių redaktorius-redakcijas nuosirdžiai sveikiname, sulaukusius Šv. Kalėdų ir Naujųjų 1951-ju Metų.

Nors ir kaip bebūtume iškankinti, pavargę ir nusivylę, nepalaužiamai tikėkime laisvos, demokratinės Tėvynės Lietuvos prisikėlimu. Dėl jos kovokime, aukokimės, jos laisvei sutartinai dirbkime.

KARYS

4 KLAIPĖDOS MIESTO PAĖMIMAS

grįžti į laisvą Lietuvą, bet gi esama ir tokių, kurių didžioji svajonė, kuo geriau ir patogiau įsikurti svečioje šalyje. Jiems ten tėvynė, kur geriau. Apie tokius medžiaginių gėrybių vergus, atskilusius nuo savo tautos kamieno ir tautinių idealų, apgailestaudami draug su poetu Baliu Sruoga galėtume pasakyti:

Saka, atskilus nuo tautos,
Klaikiam vaitojime žiemos,
Pradings, kaip vėjas be žinios.

Jau vienuoliktą metą, kai mūsų tautą išliko baisiausias ir skaudžiausias smūgis, grasąs ją pražudyti. To smūgio žiaurias pasekas daugiau ar mažiau jaučia visi lietuviai. Mūsų visų lietuvių likimas yra glaudžiai susijęs su mūsų Motinos Tėvynės Lietuvos likimu, ir mes dėl jos likimo esame atsakingi prieš būsimąsias kartas ir istoriją. Nedalyvaudami savo tautos likiminėje kovoje dėl jos egzistencijos ir laisvės, mes tuo pačiu save nulietuvintume, tapdami tarptautiniais parėjūnais, išsizadanciais, anot Vinco Kudirkos, brangiausių savo tautos idealų dėl "trupinio aukso ar gaudaus valgio šaukšto."

Ne visi lietuviai šiandien gali dalyvauti likiminėje savo tautos kovoje dėl jos egzistencijos ir laisvės. Šimtams tūkstančių lietuvių vargstančių ir žūstančių šaltajame Sibire bolševizmo žlugimas ir nepriklausomos Lietuvos atstatymas yra tik brangi svajonė, kuriai įgyvendinti jie, be savo kančios, niekuo negali padėti. Kasdien grumdami su neišbrendamu vargu bei skurdū ir visur juos tykojančia mirtimi, jie negali siekti viršiausiojo mūsų tautos tikslo — laisvės ir nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymo. Sibiro lietuvius tremtinius su Lietuvoje bolševikų vergija kenčiančiais ir laisvajame pasaulyje gyvenančiais lietuviais sieja nepalaužiamas tikėjimas, kad Lietuva vėl taps laisva ir jos laisvės saulutė jų nebe už kalnų: greit mus džiugins pirmosios jos prošvaistės.

Sovietų Sąjunga savo karo su Vokietija išvakarėse 1941. VI. 13—22) pradėjęs didįjį lietuvių tautos tremimą į Sibirą, dar platesniu mastu ir žiauresnėmis priemonėmis ji tęsia antrą syk (1944 m.) okupavus Lietuvą. Tais tremimais bolševikai nori palaužti lietuvių tautos pasiryžimą, žūt būt, siekti laisvės. Jei lietuviai savo tėvynėje būtų paklusnūs bolševizmo vergai, jie nebūtų tremiami į tolimojo Sibiro vergų ir mirties stovyklas.

Didvyriški partizanų žygiai mums rūsčiai ir įpareigojančiai byloja, su kokių nepaprastu ryžtu, karžygių drąsa ir pirmųjų krikščionybės laikų kankinių pasiaukojimu lietuvių tauta priešinas savo baisiajam tironui ir siekia laisvės. Lietuvos partizanų kova nėra beprasminga. Jie kaunas ir žūsta, kad iš jų kapų keltų laisva Lietuva.

Sibiro lietuvių tremtinių kančios, Lietuvos partizanų besąlyginis pasiaukojimas savo tautos laisvei mus lietuvių, gyvenančių įvairiuose laisvojo pasaulio kraštuose dar labiau įpareigoja siekti savo tautos laisvės. Mes tam savo tautos didžiajam tikslui siekti turime nepalyginti geresnes sąlygas, negu mūsų broliai ir seseris, gyvenę anapus geležinės uždangos.

Kiekvienam žmogui valia turėti ir siekti savų individualinių tikslų. Betgi jam nepamiršti ir bendro visos tautos tikslo.

Gyvenant nepriklausomoje Lietuvoje paskiram lietuviui nereikėjo tuo tikslu sielotis. Jo tautinės, politinės, valstybinės ir kitokios pareigos buvo tvarkomos tam tikrais įstatymais. Šiandien Lietuvai esant bolševikų pavergtai, anapus geležinės sienos kenčia lietuviai — verčiami paklusti įstatymams ir įsakymams, naikinanties mūsų tautą.

Mus priglaudusios laisvojo pasaulio šalys ne tik neturi įstatymų, mus įpareigojančių atiduoti savo tautai tą, ką jai privalome. Vieni kraštai daugiau kiti mažiau toleruoja mūsų tautinius siekimus, tačiau, aplamai paėmus, jie visi nori, kad juose įsikūrę greičiau asimiliuotųsi, t. y. susilietų į vieną masę su tuo krašto gyventojais. Tad svertu gyvenę lietuviai savo tautai pareigas atlieka pagal savo tautinės sąžinės jautrumą.

Svečiose šalyse ir neįprastoje aplinkoje gyvenant, daug laiko ir energijos skiriant kasdieni duonai bei savai ateičiai patikrinti, jautrumas didiesiems savo tautos siekimams silpnėja ir nenuostabu, kad mes ne visa darome, ką galime ir privalome daryti savo tautai laisvinti ir nepriklausomos Lietuvos valstybei atstatyti. Tai gal būt ir žmo-

Artinamės prie Klaipėdos miesto

1923 m. sausio 12 d. jau tamsiant, prisitartinome prie Klaipėdos. Mūsų raitieji savanoriai, Labučio vadovaujami, jojo pirmieji. Nuo Kruken-Gerge kaimo kalnelio jie išvydo miestą. Ir nedidelis 20 raitelių būrys nesulaukė — leidosi pirmyn, mėginami miesto gynėjus. Ilgai neteko laukti — pasigirdo šautuvų šūviai, kiek vėliau sutarškėjo kulkosvaizdžiai. Mūsų raiteliai nesukubėdami pasuko į dešinę ir, padarę ratą, grįžo. Saudymas iš miesto pusės tęsėsi dar 10-15 min., buvo nerviškas ir gnynejams beprasmiškas. Už tat mums padėjo susiorientuoti. Kulkosvaizdžių ugnis ėjo iš kelių dvarų: Goetzen, Althof, Smeltės priemiesčio ir fanieros fabriko, ties Dangės upe. Mūsų uždavinys buvo: pasiekti tikslą su kuo mažiau aukų tiek sau, tiek priešingai pusei. Nenoriu net vadinti kitos pusės priešu. Ką gi kalti tie prancūzų kariai, patekusieji į Klaipėdą? Kokie jų tėvynės interesai buvo čia paliesti? Žinoma, jie — kariai ir, kol negaus kito įsakymo, ginsis. Tad aš ir norėjau užtęsti laiką. Jau anksčiau pasitariau su nusimanančiais politikoje — jų tai patarimas ir buvo: apgulkite Klaipėdą, duokite laiko susižinoti signatarų valstybėms tarp savęs, gal jie patys suklikimo akivaizdoje neparorės dar daugiau komplikuoti padėties. Ir man pačiam atrodė, kad nereikia pažeisti didelės valstybės garbės, nes tuo gali būti pastatyta į pavojų ir visos Lietuvos egzistencija: Lenkijai galėjo būti duotas sutikimas maršuoti į Lietuvą.

Zygiavome visą dieną. Žmonės buvo ne tik pavargę nuo žygio, bet sušalę ir nedavalgę. Liepiausustoti. Kruken-Gerge ūkyje ikūriau savo štabą. Pirmos rinktinės vadui, savanoriui Aukštuoliui, isakiau paskirstyti kuopas ir nakties tamsumoje prieiti kuo arčiau miesto. Sausio 13 d. apie 3 val. ryto kuopos užėmė savo vietas, ir miestas buvo galutinai apgultas. Vienintelė galimybė iš jo išvykti buvo jūra ir marės, nes mes savo žinioje neturėjome nei laivų, nei žmonių užkirsti kelius per jūrą. Tuo tarpu turėjome apie 600 vyrų, paskirstytų į 5 kuopas. Priešingoji pusė buvo gausesnė ir daug geriau apginkluota. Prancūzų dvidešimt pirmasis batalionas nors ir buvo nepilnas (200 žmonių ir apie 30 kari-ninkų), bet puikiai apginkluotas. Vien tik modernų kulkosvaizdžių turėjo daugiau 40. Iš 400 žandarų tik apie 60 buvo išmėtyti po kraštą, kiti gi buvo sutraukti į Klaipėdą ir apgyvendinti kareivinėse. Tai vis buvusieji vokiečių armijos kariai, ginkluoti šautuvais ir kulkosvaizdžiais. Kaip vėliau paaiškėjo iš vokiečių gyventojų, prancūzams pagalba pasiūlė savanoriai ir buvo priimti, apginkluoti ir priskirti, kaip pagalbinė policija. Policija, su jos direktorium Cornelius priešaky, buvo vadovaujama majoro Tubeux, kuris ir rūpinosi miesto gyvenimu.

Tą naktį padiktavau laišką prancūzų komisariui Petisne, kuriame išdėčiau sukilimo priežastis ir prašiau atitraukti gnynejus į kareivines, kad išvengtume kraujo praliejimo. Prie laiško pridėjau vieną "Manifesto" eg-

JONAS BUDRYS

zempliorių ir keletą spausdintų proklamacijų prancūzų kalba ir prancūzų karius. Proklamacijose buvo išdėstyta, kad mes prieš jus nieko neturime ir kariatai nenorime, mūsų siekis yra pašalinti provokišką Steputat direktorią.

Siunčiam žmones derėtis

Sausio 13 d. apie 4 val. ryto mūsų "parlamentarai", du jauni vyrukai klaipėdiečiai, Kavolis ir Gervinas, su balta vėliava sustojė ties spygliuotų vielų tvora, kuria gnynejai jau suspėjo apkrauti savo pozicijų silpnesnes vietas.

Mūsų pasiuntiniams iš gnynejų pusės buvo nurodyta vieta ties tiltu per Dangės upę, prie fanieros fabriko, kur jie buvo išleisti.

Apie rytą gautas pranešimas iš dešinio sparno, kad ten, ties Giruliais, susispietė naujas savanorių būrys, apie 40 žmonių, ku-

spėja, kad apkasų kasti. Turėdama įsakymą tik apgulti ir tik gintis, bet ne šaudyti patiems, klausė, ką daryti. Telefonu isakiau paleisti keletą šūvių, bet ne į žmones — tik pagąsdinti. To pakako — darbininkai išsibėgiojo ir daugiau negrįžo.

Žinios apie Bajorų stoties paėmimą

Jau iš nakties pradėjo smarkiai šalti. Mes gavome 6 kulkosvaizdžius. Pas mus į štabą iš Bajorų atvyko Erdmonas Simonaitis, lydimas ūkininko Dovilo ir kažkoki uniformuoto Klaipėdos policijos komisaro, kuris kalbėjo lietuviškai. Klausiu:

— Erdmonai, kur gavai adjutantą, ar tai lietuvis?

— Ne, vokiečiai Stelgeris, silutės komisaras.

Čia Simonaitis papasakojo man Bajorų stoties paėmimo smulkmenas.

Simonaitis sausio 11 d., paėmęs 25-28 savanorius, nuėjo į Bajo-

Laisvės statula V. D. Karo Muziejaus sodelyje, kaune

ris jau pasidavė vieno tarnavusio kariuomenėje savanorio žiniai.

Tas savanoris, pasiėmęs vadovybę, parodė iniciatyvą ir matydamas, kad ties Giruliais keli kilometrai liko neapstatyti žmonėmis, pats paskirstė savo negausų būrį į sargybas.

Pagyriau tą sumanų vyrą, patvirtinau įsakymu naują 6-tą kuopą, paskirdamas ji jos vadu, ir pasiunčiau jam visus naujai atėjusius savanorius. Iš vienos kairiojo sparno kuopos gautas pranešimas, kad ten mirtinai pašautas priešs žvalgas. Centrinėje kuopoje įvyko susišaudymas, ir buvo užmuštas vienas savanoris — pirmoji mūsų auka.

Iš centro apie 10 val. ryto gautas pranešimas, jog ten pasirodė apie 40 žmonių, neva geležinkelio linijos taisyti. Kuopos vadas

ry stotį. Mūsų savanoriai rado stotį užimtą žandarų, kurie turėjo 2 kulkosvaizdžius. Su žandareis buvo šilutės apskrities policijos komisaras ir prancūzų paprefektis, leitenantas Line, kurie gerai pažinojo Simonaitį. Line, pamatęs prisitartiną būrį, įsakė pradėti ugnį. Komisaras, jau besirošiantiems policininkams, vokiškai surėkė: "Halt! Nešauti!" Line rėkė Stelgeriui: "Aš jus atiduosiu teismui, aš jus nušausiu!" Jis metėsi prie kulkosvaizdžio, norėdamas šauti. Žandarai klausė savo, jiems artimesnio, vado ir prancūzų leitenanto prie kulkosvaizdžio neprileido. Policijos komisaras gi tuo nepasitenkino, bet saljutavo Simonaitį kariškai ir pratarė vokiškai: "Ich gratuliere, Herr Landespräsident!" (Sveikinu, ponas krašto prezidentas — taip tituluodavo krašte Direktorių pirmininką). Line visai nustojo pusiausvyros, pradėjo kollioti Stelgeri — "Išdavikas, su jumis bus atsilyginta..." Tas gi ramiai, bet garsiai, kad policininkai girdėtų, tarė Linei: "Mes, vokiečiai ar lietuviai — šio kraš-

niška, tačiau taip elgtis mes neprivalome, nes šiandien tėvynė iš mūsų daugiau reikalauja.

Šiandien gyvename tokius laikus, kad savo tautos likiminėje laisvės kovoje visi privalome būti kariais savanoriais.

1923 METAIS

to gyventojai. Čia gimė, čia užaugė, gyvenome iki šiol drauge ir turėsime gyventi ateityje. Jūs gi čia svetimi, kaip atvykote, taip ir išvyksite. Štai kodėl mes, klai-pėdiečiai, negalime vienas į kitą šauti."

Toliau, kreipdamasis į policininkus, tarė: "Pasveikinkit poną prezidentą!"

Policininkai sumušė užkulnius ir salutavo.

Simonaitis paleido Line, tardamas: "Vyki į Klaipėdą ir pranešk Petisne, ką matei. Su prancūzais patys nepradėsime, bet jei teks — gimsimės." Simonaitis, palikęs stoties komendantą lietuvi, atidavė policiją jo žinion, o komisarą Stelgerį paėmė su savim.

Stelgeris, girdėdamas tą Simonaičio atpasakojimą, šypojo si ir, matyti, jautėsi neblogai.

Aš paspaudžiau jam ranka, tardamas: "Bravo, komisare, taip turi galvoti visi šio krašto žmonės, ir viskas bus gerai."

— Bus gerai, — pakartojo ir jis lietuviškai.

Simonaitį aš irgi painformavau apie padėtį ties Klaipėda, ir jis automobiliu, kurį mes naktį atėmė iš policijos, Stelgerio ir Dovoילו lydimas, išvyko į Šilutę ten organizuoti Direktorijos ir, kol Klaipėda bus paimta, iš ten valdyti kraštą, kuris jau visas buvo laisvas.

Grįžta mūsų pasiuntiniai

Apie 11:30 val. rytą toje pačioje vėjoje, kur mūsų siųstieji du vyrai perėjo liniją, buvo pastebėtas sujūdimas. Pasirodė mūsų parlamentarai; atsidarė spygliais aptverti ožiai-vartai, ir vyrams nuo akių buvo nuimti raiščiai. Man telefonu buvo pranešta apie jų pasirodymą. Turiu paaiškinti, jog mūsų savanoriai-specialistai pasinaudojo krašto telefono linijomis, pritaikė ir įrengė mums telefono linijas, o vielas, jungiančias miestą su kraštu, nukirto ir nutraukė susisiekimą.

Atsakymas, kuris buvo atneštas, iš esmės nebuvo joks atsakymas. Tai buvo delsimas.

"Aš jokios galios nebeturiu, nes, karo veiksmams prasidėjus, civilinė valdžia perdavė visą galią į karo vado rankas—prašau kreiptis į jį"— maždaug tokiais žodžiais atsakė Petisne.

Mūsų gi pasiūti vyrukai atpasakojė, kad juos n u v e d ė i "Memeler Dampfboot"—vokiško dienraščio — redakcija, kur atvyko Petisne ir keli karininkai. Pasiuntiniams nenorėjo rodyti nei prefektūros, nei kareivinių, todėl juos atvedė į neutralią vietą.

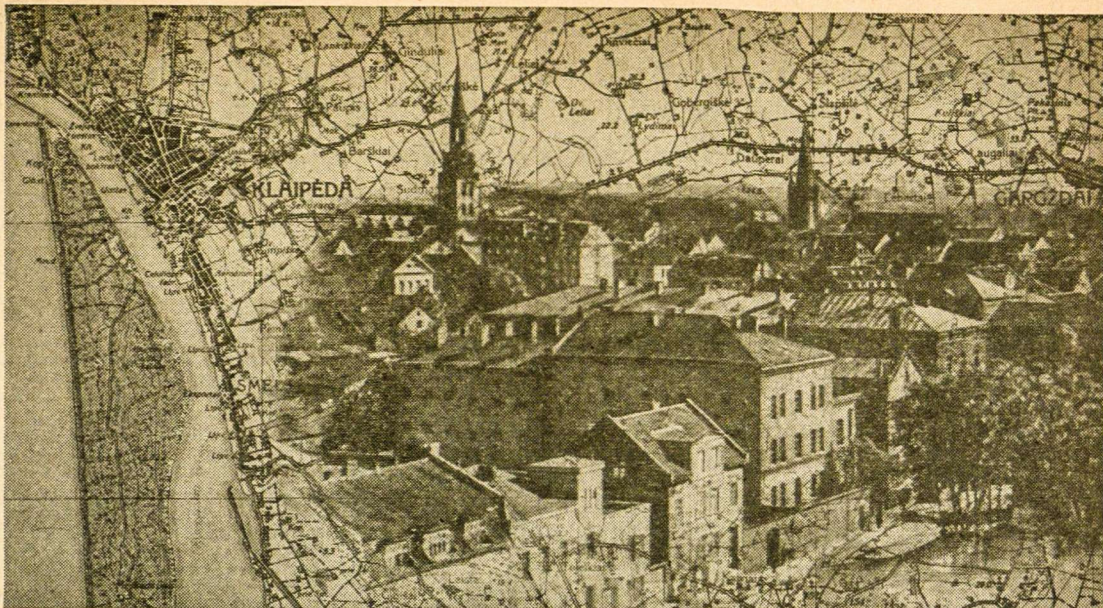
Mes buvome jau įpykę. Šeši jaunuoliai savo iniciatyva popietiniu laiku apleidė sargybą Girulių rajone ir pradėjo šliaužti miesto link. Juos pastebėjo prancūzai ir paleido ugnį iš šautuvų ir kulkosvaidžių. Du buvo vietoje nušauti, kiti atšliaužė sužeisti. Ta žinia pasiekė mane vėliau, nes toje vietoje neturėjome telefono.

Dar tos žinios neturėdamas, aš pasiunčiau kitą laišką Petisne:

"Jūsų dalykas perduoti, kam reikia. Visas kraštas jau mūsų rankose, ir tai be pasipriešinimo; man pavesta paimti miestą, ir jis bus paimtas. Jei bus kraujo praliejimas—kaltė ne mūsų."

Pasirošimai puolimui

Sausio 13 naktį daviau telegramą įsakymus II grupės vadui Kalvaičiui ir Šilutę: "Atsiųskite visus laisvus vyrus pas mane", ir III grupės vadui Bajorui ir Pagėgius: "Palkikite vietoje, kiek reikia, ir paskirkite pavaduotoją. Pačiam, su kiek galima didesniu

skaičium, isakau atvykti į Goetzel-fen dvarą ir užimti barą." Sausio 14 d. 3 val. ryto iš Bajoro gauta telegrama: "Bus išpildyta. Atvyksiu su dviem kuopom."

Išsčiau juos dėl to, kad visos mano jėgos tebuvo tos šešios kuopos, maždaug 680 žmonių. Kuone pusę jų buvo moksleivių ir ūkininkų, patriotiniai nusitelkusių ir pasiryžusių, jei reikia, žūti, bet su labai mažu kariniu pasirošimu.

Teiti su jais į miestą būtų galima. Bet įėjus teks užimti kelis tiltus, geležinkelio stotį, uostą ir šiaip išskirstyti po miestą. Iš to kiekio negalima palkiti rezervų, o jau joki būdu nebus kuo pakeisti pavargusių žmonių. Turėjau 3¼ kuopos kariškai išlavintų savanorių, o viena, pati geriausia, buvo pas Bajorą Pagėgiuose. Šilutėje buvo nedaug mūsų vyrų ir taip pat mažai patyrė. Abi tos grupės jau atliko savo uždavinį.

Sausio 14 d. aplankiau Astupėno, Strelneko ir Noreikos kuopas. Žmonės tik kai kur galėjo užėiti po stogu pasišildyti. Daugiausia lauke šalo. Prie tokio šalčio ilgai tęsti negalima. Trečią valandą popiet išsčiau į rinktinės vadą Aukštuolį ir čia pat paskyriau puolimo valandą, perdaviau raštu operatyvinį įsakymą ir aptariu visas smulkmenas. Apie puolimo eigą kuopos turėjo informuoti mane, kol galima, telefonu.

Iš tos dienos įvykii verta paminėti pasirodymą maršė keletu garlaivių, plaukusių į Vokietiją su pabėgėliais. Ne mūsų interesas buvo jiems sukliudyti pabėgimą — juo daugiau bėgs — juo geriau. Tarp jų pabėgo Direktorijos pirmininkas Steputat, policijos direktorius Cornelius ir eilė kitų.

Apie 2 val. po pietų iš Šilutės atvyko apie 600 vyrų. Jų vadas ir jo padėjėjas, abu amerikiečiai, Z. Zamkus ir a. a. St. Darius, vos spėję atrapotuoti atvykima, sėdo prie stalo ir tuoj iš nuovargio užnigo.

Apie 7 val. vakaro visi jaunieji vadaai paliko štabą, kiekvienas grįždamas į savo vietą. Turėdamas galvoj, jog visą naktį teks budėti, liepiauu savo pagalbininkams pailsėti. Aš su savo pavaduotoju, Pranu Klimaičiu, išėjome į laukus pakvėpuoti oru. Šaltis truputį sumažėjo, bet pakilo smarkus vėjas, kuris ėjo vis dienas ir didyn. Apie 10 val. vėjas sunėšė tiesiog kalnus sauso sniego, kitur vėl liko tik plikas bliz-

gantis ledas. Oras buvo nepalankus. Bet įsakymas duotas, pasirošimai padaryti, ir apie pakeitimus negali būti kalbų. Štai 10 val., kaip numatyta, pasigirdo pirmieji šūviai dešiniam sparne ties Giruliais.

Jie neturėjo pulti, o tik atkreipti į save dėmesį, imituojant puolimą.

Tikras puolimas buvo numatytas Sendvarjį vėliau.

Grįžome į pirkia. Visi buvo vietoje, prie žemėlapiu susikaupe. Pažiūrėjau į laikrodį — 11 v. nakties.

— Išsiųskite ant kelio "gusarus" (taip mes praminėm savo raitąjį būrį) pasitikti Bajoro.

11 val. 30 m. sužirzė telefonas. Strelnekas praneša: "Pasiunčiau žmones Sendvario užimti."

— Kas veda?

— Girnius.

Išeinu laukan. Įdomu pasiklausti. Sendvaris, tai lyg vartai į miestą. Žinoma, prancūzai tai suprato ir, kiek jų jėgos ir sąlygos leido, atitinkamai ji buvo užėmė.

Pirmoji ugnis ir užėmimai

Prancūzai pirmieji pradėjo ugnį. Į viršų pakilo kelios prancūzų rakietos, kad apšviestu puolančiuosius. Vėliau sutarškėjo kulkosvaidžių. Mūsiškiai nesinerino, tyliai šliaužė, pagaliau prisikartine, pradėjo ugnį iš dviejų kulkosvaidžių ir šautuvų. Po 25-30 minučių gynėjų ugnis sušlūbavo. Sprogo kelios rankinės granatos. Po to sprogiom, matyt, keli priešingos pusės kulkosvaidžiai nutilo. Grįžau prie telefono. Nors ir spėjau, kad Sendvaris užimtas, — klausiu Strelneką telefonu, kaip yra. Jis turėjo sekti puolimą iš arti: — "Taip, užimtas," — atsako. Pradžioje kelios minutės. Sendvaris pasigirdo šūviai iš keleto šautuvų ir dviejų kulkosvaidžių. Mūsiškiai neatsakė. — "Keista, argi vėl atėjo pagalba iš miesto... Kodėl mūsiškiai tyli?" — galvojau.

Klausiau vėl telefonu Strelneką, kaip ten vyksta.

— Prancūzai kontratakuoja, — visai įtikinamai atsiliepė jis.

— Bet kodėl gi mūsiškiai tyli, ar patenka į spastus? — klausiau.

Kulkosvaidžiai dirba nesustodami. Išakiau Strelnekui įspėti kaimynines kuopas, o pačiam su 50 vyrų eiti pirmyn, išvaduoti Girnius.

Pradėjau galvoti, jog iš esamuo uoste laivų galėjo atėti pagalba. Todėl su pagalbininkais tarčiau, iš kur sutraukti nors vieną kuopa, kol Bajoras atves

savo žmones iš Pagėgių. Tai gali būti dar po 2-3 valandų, nes neturėjau supratimo, kokiomis susisiekimo priemonėmis jis gali pasinaudoti.

Po 10-15 minučių nejaukios tylos pasigirdo granatų sprogiomas ir šūviai: tai Strelnekas, — supratome. Ilgai neteko laukti. Strelnekas grįžo prie telefono.

— Viskas tvarkoje. Girnius pasielgė neatsargiai: paimtus belaisvius suvarė į daržinę, o pats su kitais, palikęs tik porą vyrų, nuėjo kratyti dvaro, ar neras kokių pasislėpusių. Tuo tarpu žandarų grupė su dviem kulkosvaidžiais atėjo pagalbon ir apšaudė mūsiškio. Išvadavom visus. Paimta nelaisvėn prancūzų karininkas, 3 kareiviai, 23 žandarai, keli civiliniai, keletas dešimčių šautuvų ir 9 prancūzų kulkosvaidžiai. Kiti žmonės pabėgo.

— Sveikinu! Likite Sendvary, belaisvius atsiųskite mums (Mes jau turėjome jų paėmę anksčiau apie 30).

BRANGŪS BROLIAI KARIAI!

Žengiant mums į šiuos, nors ir labai neramius, grėsmingus Naujuosius 1951-sius Metus, nuoširdžiai sveikinu jus ir jūsų artimuosius.

Mūsų Tėvynė ir tauta išgyvena sunkiausius savo istorijoje laikus. Mūsų broliai partizanai jau ilgus metus ligi šios dienos veda žūtbūtinę kovą su žiauriausiais okupantais, o mes, laisvieji, esame negailestingai išblaškyti po platųjį pasaulį.

Nors tiesiogiai savo Tėvynei šiandien mes negalime padėti, tačiau savo darbu, savo pavyzdžiu, gyvu ir spaudintu žodžiu — visur ir visiems mes galime drąsiai sakyti apie tą sunkiąją kovą, kurią be perstogės veda lietuvių tauta su baisiausiais mūsų Tėvynės pavergėjais nuo pat pirmųjų Nepriklausomybės kovų dienų.

Kviečiu jus visus nepamiršti, kad esate kariai. Todėl visomis galimomis priemonėmis kovokime dėl mūsų Tėvynės laisvės ir nepriklausomybės. Visi ligi šiol partitieji ir dar prieš akis stovį vargai ir nuoskaudos — dar daugiau užgrūdins mus, o iš padarytųjų klaidų pasimokinsime.

Tikėkite man, kad nėra pasaulyje jėgos, kuri nugalėtų Tėvynės meilę. Ta meilė parves mus visus daug kenčiančios Motinos-Tėvynės prieglobstin.

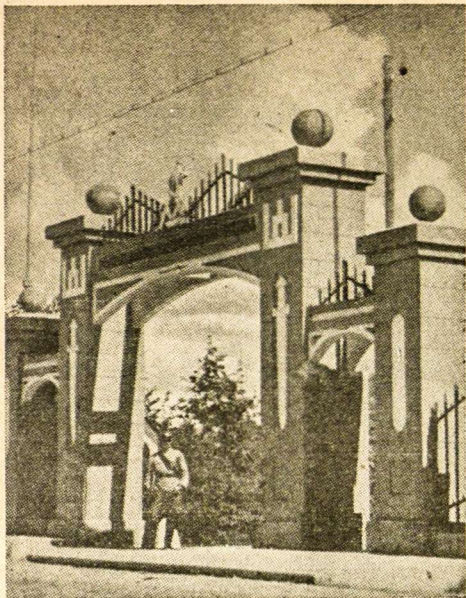
P. PLECHAVIČIUS,
Lietuvių Karių Sąjungos "Ramovės"
Laikinosios Centro Valdybos
Pirmininkas

Teinam į Klaipėdą. Mūšis prie prefektūros

3 val. nakties su Sendvariu buvo baigta. Dėl to Goetzeleno dvaro gynėjai atsidūrė didesniai pavojuje. Noreikos kuopa nužgiavo pirmyn, dvaro užimti. Dvaro gynėjai prisileido puolančius gana arti ir tik tada pradėjo ugnį iš kulkosvaidžių. Jau kuone pačiam dvare Noreika buvo užmušta, o jo kuopa, perpus iš moksleivių sudaryta, pradėjo trauktis atgal. Tuo metu pasirodė Bajoro žmonės. Tas narsus vadas tuoj paleido savo žmones

ir mūšį ir tiesiog nušlavė dvaro gynėjus. Gynėjų grupė iš Smel-tės priemiesčio, matyt, telefonu iš prefektūros jau buvo gavus žinią apie Sendvario ir Goetzeleno likimą ir skubiai pati pradėjo trauktis į miesto centrą. Mūsų kuopos ėjo jų pėdomis. Kai tik bėgantieji mėgindavo kur sustoti ir gintis, tuoj buvo paleidžiami mūsų kulkosvaidžiai, ir gynėjai

KARO MOKYKLOS KŪRIMASIS 1919 M.

Vartai į Karo Mokyklos rūmus

KLAIPĖDOS PAĖMIMAS 1923 M.

vėl bėgo. Apie 9 val. Bajoras pasiekė prefektūrą, kur 70 prancūzų su keliais karininkais nutarė gintis. Kiti užsidarė kareivinėse ir pasiėmė savo žinior dar 150 žandarų. Kiti žandarai, netekę vilties ir noro gintis, išsilakstė po miestą ir išsislapstė po privačius butus.

Prancūzai turėjo gerokai kulkosvaidžių, ir per visus dviejų aukštų langus kyško jų vamzdžiai. Abiejose gatvėse ties namu negalima buvo pasirodyti, nes jų ugnis viską nušiuodavo. Keli drašuuoliai jau užmokėjo savo gyvybę. Klaipėdietis Vanagaitis, buvęs vokiečių viršlia, drąsiai pasisiūlė Bajorui pravesti savanorių dalį per sodus į prefektūros namo sodą. Tuo tarpu vienas jaunas karininkas, Barkauskas, paėmęs rankinę granatą, prisilinkęs prie namo mūro, mėgino įmesti pro langą granatą, bet buvo pastebėtas ir krito vietoje negyvas. Kulka pataikė jam tiesiai į kakta. Vienok atsirado ir daugiau drašuuolių. Du mūsų kulkosvaidininkai pradėjo ugnį ir prancūzų kulkosvaidininkus. Tuo pasinaudojo vienas savanoris drašuuolis ir pakartojė Barkausko žygį. Šį kartą jam pasisekė. Nuo sprogdusio vidury namo granatos išbryžė visi langai. Pasirodo, antrame aukšte būta paties Petisne su pagalbininkais. Kažkas iš jų sugriebęs nuo stalo baltą staltes, iškišo ją pro langą: ženklas, kad pasiduoda.

Prancūzai sudėjo ginklus. Apie 12 v. dienos Bajoras pranešė man įvykusį faktą. Visos kuopos iš įvairių pusių įžengė į miestą, užėmė uostą, tiltus, stotį ir apsupo kareivines, laukdamos tolimesnių įsakymų. O tuo tarpu prefektūroje ėjo derybos.

Zmonių minios užplūdo gatves ir laukė, kas čia bus toliau.

Prefektūroje

Aš važiauvau per miestą su Pranu Klimaičiu ir Bajoru apdaužytam ir be durių senam forduke. Iš minios, abiejose gatvės pusėse buvo girdėti gana gausūs džiaugsmingi šauksmai—lietuviškai ir vokiškai. Įėjome į prefektūrą. Prancūzai atstoję. Keli, sunkiai sužeisti, gulėjo apraišioti. Pasikėliau į antrą aukštą. Ten buvo 7-8 uniformuoti

prancūzų karininkai ir pilna uniforma, kaip supratau, Petisne. Vieni kitus salutavome.

Petisne jau buvo atsigavęs ir bandė pasikeisti rolėmis.

— Jūs čia "tų žmonių" vadas? —staiga kreipėsi į mane.

— Taip, aš.

— Ar jūs pripažįstate alijantų autoritetą šiame krašte? —vėl klausė.

— Apie tai galėsime pasikalbėti vėliau, laisvesniu laiku. Dabar norėčiau žinoti, ką jūs žmonės planuoja kareivinėse: mano gintis arba nutraukė gynybą?

Petisne pamatęs, jog jo taktika nepasisekė, pakeitė toną ir, kaip geras vaidila, gana maloniai ir ramiai sako:

— Leiskite atvykti čionai karo vadui, su juo ir tarkitės.

— Gerai, tik aš tikiu, kad jo atvykimas neužims daug laiko.

Kažkas iš mūsų ir vienas prancūzų leitenantų automobiliu išvyko į kareivines atsivežti vada.

Tuo tarpu prisistatė man vienas civilinis.

— Aš miesto burmistras Sultz. Vyriausio burmistro aš nesurandu. Kokie bus tamstos nurodymai miestui? — stengėsi ramiai ir pagarbiai klausiti senyvas žmogus.

— Matai, matai, štai lapė jau prisigerina naujiems šeiminkams, — tarė Petisne piktai savo karininkams.

Jo kabineto šefas, kapitonas La Roche, nerodydamas savo jausmų, tylėjo. Jis tik buvo sąžiningas vertėjas.

Paprasčiau burmistą Sultz, kuris mokėjo, nors ir nedaug, lietuviškai, kad būtų pas mane rytoj 10 val. ryto krašto Direktoriijos bute, kurį pasirinkau savo buveine. Petisne lyg norėjo prieštarauti, ruošėsi ką sakyti, bet susilaikė ir numojo ranka.

Paliaubų prašymas

Greitai atvyko senyvas majoras. Buvo susinervinęs. Salutavo. Apsidairė aplink, kaip geras tėvas-vadas, ieškodamas akimis, ar netrūksta ko iš kariu.

Po to kreipėsi į mane:

— Darysime paliaubas?

Jausdamas visą atsakomybę už savo veiksmus, supratau, kad ir čia nėra strateginis klausimas: paimsi kareivines, tai jau

Mūsų valstybės kūrimosi pradžioje vienas labai reikšmingų įvykių — Karo Mokyklos įkūrimas. Sunki buvo toji pradžia. Nė lengva šiandien vaizduotis tą sunkų erškėčių kelią, kuriuo teko eiti pirmosioms laidoms ir Mokyklos vadovybei, ėjusiai sunkias ir atsakingas pirmųjų Lietuvos karininkų paruošimo pareigas, kada žūtutinėse kautynėse reikėjo krauju užbrėžti Nepriklausomos Lietuvos sienas.

1918 m. vasario 16 d. paskelbus Nepriklausomybę, reikėjo kuo greičiausiai organizuoti kariuomenę, kuri galėtų atremti iš visų pusių besiveržiantį priešą. To nesutrukdė nei lėšų, nei ginklų, nei kitų priemonių stoka. Atgimstančios Lietuvos šauksmas pasiekė visas tėvynės kertes, ir savanorių pulkai, degdami senosios Vytauto Lietuvos karių dvasia, pradėjo rinktis iš plačiosios tėvynės. Iš amžių narsi ir karinga mūsų tauta, nors ir buvo nustojusį savarankiškumą, bet išskankintoj lietuvių širdy laisvės troškimas liepsnojo galinga ugnimi. Reikėjo tik vadų, vesti į kovos lauką. Tuo tikslu kariuomenės

J. LTN. VYT. TAMULAITIS

vadovybė 1919 m. sausio 15 d. paskelbė karininkų mobilizaciją, o Krašto Apsaugos Ministras—sąlygas įstoti į Lietuvos Karo Mokyklą, jaunų karininkų kadrai paruošti. Šios įstojimo sąlygos ir pirmą kartą viešai paminėtas Karo Mokyklos vardas buvo paskelbtas "Lietuvos" dienraštyje 1919 m. I. 15 d.,:

"KARO MOKYKLA.

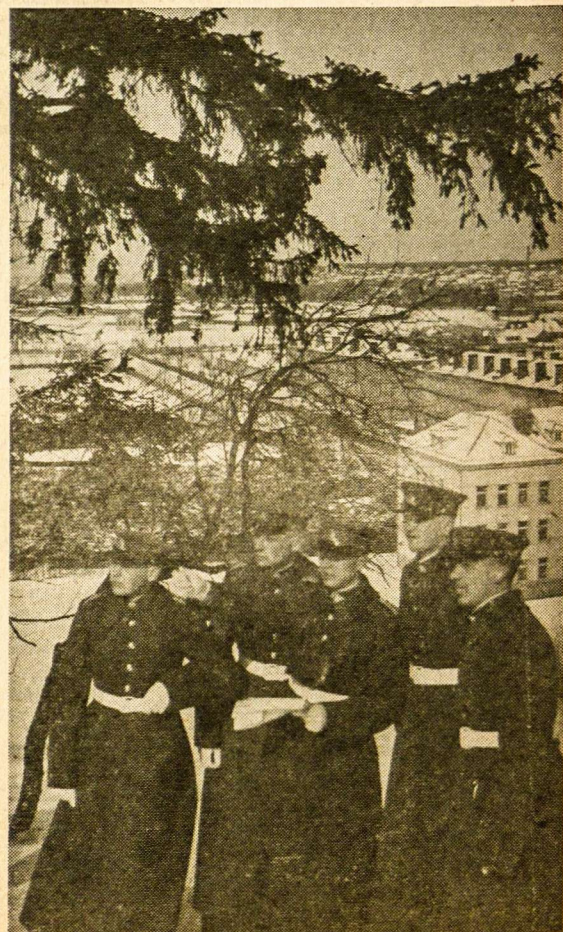
1. Dabartiniu sunkių apystovų metu Karo Mokyklos kursas yra sutrumpintas. 2. Į Karo Mokyklą gali stoti visi vyrai geros sveikatos ir nejaunesni kaip 17 m. amžiaus. 3. Į Karo Mokyklą be kvotimų bus priimami tik tie, kurie turi mokyklos palidymą mažiausia 4 klasių gimnazijos, realinės mokyklos, arba baigę mokytojų seminariją, miesto mokyklą ir kitas mokyklas, turinčias 4 kl. kursą. 4. Visi norintieji stoti Karo Mokyklon privalo tuoj užsirašyti Apsaugos Ministerijos raštiniėje. Užsirašiusieji bus tuojau priimti. 5. Kiekvienas vyras, įstojęs į Karo Mokyklą, gauna kareivio vardą ir visą kitą paskirtą jam (kareiviumi) užlaikymą. 6. Karo Mokyklos kursas tesis tris mėnesius. 7. Kareiviai, baigę Karo Mokyklą, gauna "skyrininkų" vardą ir siunčiami į pulką papildyti mokslo praktika. Išbuvę tris mėnesius pulke ir išlaikę tam tikrus kvotimus, vyriausybei telkiant, gali gauti "karininko" vardą (Pasirašę Krašto Apsaugos Ministeris karininkas Velykis)."

Tai pirmasis raštas, kuriame kalbama apie Karo Mokyklą. Tačiau nors įstojimo sąlygos ir buvo paskelbtos, bet pačios Mokyklos dar nebuvo tik vardas. Tas pranešimas neskelbė Mokyklos atidarymo, o tik jos organizavimą.

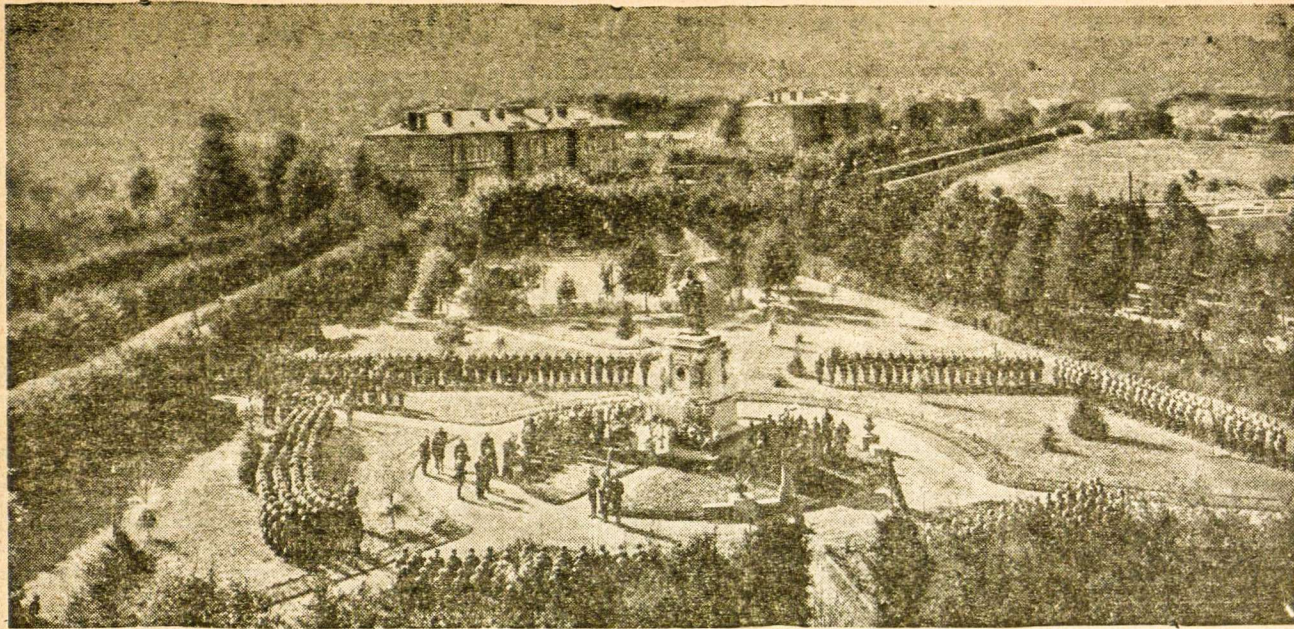
Paskelbus įstojimo sąlygas, kandidatų į Karo Mokyklą prašymai pradėjo plaukti Krašto Apsaugos Ministerijos Kanceliarijon. Kandidatų nestigo. Lietuviškoji besimokanti jaunuošenė nebijo kovos. Reikėjo skubiai ka nors daryti, kad Mokyklą būtų galutinai įsteigta ir pradėtų savo darbą. Tų pat metų sausio 25 d. Isak. Apsaugos Ministerijai 20 nr. Mokyklos Viršininku buvo paskirtas generolas Galvydis-Bykauskas, o jo padėjėju (Isak. Kr. Aps. M-jai 22 Nr.)—pulkininkas Tvaronas. Tai buvo pirmieji Karo Mokyklos organizatoriai. Jų pasiskyrimo data ir bus Mokyklos tikroji gimimo data.

Mokyklos Viršininkui esant komandiruotėje užsieny, jo padėjėjui pulk. Tvaronui buvo įsakyta surasti Mokyklai butą, sudaryti lektorių etatus, parinkti vadovėlius ir t.t. Nuo čia ir prasidėdė faktiškasis Karo Mokyklos kūrimas. Pirmiausia reikėjo rasti bendradarbių. Jais buvo: adjutantas karininkas Jakutis, ūkio viršininkas karininkas Dauknys, vyr. instr. kar. inž. Dirmantas ir lietuvių kalbos mokytojas Faustas Kirša.

Vienas iš seniausių dokumentų, liudijančių Karo Mokyklos įsteigimą, yra Karo Mokyklos viršininko padėjėjo kar. Tvarono 1919.II. d. raportas, kuriuo pranešama apie numatytą Karo Mokyklai butą Hindenburgo (Gedi-

Kariūnai ir žiema Mokyklos rūmų aplinkumoje

Karo Mokyklos jaunujų karininkų išleistuvių iškilmės Vytauto Didžiojo paminklo papėdėje, Aukš. Panemunėje

mino) g. Nr. 11, kuris laikinai buvo užimtas Prekybos ir Pramonės Ministerijos. Raporte prašoma paskubinti tą butą užleisti Mokyklai. Tuo tarpu Karo Mokyklos raštinė apie vasario mėn. 10 d. įsikūrė Wiener Platz 27 Nr. (Nepriklausomybės aikštės ir Gedimino g-vės 25 kampos). Ir jau vasario 11 d. Karo Mokykloje įvyko pirmos pini-ginės operacijos: sumokėta už buto sutvarkymą, pirka raštinės reikmenų ir kt. Vasario 11 d. prisimintina dar tuo, kad tą dieną parašytas ir išsiųstas pirmasis Karo Mokyklos raštas šito-kiu turinio:

“Krašto Apsaugos Ministerijos Rikiuotės Skyriaus Viršininkui. Pranešu, kad Karo Mokyklos raštinė laikinai įsteigta namuose prie kertės Liudendorfo g. Nr. 27 ir Wiener Platz. Meldžiu išduoti palėpimą, kad Apsaugos Ministerijai įsakymų nuorašai, taip pat ir atskirų įgulos rikiuotės dalių po 1 egzempliorių būtų siunčiami į Mokyklos raštinę. Pasirašė: Už Karo Mokyklos Viršininką jo pagalbininkas karininkas Tvaronas ir l. e. Karo Mokyklos Adjudanto p. karininkas Jakutis.”

Vasario 12 d. štabo viršininkas oficialiai pranešė, kad viršiau pa-minėta būstinė Karo Mokyklai jau paruošta. Tačiau tą namų dalį dar buvo užėmęs Tiekimo Valdybos (Intendantūros) sandėlis. Šio sandėlio iškraustymas užtruko kiek ilgesnį laiką. Ir gal dėl tos priežasties turėjo vėliau įvykti Karo Mokyklos atidarymo ir pašventinimo iškilmės.

Vasario 20 d. buvo paruošama įsakyti rikiuotės dalių viršininkams ligi vasario 26 d. 11 val. atsijusi į Mokyklos raštinę visų kandida-tų prašymus su dokumentais. Pa-čius kandidatus buvo prašyta at-sijusi vasario 27 d. 10 val.

Vis didėjant skaičiui kandida-tų, siunčiamų daugiausia iš rikiuotės dalių, ir artinantis jų priėmimo dienai, kuri buvo atidėta iki kovo 7 d. ypatingai in-teresyviai ėjo Karo Mokyklą pa-rengiamasis darbas. Pažymėtina vasario 27 d., nes tada išleistas pirmasis Karo Mokyklos įsaky-mas, kar. Tvarono pasirašytas.

Kovo 4 d. pranešama vokiečių komendantūrai, kad Karo Mo-kykla užėmė jai paskirtus rūmus. Kovo mėn. 6 d. “Lietuvoj”, val-džios žinių skyriuje, pranešama:

“Mokslas Karo Mokykloje prasi-dės š. m. kovo mėn. 8 d. Visi vyrai, įsirašę Karo Mokyklon, su reikalingais dokumentais privalo atvykti kovo mėn. 7 d. 10 val. ryto Karo Mokyklos raštinėn, Duonelaičio g. 13 Nr., dėl pasky-rimo Karo Mokyklos mokiniams. Pas. Karo Mokyklos Adjudantas karininkas Jakutis.”

Kovo 7 d. atvyko į Karo Mo-kyklą per 120 kandidatų, kurie priskiriami mitybai. Kovo 10 d. gauta iš vokiečių komendantūros gimnastikos įrankių: 3 turni-kai, 1 kopėčios, 1 lauko gimnast. įrankių kompletas ir 1 matracas gimnastikai. Tą pat dieną buvo paskirti būrių vadai intruktoriai, paskelbta dienotvarkė ir pirmo-sios savaitės pamokų tvarkaraš-tis.

Kovo 11 d. prasidėjo pamokos su 124 mokiniais. Tuo laiku bu-vo nupirktas Mokyklai trimitas, tautiška vėliava ir įškaba “Karo Mokykla”. Kovo mėn. 17 d. pas-kirtas Mokyklos viršila, būrininkai ir skyrininkai iš mokinių tar-po. Netrukus parvežta iš artilerijos sandėlio 124 vok. 98 m. šau-tuvai, 124 juostos ir 560 šovinių šautuvams. Nors ir sunkiai, gau-ta kulkosvaidis “Maxim”. Pirmą kartą algos išmokėta tik maža dalis, nes tiekimo įstaigos turėjo visų pirma aprūpinti kovojančias dalis.

Nežiūrint įvairių kūrimosi pra-džioje sutinkamų kliūčių bei trū-kumų, Mokyklos karininkų, kariūnų ir tarnautojų pasiryžimas, skatinamas nepaprasto dvasios vienumo ir entuziuzmo, lengvai visa nugalėjo, ir Karo Mokykla, laimingai įžengusi į pirmuosius mokslo metus, kaskart tobulėjo, siekdama savo kilnių ir sunkių uždavinių.

Grįžęs iš komandiruotės užsie-nin, pirmasis Karo Mokyklos vir-šininkas gen. Galvydis-Bykauskas kas priėmė kandidatus ir oficia-liai paskyrė Karo Mokyklos atidarymo - pašventinimo dieną, kuri labai iškilmingai buvo atšvėsta 1919 m. balandžio 1 d. Salę puo-šė lietuvių ir santarvininkų vėliavos. Į atidarymą atsilankė Respublikos Prezidentas A. Smetona, Valstybės Tarybos Pirmi-ninkas Šilingas ir tarybos prezidi-umas: kun. kan. J. Staugaitis, kun. Saulys, Ministro Pirmininko pavaduotojas p. Al. Stulginskis, Krašto Apsaugos Ministras Mer-kys, Prancūzų Karinė Misija ir visi tuo laiku Kaune buvę at-

skirų kariuomenės dalių viršininkai. Mokyklą šventino Zemaičių vyskupas P. Karevičius.

Mokyklos salėje, prieš ateinant svečiams, buvo išrikiuoti Karo Mokyklos auklėtiniai. Iškilmės prasidėjo Vyskupo Karevičiaus trumpomis pamaldomis, po kurių buvo pašventinti visi kambariai. Po pamaldų Vyskupas Karevičius pasakė trumpą, tai dienai pritaikintą pamokslą, gretindamas maža, bet tvirtos valios ir pasi-ryžimu degančią kariuomenę su didelėmis bedvasėmis armijomis. Po Vyskupo kalbėjo Valstybės Prezidentas A. Smetona, Krašto Apsaugos Ministras ir Mokyklos Viršininkas generolas Galvydis-Bykauskas. Visų kalbų turinys lietė gresiantį tėvynei pavojų. Juvo krepiamasi į išsirikiausių jaunųjų širdis ir jausmus ir raginama, kad Karo Mokykloje įgytu kieto ir nenugalimo pasi-ryžimo.

Idomus ir vertas dėmesio tos dienos Karo Mokyklai įsakymas Nr. 26:

“Šiandien 1919 m. balandžio mėn. 1 d. yra istorinė diena, nes Laidiniosios Vyrų sąjūdos rūpi-nių jau yra įsteigta ir šiandien pašventinama pirmą visoje Lie-tuvoje Karo Mokykla.

Besikuriant mūsų jaunai nar-siai kariuomenei, Karo Mokykla yra būtinas reikalas, nes tik iš jos išėję vyrai karininkai įneš mūsų kariuomenėn visa gera tai, ką duoda mokykla.

Pirmoji Lietuvos Karo Mo-kykla stengsis išleisti jaunus karininkus grynai lietuvių dvasios, kuri yra atspindys mūsų garbingų karžygių senolių, ir mūsų Karo Mokykla įsikūrusi taip sunkiose apylostose ir taip svarbiame momente, kada visas pasaulis nuo patrinku griausmo emė grimsti į suirutę, — toji Karo Mokykla mūsų tautai bus pažiba, bus vairs, kuris pasistengs Lietuva Tėvyne išvesti laimingon ateitin.

Karo Mokykla yra įsteigta ne militarizmo principais, bet gyvu tautos reikalu apsiginti nuo priešininkų. O priešininkų yra daug, ir kiekvienas jų norėtų gražius Lietuvos plotus paveržti sau. Dėl to Karo Mokyklos vy-rams bus pareiga, nenustojant drąsos, būti sienų sargais, kad kuris nors priešininkas neįsilaužtų mūsų Tėvynės laisvės ardytu.

Tokiomis mintimis apvainikuota, Karo Mokykla švenčia balandžio 1 dieną, pirmą jos gyvenimo šventę — pašventimo dieną. Nuo šios dienos Karo Mokykla turės švesti savo šventę balandžio 1 dieną.

Pasirašė: Karo Mokyklos Viršininkas Karininkas Galvydis-Bykauskas, Karo Mokyklos Adjudantas Karininkas Jakutis.”

Pradžioje Mokykloje tebuvo tik viena kuopa, kurios vadas ir drauge viršininko padėjėjas buvo karininkas Tvaronas. Vyresnieji instruktoriai buvo: kar. M. Jagučanskas, kar. V. Barkauskas, kar. J. Sutkus. Jaunesnieji instruktoriai buvo: kar. V. Juozaitis, kar. E. Garmus ir kar. K. Musteikis. Artilerijos instruktorium buvo kar. inž. Dirmantas. Šio Mokyklos kadro uždavinys, pirmojo viršininko gen. Galvydio-Bykausko žodžiais tariant, buvo išauklėti ir parengti grynai lietuviško tipo karininkai — lietuviškos sielos reišėjai. Sitą uždavinį Mokyklos vadovybė stengėsi atlikti kuo greičiausiai, nes laiko buvo labai maža.

Pirmoji laida Mokykloje buvo neilgai, nepilnus 4 mėnesius. Reiškia, tik trumpas pasirušimas kovai. Išleidimo dienos auklėtiniai tiksliai nežinojo. Jie gaudė žinias iš karo lauko ir iš to sprėsdavo apie Mokyklos baigmą. Jei blogos žinios atėdavo, greičiau tikėjosi baigti, o geros naujienos pranašaudavo ilgesnį užtesimą. Pagaliau 1919 m. liepos 6 d. pirmoji laida buvo išleista. Tai buvo 89 vyrai, kaip to laiko įsaky-me pasakyta “baigė atsakančiai Karo Mokyklą ir tinkami būti karininkais Lietuvos armijoje, pa-

keliama pirmą karininko “karu-žuos laipsnį.” 7 mokiniai buvo iš-leisti puskarininkiais, su teise įgy-ti karininko laipsnį dalyse.

Tai buvo pirmosios mūsų Tėvy-nės pavasario kregždės. Pavasario, kardu ir krauju iškovoto.

Iš Mokyklos jie išėjo į kovos lauką. Iš jų šeši krito kovoje, sa-vo draugams palikdami testa-mentą: atvaduoti tai, kas dar li-ko neatvaduota.

Antroji laida Karo Mokykloje taip pat buvo neilgai, apie 4,5 mėn. Tik kandidatų buvo jau žy-miai daugiau. Stojó 596 vyrų. Buvo priimta 300 kandidatų. Kandidatai buvo imami daugiausia iš kariuomenės dalių. Antro-je laidoje buvo jau dvi kuopos po 150 žmonių, kurių vadais buvo kar. J. Sutkus ir kar. V. Jan-kauskas. Toji laida baigė mokslą 1919 m. gruodžio mėn. 16 d. Pa-kelta į leitenanto laipsnį buvo 200 ir puskarininkiais išleista 24. Šią laidą baigusieji jau buvo skirsto-mi pagal vyresniškumą.

Antroji laida taip pat greit iš-ėjo į frontą. Daugumas jų 1920 m. padėjo pasiekti garbingų lai-mėjimų ties širvintais ir Gied-raičiais.

1919 m. gruodžio 31 d. pirmas Karo Mokyklos viršininkas gen. Galvydis-Bykauskas buvo paskirtas eiti III-sios brigados va-do pareigas, o Mokyklos viršinin-ku paskirtas pulk. Tvaronas.

Trečia laida Mokykloje buvo apie 11 mėnesių. Ir atrodė, kad mūsų krašto gyvenimas įgavo ra-mesnį tempą. Bet tyla buvo prieš audrą. Didžiausias trečios laidos kariūnų dvasios pakilimas buvo liepos — spalio mėn. Tuo laiku buvo gražinta mūsų sostinė Vil-

SVEIKI, SULAUKĖ KALĖDŲ ŠVENČIŲ!

Kalėdų švenčių proga Bendrojo Amerikos Lietuvių Šalpos Fondo valdybos ir administracijos vardu reiškiau visiems lietuvių tremtinių šalpos darbo bendradarbiams ir geradariams nuoširdžius sveikinimus ir linkėjimus, o esantiems tremtyje lietuviams linkiu kuo greičiausiai susilaukti gražesnio šviesesnio rytojaus Laisvoje Tėvynėje.

KAN. DR. J. B. KONCIUS,

BALF'o Pirmininkas

KRYŽIUOČIŲ RITERIS KYBURTAS APIE LIETUVĄ IR VYTAUTĄ DIDIJĄ

Nuo 1392 m. kryžiuočių žygiai į Lietuvą padažnėjo. 1393 m. buvo užpultas Gardinas. 1394 m. kryžiuočiai sunaikino daug sričių prie Nemuno ir, be to, suvedino Naugarduką, Lydą, Merkinę ir kt. 1395 m. jie buvo užpuolę Vilnių. Tačiau po dviejų mėnesių, nieko nepešę, turėjo pasitraukti.

Vytautas tuo laiku buvo užimtas Smolensko ir kitais Rytų Lietuvos reikalais, kuriuos baigė tvarkyti tik 1395 m. Grįžęs į Lietuvą, jis buvo pradėjęs rinkti didelę naują

iš kelių dalių, įvairiai aprengtų ir ginkluotų. Ji buvo skirta į sunkiąją ir lengvąją kavaleriją. Sunkiosios kavalerijos kariai buvę įvilkti į geležinius šarvus, o lengvosios — ginkluoti tik ietimis. Pėstininkų buvo nedidelis dalinys, suformuotas iš pagyvenusių karių. Aprengti jie buvo apsiaustais, turinčiais įvairių spalvų kapišonus. Tos įgulys viršininko ir jo mokymą prižiūrėjo Vytauto paskirtas karininkas.

Birželio 22 d. Kyburtas su savo delegacija, Vytauto valdininko lydima, išvyko iš Kauno į Vilnių. Prie miesto vartų delegacija buvo sutikta Vilniaus vietininko, Montvydo, dalyvaujant aukštiesiems kariams ir civiliams valdininkams. Jų lydymas, nuvyko į geležinio pilies rūmus, prie kurių jau laukė rūmų dvariškiečiai, laikydami ant auksinio padėklo duoną, druską ir midaus taurę. Iš čia Kyburtas su savo palydovais nuvyko į katedrą, kurioje visa delegacija buvo apslakstyta švęstu vandeniu ir duota pabučiuoti kryžius. Po to delegaciją apgyvendino prie Neries mediniam name.

Kadangi tuo metu Vytauto nebuvo namuose, tai delegacija turėjo užtektinai laiko apžiūrėti Vilnių ir arčiau susipažinti su aukščiaisiais miesto asmenimis. Labai patikęs Kyburtui vyskupas Andrius. Vyskupas, jo žodžiais, buvęs aukšto ūgio, dailios išvaizdos ir grakščiu judesiu; gerai kalbėjo lotynų ir vokiečių kalbomis. Tą pačią atvažiavimo dieną Kyburtas su savo palydovais vyskupas pakvietė pietų. Vakare delegacija vėl turėjo dalyvauti katedroje. Kyburtas tų laikų katedrą taip aprašo:

Pastatas gražus ir stilingas. Jis pastatytas toje pačioje vietoje, kur anksčiau buvo pagonių šventykla; net sienos paliktos tos pačios, kurios sudaro katedros sienų tęsinį. Katedros viduje buvo trys eilės masyvių kolonų, kurios rėmė dvišlaitį stogą. Iš visų keturių orutinių katedros kampanų išvesti bokštai ir trys bokštai stogo braunose. Katedros šonuose įrengtos su altoriais koplyčios, kurios nuo bendrojo ploto buvo atskirtos užuolaidomis. Didysis altorius stovėjo toje vietoje, kur anksčiau degė Perkūno šventoji Ugnis. Katedros vidus nebuvo per daug išpuoštas, tačiau kabą žibintai ir žvakidės buvo atliedinti iš brangiųjų metalų. Jau temo, kada delegacija įžengė į katedrą. Žmonės giedojo psalmes. Tuojau nušvito šv. Jono Krikštytojo altorius, prie kurio būrėsi žmonės. Jų atrodė nedaug tokiam dideliame pastate. Netrukus išėjo kunigas mišparų laikyti. Jo balsas greitai buvo nustelbtas choro ir vargonų muzikos. Ypatinai gryna širdimi buvo giedama "Garbė Dievui Tėvui ir Sūnui ir šventajai Dvasiai". Šią maldą giedodami, žmonės puolė ant žemės ir lenkė galvas. Kyburtas, esą, čia pat įsitikinęs, kaip jam buvo pasakota vyskupo Andriaus, kad lietuviai, nors ir neseniai pakrikštyti, tačiau kilnios sielos krikščionys ir pilnai atsidadę popiežiaus valiai.

Toliau Kyburtas aprašo nakties pokylį, surengtą kryžiuočių delegacijos garbei vietininko Montvydo, jo vasaros rezidencijoje, Lukiškiuose. Pokylis buvo dideliame kambaryje. Svečiai sėdėjo prie apvalaus stalo, apšviesto vaškinėmis žvakėmis. Svečius linksmino muzika ir choro dainos. Delegacijos nariams buvo didelė staigmena, kad prie stalo vietos nebuvo suskirstytos pagal rangą, o kiekvienas sėdėjo, kur norėjo. Tik dabar jie suprato, kad Lietuvoj visi lygūs.

Toliau Kyburtas savo dienorašty pasakoja, kad Vilniuj ir jo priemiesčiuose buvę daug pastatyta įvairių dievų garbei pagonių šventyklų. Antokolio šventajame Šile buvo pastatyta didelė mūrinė šventykla. Už Vilniaus priemiesčių tęsėsi dideli miško masyvai, kuriuose buvo įrengti bajorų žvėrynai ir medžioklės namai.

Toliau Kyburtas smulkmeniškai aprašo Joninių iškylą, kuri buvo surengta kažkur už miesto. Vakare delegacija, Lietuvos valdininko lydima, buvo nuvežta į šią iškylą. Čia jie matė eilių eiles tvarkingai sustatytų palapinių ir sėtrų. Čia buvo susirinkę daugybė įvairaus luomo žmonių, kurie vaikščiojo, linksminosi ir puotavo. Nuo dainų ir muzikos skambėjo miškai ir slėniai. Degą laužai puosė

kariuomenę atsilyginti kryžiuočiams. Bet jo darbą sulaukė atbėgęs iš Aukso Ordos totorių chanas Tochtomišas, išvytas vyriausiojo chano Timūro (kitai vadinamo Tamerlano). Tochtomišas prašė Vytautą padėti atgauti prarastą sostą, o jis jam padėsiąs nukariauti Maskvos kunigaikštystę ir pasidaryti galingu Europos valdovu. Vytautui Tochtomišo planas patiko. Ir jis, užuot rengėsis į karą su kryžiuočiais, pasiūlė jiems taiką. Kryžiuočiai, staiga užklupti tokio pasiūlymo, padiktavo Vytautui labai sunkias taikos sąlygas. Vytautas šias sąlygas atmetė ir kartu ordiną paprašė sustatyti naujas ir atsiųsti delegaciją į Vilnių deryboms. 1397 m. birželio mėn. ordinas pasiumė Vytauto prašomą delegaciją, kurios pirmininko atsiminimų santrauka apie Lietuvą ištiesi čia paduodame.

Plaukdama Nemunu, kryžiuočių delegacija, kurios pirmininku buvo grovas Kyburtas, pirmąsias sustojo Kaune. Kaunas, sako Kyburtas, buvo valdomas kažkokio Vytauto skirto bajoro. Valdytojas kryžiuočių delegaciją priėmęs šiltai ir nuoširdžiai. Kaune delegacija turėjusi gyventi keletą dienų, kol buvo gautas iš Vytauto leidimas įvažiuoti į Vilnių. Delegacija buvo apgyvendinta ne miesto centre, kuriame buvo pilsis ir tvirtovė, bet priemiesty, kitotj upės pusėj. Kyburtas pasakoja, kad jis keletą kartų prašėsis būti pilyj svečiu, bet kiekvieną sykį jam buvę neigiamai atsakyta. Tačiau, sako Kyburtas, per daug nenusiminiau, nes pilies viršutinę pusę iš savo gyvenamosios vietos puikiai galėjau matyti, kadangi skyrė tik upė. Kyburtas per kambario langą matęs ir kariuomenės stovyklą, kurioje buvo kavalerija ir pėstininkai. Kavalerija buvo sudaryta

nus. Karo Mokykla nerimo ir kuo greičiausiai veržėsi į savo mylimą sostinę. Pagaliau ta kariūnų svajonė buvo įvykdyta. 1920 m. IX. 25 d. Karo Mokykla persikėlė į Vilnių ir užėmė buvusius Vilniaus Karo Mokyklos rūmus. Rūmai po karo buvo apšviesti, ir daug reikėjo lėšų ir darbo viską sutvarkyti. Nors trečia laida skaičiumi buvo negausinga, bet savo dvasia, drausmingumu ir galinga daina buvo visų pasididžiavimas. Kai mūsų vyriausybė pasirašė su lenkais Suvalkų sutartį, buvo tikėtasi, kad Karo Mokykla galutinai liks Vilniuje. Bet mes visi gerai žinome, kas po to įvyko. Spalių 9 d. Karo Mokykla gavo isakymą grįžti atgal. Kitos išeities nebuvo. Karo Mokykla tą darė labai nenoromis. Kariūnų buvo reikiamas noras stoti kovon. Bet per mažą buvo jėgų ir su tuo nesutikta. "Iš kariūnų nuliūdusių veidų buvo galima matyti jų didelis nepasitenkinimas ir nusivylimas", rašo savo atsiminimuose Karo Mokyklos V-kas pulkininkas Tvaronas.

Grįžę į Kauną, III laidos kariūnai jau spalio 17 d. buvo pakelti į leitenanto laipsnį ir tuoj išvyko į frontą.

Išleidus trečią laidą, buvo skubiai organizuojama ketvirtoji laida. Mokyimo pradžia buvo nerami ir reikalavo iš kariūnų visų jėgų įtempimo. Daug trukdė ir tas, kad daugumas Karo Mokyklos turto liko Vilniuje. Vėl reikėjo iš naujo kurtis.

Ketvirta laida buvo didelė. Kariūnai ypatingai žavėjo visus savo daina. Nors, gresiant nuolatiniams pavojams, turėjo įtempti visas jėgas, bet savo linksmomis dainomis, pakelta dvasia ir savo vieningumu ketvirtoji laida galėjo didžiūotis.

Reikia dar priminti vieną įvykį, kuris turėjo didelės reikšmės visai Lietuvai: ketvirtos laidos kariūnai dalyvavo 1921 metais Palangos ir kitų žemaitijos vietų gražinimo iškilnėse...

Penkta ir kitos laidos jau mokykloje buvo 2 metus.

Po plk. Tvarono Mokyklos vadovavimą vėl perėmė gen. Galvydis-Bykauskas, kuris šias pareigas 1926.X.1 perdavė plk. Kaunui. Prie plk. Kauno ir plk. Jurgaičio, kuris Mokyklą perėmė 128. III. 9, buvo praplėtas ir sustiprinta mokyimo programa.

1929 metais Karo Mokyklą pasirinko sau šefu Resp. Prezidentas A. Smetona. Gegužės mėn. 16 d. Ministerių kabineto prašymu Prezidentas juo būti sutiko. Tų pat metų spalio mėn. 7 d. Kariuomenės išakyme Nr. 78 buvo paskelbtas Resp. Prezidento aktas Nr. 414:

"Aš, Antanas Smetona, Lietuvos Respublikos Prezidentas, pasirėmęs kariuomenės vėliavų įstatais (1926 m. Įsak. 47 Nr. 1 §) teikiu Pirmojo Lieuevos Prezidento Karo Mokyklai šefo vėliavą, kuri tebūna amžinu vadovu kilniems ir sunkiems mokyklos uždaviniams vykdyti, auklėjant tvirtus ir garbingus Lietuvos karininkus, įskiepijant jiems šventą Tėvynės meilę ir nesulaužomą galią jos laisvei ginti. Kaunas, 1929 m. spalio mėn. 6 d."

Šefo vėliava Karo Mokyklai buvo iškilmingai įteikta, išleidžiant XI laidą spalio 6 d. Nuo to laiko Karo Mokyklos vardas yra: "Pirmojo Lietuvos Prezidento Karo Mokykla."

Pabaiga kitame nr.

MASKOLIŲ "STRATEGINIO SAUGUMO" ARGUMENTAI

Nepasotinamas Maskvos svertu teritorijų grobimas prasidėjo kada Maskvos kunigaikštiai pradėjo save vadinti Rusijos carais, o Petru Pirmuoju pradėdant — ir Rusijos imperatoriais. Nepaisant, kad Maskvos viešpačių spalva klek pasikeitė, tas grobimas tebeima ir šiandien, nei kiek nerodydamas tendencijos sustoti. Neskaitant Indijos, šiandien Maskvos letena bus jau užgrobusi tolygų Čingchano imperiją plotą, o Vakarų Europos kryptimi anuometinių totorių rekordą bus net prašokus. Čia Maskvai daug padėjo trumparegė demokratinių politikų, sąmoningai panaikinusių bet kokią atsavarą ir tuo būdu rusams plačiai atidariusi visus stabdancius tvėnkinius Europoje.

Europos centre mes šiandien tematomė didžiulę tuštumą šonuose, neįpaukiai ore pakibusios, šiaip taip būduruoja Skandinavija su Ispanija. Toliau, kad ir kiek saugiau, bet su nemažesniu rūpesniu, ir tamsų rytojų išsimeigusi savo žvilgsni — žiūri britų sala.

Savo grobimams pateisinti Maskva griebėsi įvairių argumentų: čia ekonominiai sumetimai, ten "brolių-slavų" išlaisvinimo ar j "bendrą šeimą" gražinimo abalsai; čia strateginio saugumo argumentai, čia ir vėl proletarų klasės iš kapitalistinio jungo išlaisvinimo abalsai.

Strateginio saugumo argumentai Maskva, pvz., naudoja suomi-

jos ir visų trijų Baltijos kraštų atveju. Ir ne vien Maskva: jai gražiai pritaria visa rusų emigracija, įvairūs komunizmo simpatikai ir net daugelis šiaip sau naujų žmogelių, kurie, savo asmeniškos ramybės ar pasipelnijimo sumetimais, šventai tik galėsia Maskvą tuo pasotinti.

Ypatinai triukšmingai tuoju argumentu Maskva operavo 1940-1942 metais, kai buvo aktuolu vakarų demokratijų akyse pateisinti birželio 15-sios smurtą ir greitai besirutuojančios konjunktūros sąlygomis išgauti tarptautinę sankciją laikomam grobiui patikrinti. Ne be to, žinoma, kad paruotų sau "strategines reples" eventualiam Skandinavijos pagrobimui.

II Pasaulinio karo įvykiams besiplečiant, toji argumentacija savaimė kiek apribo, nes Maskva pasijuto gavusi daugiau, nei galėjo svajoti. Vienok, būkime tikri, kad sąlygomis eventualiai pasikeitus, ir vėl tas pats argumentavimas bus išvilkamas paviršium, net prileidžiant, kad vienus Maskvos valdovus pakeis kiti. Nes politinio plauko nepaisant, rusų mentalitetas nesikeičia. Panašiai galvoja jų monarchistai, solidaristai ir net "demokratai" (neskaitant vienos kitos išimties). Vieni jų tvirtina, esą Rusijos naturalės sienos turj būti išvestos pagal 1914 m. istorinę konfigūraciją, kiti motyvuoja būtinumu

PLK. K. GRINIUS

turėti strateginį "priešlauki" ir vakarus nuo Pinksio balų — Dniepro linijos; dar kiti — linksnioja Petrapilio (Leningrado) prieigų gynimą. Ši pastaroji argumentacija labiau taikoma Suomijos-Estijos atžvilgiu, kai Pinksio balų-Dniepro priešlauki punktas labiau liečia Lietuvos-Baltgudijos-Ukrainos kompleksą.

Šiandien, kai rusų pulkai stovi netoli Hamburgo ir laiko užėmę Elbės upės riba, drauge su grobiu Bohemija Baltijoje "priešlaukis" savaimė atsidūrė kiek užnugarėje. Šiandien didrusiai laiko įsmeigė akis į tolesnius strateginius priešlaukius: į Reina, į Atlanto pakraštį, į Pirenėjus.

Pabaltijo aneksija britu-sovietu santykiuose

W. Churchillio atsiminimų III tomas — "Didžioji Santarvė" beskaitant, sužinome, kad 1941 m. liepos 18 d. Stalinas asmeniškai raštu teikėsi kreiptis į savo naująją sąjungininką, ir britų ministrą pirmininką Churchillį; vadina, daugiau nei mėnesiu vėliau nuo karo veiksmų pradžios. Tarp kitų strateginių išvadžių, ten pasakytą:

"Nesunku įsivaizdinti, kad vokiečių ginkluotų jėgų padėtis būtų buvusi nepalyginamai prie-

lankesnė, jei vietoje Kišinev (Besarabijoje) - Lwov (Vakarų Ukraina) - Lietuviu Brasta-Kaunas - Viipuri (Suomija) ribos, sovietams tektų vokiečius sutikti Odesa-Kamenez-Podolski-Minsk-Leningrad riboje."

Stalino insinuacija visiškai aiški: esą, Besarabijos, Rytinės Lenkijos plotų, 3 Pabalčio kraštų ir suomių Viipuri užėmimas pagerino rusų pradinę strateginę padėtį ir tuo būdu buvo daugiau nei pateisinamas. Čia galime pastebėti, kad, šių faktų akivaizdoje, tokia post-mortem argumentacija — vargiai ar gali būti pridurtina. Viena, tuos plotus grobiant, Stalinas vokiečių puolimo nesitikėjo, antra, Maskvai būtų buvę nepalyginamai pelningiau — nuosirdžiai laikytis su Baltijos kraštais 1939 m. pasirašytų savitarpės pagalbos sutarčių, pagal kurias, vokiškos agresijos atveju, tie kraštai automatiškai taptų sovietų sąjungininkai. Vienok ne tą mintį Maskva turėjo sutartis pasirašydama: jai rūpėjo plotų grobimas ir tų kraštų žmonių fizinius eksterminavimas.

Nemažiau būdingas ir Churchillio atsakymas ir tą punktą (liepos 20 d. data): esą, jis pilnai supranta tuos kariškų pliusus, kuriuos Maskva laimėjo, versdamas vokiečius pradėti kautynes toliau į vakarus...

Čia Stalinas laimėjo savo pirmą

diplomatinę kovą, nes rusų šantažu pasidavė, britai kaip ir automatiškai išvėlė ir vis didėjanti rusams pataikavima, kuris šiandien sovietus pastatė į visais požiūriais dominuojančią padėtį. Svarbiausia, kad pataikauti nebuvo ir būtino reikalo. Užgultas pranešančių vokiečių jėgų, Stalinas kelio atgal nebeturėjo ir ipso facto turėjo branginti savo netikėtą sąjungininko prielankumą. Tikrovėje gi gavosi visai priešingas vaizdas. Ir taip vienintelę progą vėjai nunešė.

Deja, padėties nesugebėjo atstatyti nei Amerikos vėlyvesnis išsilėmimas ir kara, nes iš to paties "siūlo i adatą", kaitalojosi vienas pataikavimas po kito, kol, pagaliau, nebuvo prieita pačios viršukalnės Teherane, Jaltoje, Potsdame. Tikriausiai, pasaulio keliai šiandien pakryptų visai kita vaga, jei 1941 m. demokratijų atsakingieji vyrai būtų sveikiau įvertinę susidariusią padėtį ir, tikrąja rusų būkle išnaudodami, nebūtų davę Stalino šantažuojami, jei būtų tvirtai laikęsi tarptautinės etikos principų. Gal nei Atlanto Carterio šiomis aplinkybėmis netektų laidoti Atlanto dugne...

Netrukus sekė antras Stalino diplomatinis laimėjimas.

Naujai padėčiai susidariusi, liepos 5 d. britams tarpininkaujant, Londone užsimezgė tiesioginės derybos tarp rusų ir lenkų. Churchillio žodžiais, britai pateko į nelengva dilemą: esą šiame kovos ruože jie negalėjo pripažinti nei 1939 m. rusų įvykdytos Rytinės Lenkijos okupacijos, nei versti savo naujus sąjungininkus (suprask, rusus), net popieriuje atsisakyti sričių, kurias per gentkartes šie laikė kaip būtinas savo saugumui.

"Esą, mes turėjome nedėkingą atsakomybę patarti anuometiniam lenkų egziliinės valdžios pirmininkui gen. Sikorskiui pasitikėti sovietų gera valia ir šiu metu nereikalauti jokios raštiškos garantijos dėl atieties..."

Karui besitęsiant ir pataikavimu dvasiai vis labiau įsigalint, mes žinome, ką lenkams ir kitiems sąjungininkams atnešė "pasitikėjimas sovietų gera valia". Antrąją lenkų tragedijos dalį patartina pasiskaityti iš S. Mykolajczyk atsiminimų.

Tiesa, bešališkumas verčia konstatuoti, kad ne vien "rusų strateginiai argumentai" buvo imami dėmesin. 1941 metų gale rusai vis labiau pradėjo spirti britus skelbti karą suomiams, rumanams, vengrams. Konkrečiai dėl suomių, XI.29 britų premjeras buvo pasiūlęs maršalui Mannerheimui "tylų būdą" pasitraukti iš karo, motyvuojant, esą, suomių divizijos jau pakankamai ploto yra užėmusios Rytų Karelijoje, kad suomių "saugumą" laikytų užtikrintu. Kitoje atsiminimų vietoje britų premjeras ir neginčija, kad dvejetainį metų istorija neabejotinai parodė, jog suomių susirūpinimas saugumu Rytų Karelijoje turėjo rimto pagrindo. To nepaisant, netrukus britai skelbia karą suomiams, rumanams, vengrams.

Sovietų reikalavimai darosi žūlesni

Kaip žinome, 1941 m. gale, britų premjeras, didelio štabo lydimas, leidosi per Atlantą į Washingtoną, svarbiems reikalams su Amerikos vyrais aptarti. Jo Užsienių Reikalų Ministras A.

dangų pašvaistėmis ir teikė aplinkui savotiško grožio. Daugumas dalyvių būrėsi prie laužo ir tiesėsi brangius kilimus. Moterys ir vyrai laikėsi kukliai ir tauriai. Nesimatė lumų skirtumo: bajorai ir laisvieji puotavo drauge. Visus lygiai linksmino choro dainos ir orkestro muzika. Tik kai kurie iš didikų turėjo tarnus, kurie švietė vaškine žvakėmis ar deglais. Prie jų arčiau buvo choras ir orkestras.

Grovas Kyburtas taip pat pasisako ir apie Vilniaus miesto sustiprinimus. Vilnių, jo žodžiais, tada buvę 25 tūkstančiai gyventojų ir 6000 kariuomenės įgula. Gyventojas tautybėmis jis skirsto į lietuvius ir rusus. Daugiausia jis reiškia simpatijos lietuviams, kaip katalikams. Lietuviai, sako jis, išviršiniai atrodo stambūs, gražūs ir patrauklūs, o rusai vidutinio ūgio ir rudi. Lietuviai protinių atžvilgiu aukščiau pakilę, negu rusai. Lietuviai teisingi, dori ir geri kariai. Tačiau duoda ir priekaištų, esą, daugumas lietuvių tinginiai ir mėgstą išsigerti, o rusai daugiau darbštesni ir negirtuokliai (ar tik gr. Kyburtas neapsirinka? T.). Lietuvaitės, be išimties, visos gražios, plaukus nešioja skoningai susipynusios, o kaimietės — palaidus, dailiai susiškavusios. Visos gyvos ir linksmos. Rusės negražios, netvarkingai susiškavusios, tačiau lėtos ir doros.

Po Joninių iškylos, kitą dieną, vokiečių delegacija buvo priimta Vytauto, jau grįžusio į sostinę. Prie pilies durų delegaciją sutiko turtingai apsirėngę Vytauto bajorai. Priėmimo salės duris saugojo aštuoni aukšto ūgio barzdotti sargybiniai. Jie mūvėjo odines kepures, papuoštas įvijomis auksinio kaspino, nudribusio galais ant pečių ir su segtas tokiu pat kaspinu po smakru. Rankose jie laikė žvilgančio plieno ginklą—dalgiakirvį, nusagstytą sidabru. Kyburtas su delegacijos nariais įžengė į turtingai išpuoštą audijencijų salę, kurios viduryj buvo padarytas ir avietinės spalvos kilimu padengtas paaukštintimas, ant kurio stovėjo auksinė kėdė, nusagstyta brangiais akmenimis. Toje kėdėje sėdėjo Vytautas. Sosto šonuose stovėjo du pažai, baltais drabužiais apsilvilkę. Užpakaly sosto sėdėjo Vytauto didikai ir senatoriai. Prisiartinusi prie sosto delegacija nusilenkė Vytautui. Jis taip pat jai atsakė nusilenkimu. Čia Kyburtas įteikė Vytautui asmenišką vyriausiojo kryžiuočio magistro laišką. Ši audijencija truko tik keletą minučių; joje buvo pasitenkinta tarpusaviu pasisveikinimu bei linkėjimais, laiškų įteikimu ir pasiteiravimais apie sveikatą. Po jos sekė privati audijencija, kuri vyko diplomatinės kanceliarijos salėj. Ši salė, kaip sako Kyburtas, buvo taip pat

didelė, o sienos išmuštos rytų kraštų kilimais. Salės viduryj didelis stalas, padengtas irgi brangiu kilimu. Ant stalo buvo padėtas paauksuotas kryžius, didžiojo kunigaikščio vainikas, kardas ir auksinis skipetras. Ant priešakinės sienos kabojo Dievo Motinos atvaizdas, nulietas iš aukso ir sidabro; prie jo degė kristalo lempa, pakabinta ant aukso grandinėlės. Kada atvyko delegacija, Vytautas jau buvo salėje. Jis buvo apsilvilkęs geltono šilko liemene, užsegta iki smakro auksinėmis sagomis ir auksinio kaspino kilpomis; kelnes vilkėjo rožaspalves; kojos apautos odiniais raudonais batais, prie kurių buvo prisegti auksiniai pentinai. Po liemene Vytautas buvo susijuosęs brangiu diržu, išsiūtu aukso, iš jo kurio buvo matyti durklo rankena, papuošta brangiais akmenimis. Pečius jo dengė trumpas tamsiai mėlynos spalvos apsiaustas, lietuviško sukirpimo. Ant jo galvos buvo užmauta skrybėlė, panaši į ispanišką sombrero.

Vytautas, sako Kyburtas, gerai kalbėjo vokiškai, įterpdamas kai kada lotyniškų posakių. Tai galėjo būti dėl to, kad jis buvo auklėtas kryžiuočių ordino riterio belaisvio. Išviršiniai Vytautas buvo labai gražus vyras, vidutinio ūgio, tvirto kūno, jauno ir dailaus veido, be barzdos ir ūsų, žodžiu, bruožai paveldėti iš motinos Birutės. Aplamai, grovas Kyburtas aprašo Lietuvą ir jos valdovą Vytautą gana palankiai. Jo teigimu, Vytautas, kaip ir jo dėdė Algirdas, nemėgęs medžioti ir triukšmingų balių; veik visai negėręs svaigalų ir labai saikingas valgyje. Poelgiuose jis buvo tvarkus, išdidus ir rimtas, mažai juokėsi, bet kokią žinią, gerą ar blogą, išklaudydavo be jaudinimosi ir šaltai, tačiau savo žmonėms lengvai prieinamas.

Apie jo veiklą delegacijos pirmininkas taip sako: "Vytautas protingas, darbštus ir veiklus; per trumpą, palyginti, laiką jis spėjo sukurti didelę valstybę, praturtinti iždą ir įvesti griežtą tvarką, kuri anksčiau per maistus ir suirutes visai buvo pašlijusi. Jis pats lankydavo net tolimiausias valstybės provincijas, prižiūrėdavo vainiko ir valsalų-kunigaikščių dvarų ūkius, iš kurių gaudavo nemaža pelno. Kada nebuvo karo ar karo žygių, Vytautas gyveno Naujuose Trakuose, didžiojo pilyj, kuri stovėjo ant Galvos ežero salos, arba Senuose Trakuose, medinėj pilyj. Vilnių Vytautas būdavęs retas svečias. Jei kada ir atvykdavęs, tai apsidavęs mažam namelyj ant Neries kranto, o jo palydovai ten pat palapinėse."

Kpt. T.

(Nukeilta i 8 psl.)

JAV KARINĖ POLITIKA 1950 METAIS

Sis straipsnis parašytas aukščiausio karinio JAV ir Atlanto Pakto valstybių autoriteto, Jungtinio Stabo V-ko, Gen. Omar N. Bradley, Jis tilpo "Combat Forces Journal" ir plačiausiai pasaulyje skaitomame mėnesiniame žurnale "Readers Digest". Dėl jo minčių aktualumo, šio straipsnio santrauka patiekama ir mūsų skaitytojams.

Šiandien yra svarbiau, negu kada nors, kiekvienam amerikiečiui suprasti krašto karinę politiką, nes šie 1950 metai yra buvę lemtingi visai žmonijai. Pasaulio laisvieji žmonės nusprendė priešintis komunistinei agresijai, kur ji bevyktų, jeigu reikalinga, panaudodami ir ginklą.

JAV užsienio politika nepasitenkina vien komunizmo stabdymu. Ji su juo atvirai kovoja, ir tai turi glaudų ryšį su mūsų karinės politikos pajėgumu ar ribotumais. Mūsų tauta privalo turėti toli numatančią politiką, kuri būtų pagrįsta mūsų pasirengimu. Mes negalime ją improvizuoti, nei svyruoti pagal vėjus, pučiančius išilgai Elbės Vokietijoje, ar Jangtse Kinijoje.

Kariniuose reikaluose Sov. Rusijos ir komunizmo pažūra yra

aiški. Komunistai tai įrodė, pasiekdami visa, ko jie norėjo, nes jie gerai žino, kur jie eina, todėl ir gauna tai, kaip tik kur nors pasaulyje susidaro galimūmai.

Korejos karas pabrėžė reikalingumą mums laikyti stiprias karines jėgas, kad mes visur galėtume sutikti vis didėjančią mūsų karinę atsakomybę. Saugumui pasiekti ir Korejos padėti išspręsti, mes privalome pasigaminti ir tinkamas karines priemones. Ir šiandien mūsų karinė ir užsienio politika yra vieningos šiuose tiksluose:

1. Mes ginsime ir išlaikysime mūsų valdymosi ir gyvenimo formą prieš bet kokią grėsmę ir bet kuria kaina. Čia mes nepripažinsime jokių ribų šiam tikslui reikalingoms išlaidoms.

2. Mes sieksime taikos visomis mums prieinamomis priemonėmis. Mes prieš nieką karo neprovokuosime. Mes taip pat niekada nesvarstysime preventyvinio (užpuolamojo) karo galimumu, net prieš mūsų amžinąjį priešą. Bet mes niekada negrįšime prie appeasement (glostymo).

3. Mes ieškome taikos ne tik sau, bet ir visiems kitiems. Todėl mes remiame Jungtines Tautas. JT vėliava Korejoje nėra vien tarptautinis simbolis. Ji vienu tvirtumu atstovauja mūsų karinę ir užsienio politiką. Kariai ir civiliai sutaria, kad pasau-

rašydamas, F. D. Roosevelt'ui, jis tarp kitko, pabrėžė:

"Atlanto Carterio principai neturi būti suprasti taip, kad užkirstų Rusijai kelią turėti tas sienas, kurias ji turėjo vokiečiams užpuolant." (Churchill'io Atsimin. III tomas).

Britų-Sovietų susitarimas

1942 m. buvo saulėtos gegužės dienos. Gegužės 20 d. į Londoną atsikrenda Molotovas su paruoštais projektais. Be formalaus Baltijos kraštu aneksijos pripažinimo straipsnio, sutarties projekte buvo įtrauktas ir Rytinės Lenkijos aneksijos pripažinimo punktas (nepaisant neseniai su Sikorskio valdžia pasirašytos sutarties). Amerikai nesutinkant, visos derybos greitu laiku išėjo iš teritorinio susitarimo plotmės ir perėjo į bendrą 20 metų britų-rusų sąjungos plotmę. Churchill'io žodžiais, tai ir buvo "geresnis sprendimas", Po trumpos vienašios Londono, Molotovas skrenda Amerikon, kad ir vėl grįžtų Londonan.

Tarp kitko, Molotovas su savim buvo atsivėžęs visus savo tezei parenti "valstybinių dokumentų" originalus (Prez. A. Smetonos originalą dėl pareigų perleidimo A. Merkiui, Merkio atstataidybinio pareiškimo ir t.t.). Laisvame pasaulyje likę Lietuvos diplomatiškos pareigos, taip pat ir kiti tuo laiku už Lietuvos Nepriklausomybę kovoję patrijotai, jautė, kad atėjo sprendiamoji valanda Lietuvos tarptautinei pozicijai išlaikyti.

Ar neatėjo laikas maskvinei agresijai padaryti galą?

Sis tiek netolimos praeities vaizdas ir dar kartą parodo, kad istorija kartojasi ir kad tarpvalstybinių santykių ir pačių valstybių egzistencijos klausimą tebe tvarko ne tiek tauriosios krikščioniškos moralės dėsni, kiek brutali jėga ir jos žiauriausias būtinybės tikrovė.

Tariamo kultūros progreso nepaisant, iš barbarizmo tamsiųjų

laikų mes, toli gražu, dar nesame išbridę. Vienu šio barbarizmo aspektu ir yra "strateginio saugumo" argumentacija.

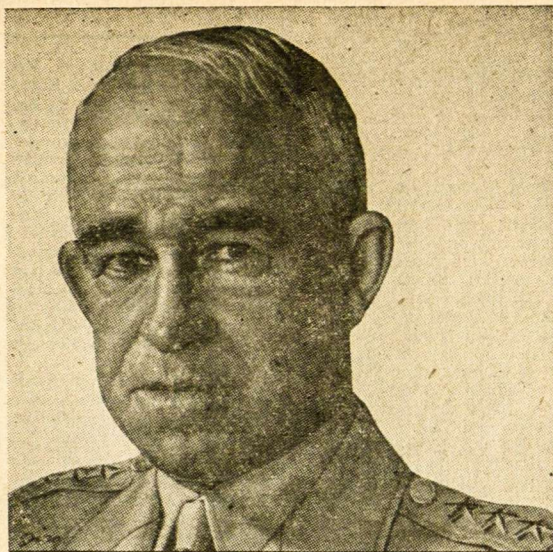
Nesunku teoretiniai įrodyti, kad Nemuno riba saugumui labiau tinka, nei Diepras, Vysla geresnė už Nemuna, Reinas už Oderį ir t.t. Žiūrint iš priešingos pusės (iš vakarų), visa įgauti atvirksčios vertės. Nuo padalinimo laiku, Rusija laikė užgrobusi Lietuvą, Baltgudiją, Ukrainą ir Lenkiją. Tuo nepaisant, tai aplinkybė nei kiek nesulkiudė nei Napoleonui, nei kaizeriui, nei Hitleriui blokti rusus jų nuosavos teritorijos gilumoje. Taip pat aišku, kad strateginio saugumo argumentacija yra tampa su sijusi su pačia agresijos sąvoka, nes agresijos galimūmams nebeegzistuojant, savaime atpuola ir "strateginio saugumo" reikalingumas.

1939 m. konkrečiomis geopolitinėmis sąlygomis, Lietuva darė visą, kad sovietų saugumui padėtų. Nuėjo net tiek toli, kad pasirašė savitarpio pagalbos sutartį, įsileido sovietų įgulas, tuo pačiu atsisakydama nuo suverenumo dalies.

Savo nepriklausomos egzistencijos teise Lietuvos tauta remia ne kokiais kaimyninių šabų tamsiais saugumo išvaizdijimais, bet šventa tautų apsisprendimo teise, gyventi laisvai ir tvarkytis savarankiškai, pagal savo papročius ir skonius.

Šiandieninėje būklėje, iš kadaise gausios tradicinių agresorių gaujos, teliko viena Rusija. Per du šimtmečius nuo Petro I mirties, seniosios Rusijos teritorinio grobimo tempas laikėsi daug-maž 80-90 ketvirtainių kilometrų ir diena. Nuo sovietų įsiviešpatavimo, ir nepaisant tarpukario klaidinančios ramybės, tas grobimo tempas keleropai suintensyvojo ir rodo visą žymes toliau augti.

Prablaivėjęs ir kiek nustebęs laisvasis pasaulis šiandien savęs klausia, ar gi neatėjo laikas tam nepasotinamam grobimui padaryti gala, kad, plačiai praverus vartus, laisvės trokštančiom taut-

lio taika yra esminė dalis ir amerikiečių taikos.

1950 metai stovėjo šių tikslų pasiekimo kryžkelėje. Tiek Azijoje, tiek Europoje mes mėginame išvesti savo gynybos linijas. Tam tikslui mes pradėjome ginti Koreją. Nuo 1930 m. turimo patyrimo mes žinome, kad nuolaidoms būtinai veda į karą.

1944 m. mums keliantis į Normandiją, buvau liudininku, kai, grįždami į Europą, mirė mūsų vyras, kad laimėtų šį karą. Tada tariau sau: "Tai niekada neprivalo pasikartoti. Būsimajame kare jokia prietilčio kaina nebūtų perbrangi." Ir dabar turiu vilčių, kad nė vienas amerikietis neprišals keltis į Europą, kad ją išlaisvintu.

Šiandien mūsų sienos yra bendros su europiečiais, nes jos yra Europos širdyje. Tad ir III-čiame Pasaulio kare — verčiau ginti Europą jau iš parengtų ir užimtų Europos pozicijų, negu jų nustoti ir grįžti jūros ar oro keliu. Mūsų užsienio ir karinė 1950 m. politika pasižada ginti V. Europą, o ne išlaisvinti ją tada, kai mūsų draugų namai bus apipilėsti.

Mūsų žingsnis Korejoje, kurį prezidentas iškilmingai akcentavo 1950. VI. 27., ir įsipareigojimai Pacifiko linijoje, apimę Formozą ir Filipinus, parodo mūsų tvirtą nusistatymą. Be prancūzų Indokinijos, dar yra galimi šie karai: Indiniai Azijoje: Siame, Burmoje, Afganistane, Irane, Irake, ir Turkijoje. Komunistai juos gali greitai uždegti, ir mes turime "du principus, atsižvelgdami į tokius vietinius karus:

1. Mes siūlysiame paramą tik toms tautoms, kurios nori kovoti prieš komunistų agresiją.

2. Mes visiškai nekrepisime dėmesio į vietinius karus, turinčius

tom padėti išeiti iš to dvokiančio orientališko despotizmo kalėjimo?

1945 m. San Francisco pradėtas mėginimas to siekti per laisvą susitarimą su despotizmu — nieko apčiuopiama nedavė. Jungtinių Tautų Organizacija saviem tikslam naudojama, Maskvos satrapai pasidarė dar įžūlesni, dar mažiau pasotinami.

Tad ar tikrai nebus atėjęs laikas griebtis radikalesnių priemonių?

tikslą mus nukreipti nuo pagrind. uždavinio. Jiems negalima leisti sunaudoti tiek mūsų žmonių ir žaliavų atsargos, kad sunaikintų mūsų jėgą ir gręstų mūsų pergalėi pasauliniame kare.

Niekas negali mūsų nugalėti, ligi neužims V. Europos, kuri ir dabar pasaulio strategijoje atlieka sparninio kario pareigas. Žiūrėdami savo gynybos ir derindami ją su V. Europos pozicijomis, mes žinome, kad mūsų užpuolimą atbaudo atominių bombų atsargos, kurios mūsų bombonešų gali būti nuneštos į bet kurį gyvenbinį priešą tašką.

Nors mes ir tikimės, kad stipri strateginė aviacija yra labai svarbi, tačiau neapleidžiame nei laivyno, nei žemyno kariuomenės, kurios visos, suderintai veikdamos, siekia vieno tikslo: sunaikinti priešą. Niekas neprivalo galvoti, kad, veikdami Azijoje ar Europoje, mes užmirštume savo pareigas šiam kraštui. Tačiau taip pat žinokime, kad mūsų priekinės pozicijos yra abipus Didžiųjų Vandenynų. Tai žinodami, mes stengiamės suderinti Atlanto Pakto dalyvių jėgas, kad jos būtų kuo našiausios bendrame gynybos reikale. Mes duodame savo bombonešius ir laivyną, kurie yra Anglijoje, prašydami anglų sprausminių naikintojų paramos, o kitų kontinento tautų — žemyno karių. Tačiau diskusijoje mes girdime visai natūralų murmėjimą: "patrankų mėšos jums reikia!.."

Tad kas turi duoti pėstiją? Iš dviejų pasaulio karų patyrimo žinome, kad amerikiečiai niekada nesibaide kovoti Europoje. Tai parodo ir Koreja. Ir nors JAV turi Vokietijoje, Austrijoje ir Trieste apie 100,000 vyrų, kurie, drauge su kitomis jėgomis, turi atlaikyti pirmojo puolimo bangą, bet aišku, kad šiu jėgų maža. Reikės atitinkamo laiko, kad jas sustiprintume. Išvada aiški: V. Europos kraštai turi duoti žemyno karių, kad savo krašte sutiktų pirmąjį puolimą.

Žinoma, daugeliui tai yra skaudėdi operacija, o ypač Olandijai. Jų atstovai tvirtina, kad jų laivynas yra stiprus, kuriam buvo skiriamas ypatingas dėmesys. Tačiau, ar per Olandiją eina Sovietų veržimosi kelias prie Lamanšio? Dėl savo pačių apsaugos jiems reikia daugiau pėstininkų. Tas lygiai liečia ir Prancūziją, nes ji turi daugiau gyvosios jėgos, negu bet kuris kitas Europos kraštas.

Joks europietiškas "štrauso politikos neutralumas" negali apsaugoti nuo sovietų užpuolimo. V. Europa turi duoti pagrindines jėgas, užtenkanti puolamąją srovę. Nes Paryžius, Roma ir Bruselis yra labiau pažeidžiami, negu Cikaga ar Detroitas, kaip iš oro, taip ir žemėje.

Mes ilgus mėnesius dėjomeis su Atlanto Pakto signatarais, kad suderintume visų pagėdavimus. Tačiau derybų laikas baigėsi. Demokratai yra išdidūs, kad "demokratijos yra visada nepasirengusios." Bet čia nematau jokios garbės, jeigu dėl apsilaidimo turėtų žūti tūkstančiai jaunų gyvybių. Nors prieš metus atrodė, kad V. Europos gynyba yra beveik neįmanoma, bet dabar šis vaizdas, dėl karinės ir ekonominės pažangos, yra daug šviesesnis.

Mūsų karinė politika yra ne puolimo, bet gynybos politika. Tačiau kiekvienas žino, kad tėra tik keletas tikrų gynybos ginklų, kurių priestankiniai ir priešlektuviniai yra tikrieji atstovai. Daug ginklų, su atomine bomba imtinai, yra kaip puolamojo, taip ginamojo pobūdžio. Mes skiriame daug pinigų ir mokslinės jėgos inkliavimui išbulinti. Kai kurie mokslininkai tvirtina, kad netrukus būsiant išbulinta tokią priestankinę artileriją, kad iš 10 šūvių būtų sunaikinti 9 sunkiausi tankai, kad šiu pabaisų masės padarytu mažiau pavojingomis. Tačiau smulkmenų negalima pasakoti.

Rungtynės tarp ginklų ir priešginklų niekada nesisibaigia. Su draugingomis tautomis mes tęsiame ginklų ir priešginklų tobulinimą, kad galėtume jais pasidalinti su savo sąjungininkais.

Atomine bomba, kaip atsilgūdinimo ginklas, yra baisus, galįs žudantieji pažeisti pulsuojančią priešą pramonę ir karinius centrus. Šioms bomboms nešti be B-29 ir B-36, yra tobulinamas sprausminio tipo bombonešis, kurio negalėtų sutrukdyti priešų gynyba. Atomine bomba taip pat gali būti panaudota ir prieš kariuomenės telkinius, kaip baisus gynybos ginklas. Taip pat ir vairuojamų svedinių srityje yra žymi pažanga, toli pralenkianti mūsų iki 35 km atstumo saudančias patrankas.

Tuo metu, kai mes stengiamės išbulinti vairuojamųjų svedinių ir atomine energija, neprivaleme užmiršti savo žemės kovotojo. Ir jam yra keletas naujų: jo naujas šalmas, nors bus lygiai geras kaip senasis, svers tik keletą gramu, o pats karys bus ginkluotas nauju daug lengvesniu ir galingesniu automatiniu šautuvu.

Tačiau nepamirškime, kad nors mes su sąjungininkais ir toli pažengėme, bet ir rusai turi įžymių mokslininkų, kurie vokiečių mokslininkų pagalba yra daug nuveikę.

Galvodami apie naujuosius ginklus, kurie turėtų ginti V. Europą, ir apie būtinybę laimėti galimą Pasaulio karą, prisiminikime vieną svarbų dalyką: vyrai be ginklų moderniniame kare yra bejėgiai, bet ginklai be žmonių — yra niekis. Mašina negali galvoti. Mašina negali pakeisti kovojančią valią, kuri saugoti mūsų ameriknio gyvenimo kelią.

Kalbėdamas apie pėstininkus, jūreivius, aviatorius, turiu pasakyti, kad niekas negimė uniformuotas. Visi ateina iš pilietinio gyvenimo, kuris didžiąją dalimi

PRANCŪZŲ SVETIMSALIŲ LEGIJONE

Legijono vėliava parade

Viena 1939 metų rudens diena, kada Europoj jau dundėjo patrankos, o Paryžiaus bulvaruose buvo bepradedą kristi medžių lapai, aš, kaip prancūzai pasakytų, padariau "pique une tete a la Legion."

Tai reiškia padaryti nėriko judesį, nuogam išbėgėjus, nepažvelgiant atgal, ištiesti rankas pirmyn ir mestis nuo tramplyno į šalto vandens gelmę. Tai reiškia savo praeitį pakabinti ant kaboklos ir, pasižiūrėjus tik tris minutes ir tą pakabintą nematomą individą, padėti paraša ant sutarties penkeriems metams.

Kaip ir visi žmonės, aš buvau nemažai skaitęs knygų apie prancūzų svetimsalių legijoną. Girdėjau apie jį sukurtas dainas, mačiau egzotiškas filmas...

Bet kada nuvykau į Afriką, pažinau visai kitokią svetimsalių legijoną. Man pačiam teko parašyti lėtu ir ilgu žingsniu po "Boudin" garsais Sidi-Bel-Abbes, Fez, Meknes, Marrakech... gatvėmis. Man pačiam teko tiesti kelius, mūryti kareivines, vežti mėšlą... Teko skalbti seržantams marškinius, kad užsidirbčiau keletą frankų cigaretėms, kol pats gavau seržanto laipsnį ir jau galėjau savo marškinius duoti kitiems išskalbti.

VYT. ARŪNAS - GEDGAUDAS

Šio rašinio autorius, Vytautas Arūnas - Gedgaudas, II-jo Pas. karo metu, prancūzų svetimsalių legijone išsitarnavo seržanto laipsnį, buvo apdovanotas dviem kariniais kryžiais (su palmėmis), kolonialiniu Tuniso kautynių medaliu ir kt. pasižymėjimo ženklais. Šiuo metu atvykęs iš Prancūzijos į JAV, sutiko bendradarbiauti KARYJE, pasidalindamas su mūsų skaitytojais savo nepaprastais kovų išgyvenimais bei išpūdziais iš ano visame pasaulyje išgarsėjusio legijonierių gyvenimo.

Siame pirmajame straipsnyje autorius duoda tik bendrąjį supratimą apie legijono esmę, jo praeitį ir žygius.

Visa tai mus sujdomina dar ir dėl to, kad pvz., ligšiolinėse Indokinijos kovose su raudonaisiais dalyvavo nemažai ir lietuvių karių - legijonierių. RED.

Už tai Šiaurinę Afriką, Senegaliją ir Sacharą pamačiau ne kaip turistais, iš liuksusinio auto-

mobilio, bet daugelį vietų pėsčias, kaip kareivis, praeidamas. Visa teko pamatyti iš antros dekoracijos pusės, kuri niekad turistams nerodoma.

Sešeri metai legijone buvo ilgi, bet už tai per tą laiką turėjau nemokamą kelionę po visą Europą. Nuo pusiaujo iki šiaurės teko kautis. Tekdavo pasimesti ir vėl iš naujo susitikti su kovos draugais.

Mano pirmoji pažintis su legijonu

* Pirmąją pažintį su legijonu turėjau Marsely, kada visus savanorius, tokius kaip aš, apnakvino pilname blakių forte. Tačiau tikrąją pažintį padariau jau Afrikoje, legijono "Mekoje", Sidi-Bel-Abbes.

Sis nedidelis miestelis, teturįs vos 66,000 gyventojų, yra tikra legijono širdimi. Čia atvyksta naujai įstoję legijonieriai, juos patikrina, imatrikuluoja, apžiūri visas žymes ir iš čia siunčia į mokomasias kuopas, kurios yra aplinkiniuose miesteliuose. Iš čia vykstanta į visus kovos laukus. Čia sugrįžtama iš kovos laukų. Iš čia vykstanta atostogų. Iš čia legijonieriai siunčiami ir į civilinį gyvenimą.

Vietiniai gyventojai nemylė le-

Seržantas V. Arūnas-Gedgaudas prie savo šarvuotico (sėdi su šuneliu) Afrikoje, kovų metais.

gijonierių, nes jie pripratę prie jų, nes legijonierių algos išmokėjimo diena būna triukšmingi. Bet visi šie 66,000 gyventojų ir tegyvena tik iš legijonierių. Jie mielai išeina į gatvę pasižiūrėti, kada legijonieriai paraduoja, išvykdami į frontą.

Ižengiant pro kareivinių var-

AMERIKOS LIETUVIAI — II PAS. KARO DALYVIAI

Ltn. Kazys Kauspėda, Pittsburgh, Pa., karo metu užsitarnavęs karininko laipsnį.

Paminėdamas Lapkričio 23-ją, žurnalas "Ateitis" išidėjo iš Anglijos gautą paskutinį kapitono Romo Marcinkaus laiška, kuris buvo rašytas p. S. P. 1941 m. Čia jį išitsai paduodame mūsų skaitytojams.

Redakcija.

—Kapitoną Romą Mardinkų aš sutikau Lietuvos Pasiuntinybėje, Londone, per Kalėdas 1941 m. Jis buvo neseniai atvykęs Anglijon ir džiaugėsi, kad esąs priimtas į Karaliskąją Aviaciją. Daugiau mums neteko susitikti. Po kelių mėnesių narsios kovos jis buvo pašautas virš anglų kanalo, pamatas vokiečių belaisvėn ir patalpinas garsioj "Stalag Luft III." Vokiečių saudydytas drauge su keliolika anglų karininkų, už mėginimą pabėgti iš minėtos stovyklos. Laiškas paduotas, išleidus išanga ir pabaigą. S. P.

CAPTAIN R. MARCINKUS R.A.F. station, Marlborough Wilts 12N March, 1941

... Tik užvakar grįžau iš šiaurės Anglijos, kur buvau apie porą savaičių prikomandiruotas prie kito aviacijos junginio. Dabar esu savame junginy, bet girdėti, kad mus visus žada perkelti kažkur kitur. — Juk čia, nors ir nematamai, eina didelis pasirengimas vokiečių rengiamai invazijai pasipriešinti. Kur mus pasiųs — nežinia. Ar daug mūsų iš naujos vietos grįš — taip pat nežinia. Geriau apie tai negalvoti.

...papasakojęs viską iš eilės apie save, tikrai atsakyčiau į visus Tamstą dominančius klausimus,

tad pradėdu...

Prancūzų karo vyriausybė (Ministre de l'Air) paprašė mūsų karo vyriausybės, kad pasiųstų jiems eskadrilę lietuvių - karo lakūnų. Kadangi mes turėjome glaudžius santykius su prancūzų karo aviacija ir visad pirkdavom pas juos savo kariškus lėktuvus, tai sunku buvo jiems atsakyti. Todėl buvo surengta eskadrilė, ir mane paskyrė tos ekspedijios vadu. Išvažiavau pirmas. Jie turėjo atvažiuoti vėliau, nes kartu buvo neįmanoma važiuoti. Vykti reikėjo aplinkiniu keliu per Rygą - Stockholmą - Malmo - Amsterdama - Bruselles - Paris. Kiti

VIENAS IŠ DAUGELIO

PASKUTINIS KPT. R. MARCINKAUS LAISKAS

pilotai atvykti negalėjo, nes vokiečiai, turėdami puikią žvalgybą, tuoj apie mūsų pasiuntimą sužinojo ir parasė protesto nota. Tuo būdu pasilikau vienas. Tuomet prancūzai mane paprašė stoti į savo aviaciją ir tuo būdu tapau prancūzų aviacijos karininku. Išskraidžiau ir koviausi fronte per visa karą, naikintuvų ir bombonešių eskadrilėse. Daug kartų teko skraidyti ir bombarduoti Vokietiją. Gavau už narsumą akcijose ir už tris numušimus savo "Croix de la Guerre". Iš mano eskadrilės nušovė keturis pilotus. Likom septyniškie, ir, kai atėjo paliaubos, mane išsiuntė į šiaurės Afriką. Mat, vokiečiai pareikalavo, kad jiems išduotų visus prieš juos kariavusius karius-svetimsalius, kurie jų buvo traktuojami, kaip ypatingi Hitlerio ir Nazi-režimo priešai.

Paskutinę minutę pavyko paskrukti lėktuvu iš Tarbes—tai 22 km. nuo visame pasaulyje garsios šventos vietos — "Lourde" — į Afriką. Nuskridau per Viduržemio jūrą į Oraną. Iš ten mane pasiuntė į Alger, paskui į Bizert, Blida, Rabat, Fez, Casablanca, Dacar. Žodžiu, visą Š. Afriką teko lėktuvu ir traukiniais apkeliauti. Tikėjau, kokių nors būdu grįžti namo, nes buvau į Prancūziją atvykęs tik karo laikotarpiui. Tikėjau... bet tuo tarpu liepos mėnesį bolševikai okupavo Pabaltį, ir visos sąjones išsisklaidė, kaip pigūs acigarečių dėmai. Tuo tarpu nuo pirmos mano išvykimo dienos iki dabar neturėjau iš namų jokios žinutės ir, be abejoj, tiesiog nebegalėjau ten pasilikti. Nebetvėriau! Juk, Afrikoj man būnant, ne nežinojau, kaip tas Lietuvos užgro-

bimas įvyko. Mane prašė pasilikti, bet aš užsispyres prašiau mane demobilizuoti, kad galėčiau vykti į Europą. Pagaliau, po 3-jų mėnesių laukimo mane demobilizavo, bet ir vėl bėda—vokiečiai uždėjo draudimą visiems svetimsaliams išvykti iš Š. Afrikos, jie žinojo, kad Afrikoj yra labai daug kaip svetimsalių, taip ir prancūzų pilotų, kurie stengiasi vykti į Angliją ir tęsti kovą prieš vokiečius. Žodžiu, reikėjo nelegaliu būdu — be "visa du sortir", pasprukti į Tanger — šiaurės Afrikos laisvąjį miestą. Buvo daug "nuotykių", kurių visų ir neišpasakosi. Patekęs į Tanger nuėjau pas anglų konsulą, kuris mane tuoj išsiuntė į Gibraltarą, o ten, po trijų savaičių laukimo, pirmu į Angliją vykstančiu laivu patekau į Liverpool, o vėliau — Londonan.

Pirmiausia, žinoma, nuvykom į mūsų Pasiuntinybę pas mūsų p. Ministerį, kurį pažinojau iš ankščiau asmeniškai. Susisiekti su Lietuva ir namiškiais, nežūrint

Volteris Piliackas, Crainbrook, Pa., apdovanotas sidabro žvaigžde už pasižymėjimą gėsinant degantį laivą, 1942 m., prie Salamonų salų, Pacifike.

Ltn. Juozas Garšva II-jo Pasaulinio karo dalyvis

Lietuvos karo lakūnai žiemos patimų metu

tus, į akis pirmiausia krinta užrašas:

„Tai ne paprasti kareivinių vartai. Tai legijono vartai, prie kurių dieną ir naktį, jau daugiau kaip šimtas metų budi sargybinis. Pro juos yra įžengę visi senieji ir dabartiniai legionieriai, visi tie, kurie krito mūšiu laukose ir kurie dar šiandien mušasi. Pro juos pereis dar ateity nemažai legionierių. Įeidami jūs gerai išžiūrėkite į šiuos vartus.“

Per keliolika žingsnių nuo šių vartų yra legijono muziejus ir garbės salė, kur išdėstytos visos legionierių kautynių trafrėjos. Ten padėta ir legijono vėliava, prie kurios dieną ir naktį budi sargybinis. Ji apdovanota gausiais prancūzų ordenais ir svetimų valstybių pasižymėjimo ženklais. Čia taip pat yra užsilikusi 13-jo pulko vėliava, kuri 1940 metais, traukiantis nuo vokiečių, buvo užkasta ir vėliau į karo pabaigą rezistentų atkasta: Čia yra aukso knygo, kuriojį įrašomi visi žuvusieji. Jų tarpe figuruoja nemažai ir lietuvių, kaip Stasys Zairys, Jonas Aleksejūnas ir daug kitų. Čia išdėstyti jaudinantys legionierių laiška, jiems priklausę daiktai...

52 tautos sudaro legijoną

Kada ateinama į legijoną, niekas neklausia, kokios esi religijos ir tautybės. Tokiais dalykais čia pasirūpinama tik po mirties,

visų mano ir p. Ministerio pastangų, nepavyko. Kas liko man daryti? Galvojau — kadangi rusai yra mūsų priešai ir bičiuliaujasi su vokiečiais — kariausiu toliau prieš vokiečius. Ir štai anglų aviacijoje!

Paskyrė mane į naktinius naikintuvus — šiuo laiku pavojingiausia aviacijos rūšis. Bet pavojus man įpatinka, — jo visad savo gyvenimo ieškojau ar tai skraidyme, ar tai sporte, ar tai asmeniškame gyvenime. Šiuo atžvilgiu esu patenkintas, bet... man trūksta asmeniškų gyvenimo šilumos ir jukumo šitame „šaltų darganų ir tariamo korektiškumo“ krašte, jaučiuos kaip tai vidujiniai visas sušalęs ir sustyres... Dėl savo darbo nedaug tegaliu pasakyti, nes laiška kontroliuojami ir, be abejo, tai būtų lyg ir „tarnybinės“ paslapties išdavimas.

Nebevarginsiu Tamstos ilgiau savo ilgu laišku. Apie savo gyvenimą čia ir kt., jei leisite, parašysiu savo sekanciam laiške... Daug nuosirdžių linkėjimų, Tamstą tikrai gerbias,

Kpt. Marcinkus.

kad galima būtų žinoti, koikiom apeigom palaidoti žuvusi ir kam pranešti apie jo mirtį. Iki to momento iš legionieriaus tereikalaujama tik tiesiai žygiuoti.

Šiandien legijone tarnauja 52 tautų žmonės. Kokios tautybės žmonių daugiausiai tarnauja? Tas priklauso nuo politinių įvykių, nuo ekonominės krizės. Po I-jo Pasaulinio karo legijone buvo labai daug baltųjų rusų. Po Čekoslovakijos ir Austrijos užgrobimo čia atsirado nemaža čekų ir austrų. Kilus Prancūzijoje ekonominei krizei, įstojo daug lenkų, kurie buvo atvykę darbars ir Prancūzija. Po Ispanijos civilinio karo legijone daugumą sudarė Ispanai. Po šio karo didelę daugumą sudaro vokiečiai. Kitų tautybių, kaip švedų, norvegų, danų, amerikiečių, anglų labai mažas nuosimtis. Lietuvių karo metu

buvo tik saujelė, bet po karo buvo įstoję net pusantro šimto. Tai vyrų, kurie norėjo ištrūkti iš DP stovyklų ir nemaža jų jau padėjo galvas tolimoje Indokinijoje. Legijone yra nemaža ir pačių prancūzų, kur jiems be karo ministro sutikimo nors ir neleidžiama stoti, jie dažniausiai įstoja pasivadinę belgais ar liuksemburגיעčiais.

Sidi-Bel-Abese kurioj nors karčiamej dabar ne naujiena išgirsti vokišką dainą. Tai vokiečiai legionieriai, kurie prancūzų uniformoje gina Prancūzijos žemes.

Iš legionierių nieko kito nereikalaujama, kaip tik mokėti kautis ir lieti kraują. Kiekvieną dieną legionieriai atiduoda su ginklu pagarba nuleidžiamai nuo stiebo prancūzų vėliavai, ir dažniau-

(Nukelta į 12 psl.)

PIRMASIS IŠ GREAT NECKO

GRAZIOS VYTAUTO DAUGIRDO ISLEISTUVES Į ARMIJĄ

Tarptautiniam gyvenime į grubią agresijos jėgą — tegalima atskaiti jėgą. Tad visiškai suprantama ir natūralu, kad Jungtinės Amerikos Valstybės, tiek ligišiolinės raudonojo fašizmo agresijos Korejoje, tiek paskubomis brestancio III-jo Pasaulinio karo akivaizdoje, — yra verčiamos visomis galiomis pasiręsti sukurti šia, atrodo, neišvengiamą audra. Vykdamas reikalingą, įstatymais numatyta gyvosios pajėgos mobilizacija, JAV armijon vis dažniau pašaukiama ir lietuvių tremtinių vyrų.

Gruodžio 9 d. vakare, Great Necke, jaukiuje Elenos ir Jono

Blažonių svetainėje įvyko pirmoji iš šios lietuvių tremtinių kolonijos kario—Vyto. Daugirdo išleistuvės JAV armijon.

Vytautas Daugirdas gimė 1927 m., lapkričio 25 d. Dotnuvoje. Mokėsi Mažeikių gimnazijoje, o

jau baigė jau tremtyje, Vokietijoje, Eichstaedt'o DP stovykloje.

1947 m. pradžioje, Vokietijoje pradėjus formuotis pagalbiniam tautiniam lietuvių daliniam okupacinės JAV armijos sudėtyje, Vytautas savanoriškai stojo vienon sargybų kuopon. Ten jis garbingai išbuvo ligi 1949 m. birželio mėn., kol su tėveliais turėjo pasirengti išvykti Amerikon.

Linksmas, energingas jaunuolis, sąžiningas vyras, puikus akordeonistas — buvo didžiai mylimas tiek savo draugu, viršinininku, tiek tremties jaunimo, kada grįždavo trumpų atostogų stovyklon.

Būdamas tarnyboje, vienu metu ilgą laiką gyveno „kažkur“ miškuose, negalėdamas ne tik niekur išvykti, bet ir laiška susisiekti su savo namiškiais. Tarnaudamas dalinyje, pavyzdingas sūnus daug padėjo savo tėvams, anuo metu įvairiais būdais morališkai ir ekonomiškai terorizuojamiems slaptųjų NKVD šnipų bei „paraudusių“ UNRROS bei IRO valdininkų...

Atvykęs į JAV, noriai dirbo visus pasitaikančius fizinius darbus, iš santaupų įsigijo auto mašina, akordeoną. Ir čia vėl daug padėjo namiškiams, sudarydamas sąlygas nieškoti kitur darbo savo mylimai, tremties gyvenimo išskankintai, nesveikuojančiai mamytei. Tėvo ir sūnaus darbo dėka, Daugirdai gana pavyzdingai įsikūrė šiame gražiame Great Necko miestyje.

Išleisti Vyta kariuomenėn, susirinko apie pusė šimtinės greatneckiečių, senųjų gyventojų ir tremtinių, vyresniojo amžiaus ir

Kuopiečių stovykla „kažkur“ Vokietijoje

ypač jaunimo. Buvo svečių ir iš Brooklyno.

Jaukiue, tikrai nuosirdžioje nuotalkoje bėgo trumpus kuklių vaišių valandos. Gražius atsisveikinimo žodžius pasakė visa eilė kalbėjusių išleistuvių dalyvių. Tarp kitų, kalbėjo KARIO redaktorius kpt. Simas Urbonas. Jis pabrėžė tradicinę šio gražaus pobūvio reikšmę ir padovanojo su įrašo būsimam kariui Vytautui KARIO 1-ji nr., kviesdamas išleidiamajam būti artimu bendradarbiu iš JAV armijos gretų.

Jautrų žodį tarė ir žurnalistas A. Merkelis:

„Šiandien mes čia susirinkome į nepaprastą pobūvį, dar pirmą kartą įvykstantį Great Neck'o lietuvių kolonijoje. Mes iš savo tarpo išleidiame jaunąjį Daugirdą. Jis vyksta ne didesnio uždarbio ir geresnių gyvenimo sąlygų ieškoti. Jaunasis Daugirdas išvyksta į Jungtinių Amerikos Valstybių kariuomenę, budriai stovindami savo valstybės ir visos žmonijos laisvės sargyboje.

Šiandien mes gyvename išvarkėse pačio didžiausio karo, kuriame turės būti sutriuškinta žmonijos pabaisa — bolševizmas. Mes tikime, kad JAV ginklai ir technika šį karą nulems ir pasaulį išvaduos iš visuotinės vergijos ir per amžius jo kurtos kultūros sunaikinimo.

Bolševizmas yra didysis ir mūty tautos prieas. Jis pavergė ir naikina mūsų tautą, jis ir mums tremtiniam užkėlė vartus grįžti į brangiąją, pasiilgtąją Lietuvą tėvynę mūsų. Tik bolševizmą sušlygdžius, mūsų tauta taps laisva, ir mums atsivers vartai į tėvynę. Tad mes negalime nušaliai tos kovos stovėti.

Ligi šiol mūsų, tremtinių, kova su bolševizmu daugiausia buvo žodinė. Džūgu, kad mes jau galime įsijungti ir į ginklo kovą. Todėl ir šiandien atsisveikiname su jaunuoju Daugirdu ne

liūdesio, bet džiaugsmo ir pakiliuos nuotalkos kupini.

Raudonojo tvano bloškiami iš savo tėvynės ir nežinia, mes savo skausmu plystančioj širdy prisiekime ligi grabo lentos kovoti su savo tautos mirtinu priešu bolševizmu. Mes pasizadėjome kovoti su bolševizmu vardan savo nukankintų tėvų, brolių ir seserų. Laimingas jaunasis Daugirdas, galėdamas tą tauraus lietuviu garbingą priesaiką tešti. Jei man lemta būtų nuo savo pečių numesti bent 20 metų — aš savanoriu jungčiaus prie tu laimingu.

Jaunajam Daugirdui linkiu gero vėjo, o kovoje — sėkmės.

Po keleto valandų bičiuliškos draugijos, išleistuvių pobūvis baigėsi, o gruodžio 11 d. Vytautas Daugirdas pakėlė sparnus ir išvyko naujojon karo tarnybon. Čia, Great Neck'e, pasiliko Vyto tėveliai ir sesutė Liucija-Danutė.

Garbė, narsumo dvasia ir kario laimė telydi Tave, Vytautai. Algimantas Giedrius

Bern. Brazdionis

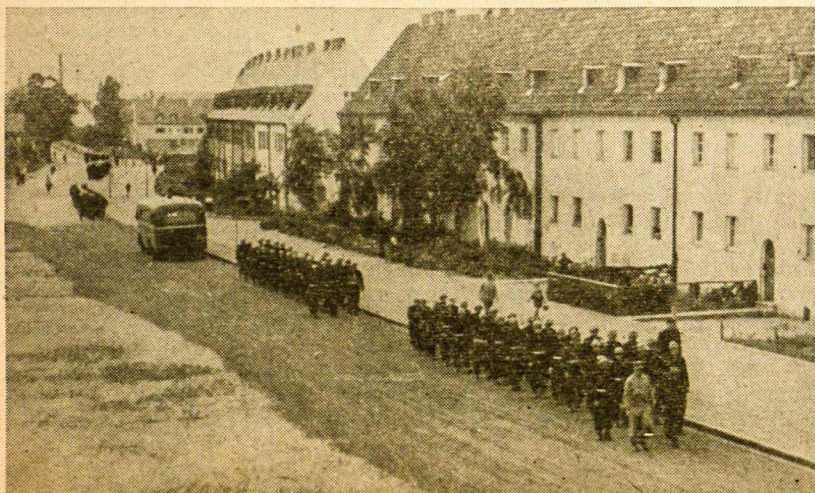
ATLANTO DAINA (Kuopų vyrams)

Krantus paliekam ir išvykdam, Sūpuojami šaltu bangų. Tik niekad niekad nesugrįžta Daina neįs kovos draugų.

Žuvėdros dvi dienas mus lydi, Nepasitinka tik prieš dvi. Pavasarį ne dukart žydi Alyvų žiedlapiai melsvi...

Paliko tėviškę birzelis Kovoms, ne mirčiai, ne kapams, Bet tikim, tikim — Visagalį Prisiškėlimo rytą lems.

Ne amžiais būsim be tėvynės, Audros naktis — neamžina, — Skambėk Atlanto vandenyne Tėvynėn saukianti daina.

Mūsų kuopų vyrai žygiuoja miesto gatvėmis, Vokietijoje

...LEGIJONE...

14

(Atkelta iš 11 pl.)

Visur jie pasirodė herojai

siai ją gerbia tie, kurie nemoka nei žodžio prancūziškai.

Legijono vėliavoje žodžiai "Honneur et Patrie" (garbė ir tėvynė) pakeisti žodžiais "Honneur et Fidelite" (garbė ir ištikimybė). Legijonieriams nesvarbu, kokia vyriausybė valdys Prancūziją, nei kas bus jos prezidentu. Jie pažįsta tik savo karininkus, ir to užtenka.

Tai ir sudaro legijono stiprybę. Jokiam kitam kraštui nepasisekė išlaikyti tokioj jėgų taip mišrią kariuomenę, kaip Prancūzijai, kurios svetimsalių legijonas neseniai šventė 118 metų sukaktį.

Tūkstančiai svetimsalių stoja į legijoną, pasidėdami ištikimai tarnauti Prancūzijai, nei kiek neautėdami ir pasilikdami lietuviams, anglais, vokiečiams, lenkais...

Prancūzų svetimsalių legijonas buvo įsteigtas 1831 metais, karaliui Louis Philippe pasirašant statutą iš 9 punktų, kuris šiandien pasidarė tikru legijono čarteriu. Jame sakoma, kad į legijoną gali būti priimti visi svetimsaliai, kurie tik pasirašo sutartį ir iš jų neturi būti reikalaujama jokių asmeninių popierių.

Per visus tuos 118 metų legijonas neturėjo progos pailsėti. Iš šalies atrodė, kad Prancūzija turėjo ilgus taikingus periodus, bet, pasiskaičius legijono istoriją, gaunasi priešingas vaizdas. Jis be pertraukos kovėsi Šiaurės Afrikoje, Ispanijoje, Kryme, Meksikoje, Indokinijoje, Sirijoje, Madagaskare, Prancūzijoje, Italijoje... ir iš visu tu mūsų legijonieriai parnešdavo vis naujus pasižymėjimus, parodydavo naują herojiškumą.

Tarnavusieji legijone automatiškai tampa pažymėti jais iki mirties ir nemaža atsiranda tokių, kurie nori ilsėtis visą laiką šalia jo.

Priešais legijono garbės sale, daržely išstatyta varinė lenta, apipinta rožėmis. Ten padėti amerikiečio W. Moll pelnai, kurie čia buvo atkelti iš Amerikos 1937 m. Nežiūrint, kad mirusis tarnavo legijone prieš 20 metų, jis išreiškė norą būti palaidotas ten, kur vedė audringą gyvenimą.

Jis norėjo ir po mirties likti legijonieriumi.

Karalių pasimatymo vieta

Legijono prestižas yra pritraukęs nemaža karalių ir princų. Čia tarnavo serbų princas, kuris vėdarė Serbijos karaliumi, pasivadindamas Petru I, bet visad išlaikė gražų legijono prisiminimą ir vyną gerdavo iš "quart", kuri, tiesa, buvo paaukuota, bet vis tai buvo "quart", o ne taurė.

Legijone tarnavo Monaco princas Louis II, pereitais metais pasimiręs. Čia buvo Cambodge karaliaus sūnus, Danijos princas Haag ir het kaizerio Vilhelmo II pusbrolis, kuriam pasimirus vokiečiai atsuntė kreiserį, parvežti jo palaikus su visom karališkom iškilimėm.

Siame kare princas Napoleonas ir Paryžiaus Grafas, tikrasis įpėdinis į Prancūzijos sostą, negalėdami tarnauti prancūzų kariuomenėn, buvo įstoję į legijoną svetima pavarde.

Salia visų tų monarchų, grafų, kunigaikščių, daug įžymių žmonių perėjo legijoną. Čia nesunku buvo sutikti garsius dainininkus, kaip austrą Fasel, tenorą iš Metropolitan Operos, kompozitorius Alston, legijone sukomponavusi garsią melodiją "Sim-

phonie" ir neseniai persikėlusį gyventi į Hollywoodą, bei daug kitų.

Stebint legijoną, tuojau krinta į akis, jog kariškas patyrimas čia visad stovi aukščiau, negu kitose kariuomenės dalyse, ir čia žmonių charakteris yra labiau užgrūdin-tas.

STASYS DAINORA

K ū č i o s

Mano patėvis buvo Mikalajūnų kaimo parinktinis-seniūnas.

Diena prieš Kūčias atėjo pas mus puskarininkis. Jau buvo pavakarys. Jis paaiškino patėviui, kad reikės pastotės, nuvežti Kūčias vienos kuopos vyrams į frontą. Patėvis pasikrapštė galvą ir, išsiėmęs pypkę iš bedantės burnos, tarė:

— Kad jau reiks, tai ką gi darysi — reikės vežti. Bet ką dabar iš kaimo pajudinsi: visi rengiasi Kūčioms, o be to, ir taip dažnai reikia tų pastočių.

Tačiau, ilgai negalvojęs, nutarė savo Kaštoną pagerbti. Juk tai bus nepaprasta kelionė, Kūčtas į šventąjį stalą juk veš kariams, kurie gina savąją žemę!

Žinojau, kad reikės važiuoti man: senas patėvis nevažiuos, o mama užimta — namuose kūčias ruošia.

Lietuvos karius matydavau kasdien, o kai jie buvo mūsų kaime, net jiems sriubų ir kavą iš virtuvės parnešdavau. Vėliau kasdien girdėdavau šautuvų, kulkosvaizdžių ir net patrankų sutartinę, lyg graudų su priešu pasikabėjimą, bet fronte nebuvo. Ir bijojau, tačiau drauge jaučiausi ir laimingas, kad aš, viso kaimo vaikų vadas, pats pirmas ir į frontą nuvažiuosiu. Ką mūsų pratimai, kuriuos kaimo laukuose karių pavyzdžiu darydavom; frontas tai jau kas kita!

Ratus patėvis paruošė iš vakaro ir arklį apžiūrėjo.

Pasikėlėm gana anksti. Ligi Veprių nuvažiuoti buvo desėtkas kilometrų, o iš ten į frontą — apie 30. Graži bus kelionė!

Nežinau, iš kur tas puskarininkis buvo ir neklausiau, žinojau tik tiek, kad jis iš fronto. To ir užteko.

Pagaliau nedrąsiai užkalbinau. Rūpėjo žinoti, kas tame fronte. Bet jis, matyti, ką kita galvojo ir atsakymais nesirūpino, o gal paslaptį laikė. Pravažiavom vieną, antrą, trečią kaimą, pagaliau privažiavom Slizius. Norėjau jam papasakoti, kad ir čia, ties Sliziais, taip pat buvęs frontas ir kad čia drąsūs kaimiečiai kovėsi su vokiečių kareiviais, kad jie neiškultų per vasarą kruopščiai auginytų javų ir neišvežtų jų paskutinės duonos. Norėjau parodyti ir tą vietą, kur krito keli drąsuoliai, bet... nedrįsau. Žinojau tik, kad tie kaimiečiai išblaškė vokiečių planus. Toliau jie niekur su kuliamąja nevažinėjo.

Suraginę vadžiomis savąjį kaštoną, visą likusį kelią galvojau, kokia brangi mūsų žemė, kad visi jos vaikai am-

žiais už ją kovojo ir kovos! Važiuojam pakalnėn, o ten slėny ramiai teka Šventoji, mūsų senelių krikšto močia, o vyskupo Baranauskio, Biliūno ir Petro Vaičiūno mylimoji sesuo. Pravažiuojam tiltą ir keliamės į Kalvarijas. Iš abiejų kelio pusių lydi mus nedidukės Kalvarijų koplytėlės. Dabar jos stovi vienišos ir ramios. O per Sekmines kiek čia susirenka maldininkų kryžiaus kelius apeiti, savo gyvenimą apmąstyti ir grįžti vėl prie kasdieninių rūpesčių!

Prieš kiekvieną praeinančią pro mus koplytėlę pagarbiam nusikeliu kepurę, o jos, rodos, palydi mus, kaip Sekminių maldininkus, tik į kitokias, į fronto Kalvarijas, kur kovoja kariai už ramų, tikėjimo pilną, gyvenimą ir savo žemės laisvę.

Pravažiuojam dešinėje gražiai pasistiepusią Veprių bažnyčią ir ties ežeru sustojam prie pulko ūkio sandėlio. Mano karys nueina sau, o aš rūpinuos gerai pašerti kaštoną, nes dabar turės vežti ir mudu abu ir pilną lauktuvių vežimą.

Iš Veprių išvažiuom pusiaudienį. Nežinau kodėl, bet mano palydovams pasirinko kitą kelią. Pravažiavom Kelmus, Kaliakiemį, Bagaslaviškius, Igno Šeiniaus Kuprelio malūną, Vindeikius ir vis tylėdami. Nežinau, ką galvojo karys, tik aš buvau laimingas, kad jį vežu ir kad vežu į frontą. Žinojau, kad ties kairėj kelio pusėje likusiu Ziarna-ųjų ežeru kadaise lietuvių kariuomenė sutriuškino kalavijuočius, kad nemaža jų kraujo nutekėjo į marias ta pačia Šventosios upe. Mintimis grįžau į savo parapijos Gelvonų miestelį, kur iš eilės kelintą dieną vis atveža iš to paties fronto žuvusių karių, kad su garbės salvėmis ir šventos žemės saujomis palydėtų juos amžinybėn. Savo palydovui nieko nesakiau, o tik pamaniau, kad jis veža kūčias savo ginklo broliams, fronto kariams, bet ar bus jam lemta grįžus su visais laužti šventąjį paplotelį ir drauge valgyti kūčias?... Tur būt, apie tai jis visą kelią galvojo ir todėl nei manęs kalbino, nei man atskinėjo.

Pagaliau įvažiuom į Musninkų miestelį, o nuo jo ligi fronto tik keli kilometrai. Sustojome. Tuo tarpu prisiartino prie mūsų, tur būt, koks vyresnysis ir pranešė, kad mano palydovo karių kuopa atšaukta poilsio ir kad jis su savo ginklo draugais kūčias valgys Musninkuose. Aš supratau, kad man neteks pamatyti fronto, o taip buvau pasirengęs ir tik apie frontą visą laiką galvojau. Mano tylusis palydovas pagaliau prašeko:

— Ačiū, dabar gali ir tu, vyrelė, ramiai grįžti namo.

Sumišau ir, nė neatsisveikinęs, dardendamas gruodą per Vindeikius, Vinkšnabrastį, Pasodnykus grįžau namo dar prieš kūčias.

Vėliau, sėsdamas prie kūčių stalo, vis galvojau, kad jei ne tie mūsų kariai, nugalėję priešą, neturėčiau ramiai Kūčių ir nesėdėčiau mokyklos suole.

Tačiau būtų klaidinga galvoti, kad legijone slepiasi visokie nusikaltėliai. Dabar jų į legijoną nebeprima. Be politinių priežasčių, nemažai čia įstoja dėl nusivylusios meilės, dėl gražiosios lyties neištikimybės. Vyras, kuris buvo žmonos apgautas, legijone randa savotišką išsilavinimą.

Legijonieriai tarpusavy draugauja mažomis grupėmis, pagal tautybę, pagal išsilavinimą, ar bendrą galvosena. Bet užtenka, kad vienas legijonierius atsiurdėtų nelaimėje ir suktų:

"A moi la Legion" kaip legijonieriai, užmiršę savo tautybę ir visus ginčus, bėga padėti šiam legijonieriui. Solidarumas čia didelis.

Tas, kuris legijone negeria, būna menkas legijonierius. Blaiviečių draugija buvo išskabinusi legijonierių bare plakata: "L'alcôol tue" (alkoholis užmuša). Bet greit reikėjo šį užrašą nuimti, nes apačioj legijonieriai prirašė: "Taip, bet legijonierius nebijo mirties!"

Legijone vienos tautybės žmones stengiamasi išblaškyti po įvairius vietus, kad būtų kuo didesnis mišinys, kad tokiu būdu jie neturėtų progos pasakotis kas sekundė savo prisiminimus, kad nesusiburtų tautinės grupės.

Kad legijonieriai negalvotų, jie apkraunami darbais, apmokymu ir net bausmėmis.

Tačiau pasukintais metais legijonas pasikeitė. Legijonieriai plačiai susirašinėja su pasauliu, gauna siuntinius, laiškus, kas seniau būdavo retenybė.

Dabartinis pulkininkas Olie, kuris labai myli legijoną, yra pasakęs:

"Dabar legijone jau nebe tas, kas buvo seniau. Mano legijonieriai per daug didelį įrįsį palaiko su pasauliu. Tai jau nebe tikri legijonieriai. Taip kaip vienuoliai nebebūna tikrais vienuoliais, jei per dažnai išėina į žmones..."

KAUTYNĖS PRIE JONISKELIO

VLADAS RAMOJUS

(Iš partizaninių kovų 1944 m. vasarą)

1944 m. liepos mėn. nuo Vitebsko atžygiavę, jau gerokai palisę ir išsisėmę, raudonosios armijos daliniai diena po dienos užiminėjo vis naujas rytų Aukštaitijos vietas. Vokiečiai jokio pasipriešinimo nerodė, nes, po triuškinančių mūšių, armija buvo pakrikusi, o kariai moraliai palaužti. Vieninteliai, kurie raud. armijai vietomis užstojo kelią, tai buvo civiliai, silpnai ginkluoti ir, palyginus su priešu, menkaiškai skaičiumi, bet tvirti savo dvasia Lietuvos sodžių ir miestų sūnūs. Sėkmingi jų mūšiai ties Utena, Anykščiais ir kitur ilgai bylos tauriajam pasauliui, kaip lietuviui negėdė raudonųjų ir ginklu priešinosi tiems, kurie jau tretį kartą prievarta nešė kruviną "saukę" į Lietuvą...

Kai mes viena liepos mėn. pabaigos vidudienį, pilni entuziazmo, iš Linkuvos pajudėjome atgal į rytus, tikslu išstumti iš ten mažus raud. armijos dalinius, kaip mūsų žvalgyba apie tai buvo pafirmavusi, bolševikų rankose jau buvo visa rytų Aukštaitija, o fronto smaigaliai siekė Biržus, Šiaulius, Žagarę ir Mintaują. Civilių ginkluotų Lietuvos vyrų, kuriuos tikrai galima drįsti partizanais pavadinti, Linkuvoj tuo metu buvo susitelkę iki keleto šimtų. Vieni iš jų apsisprendė patraukti į Zemaityją, o kiti pasiryžom vykdyti savųjų karininkų suplanuotą žygį — atgalios į rytus, ir atvirą kraujo kovą su okupantais.

Pirmojo žygio diena buvo sėkminga. Mūsų dviratininkų dalinys, atvykęs iš Linkuvo, palyginai, lengvai atsikėlė Joniškėlyje, virš kurio didingai suplevėsavu mūsų brangi trispalvė, I Joniškėlyje atvykus kitiems daliniams ir užėmus postus, tie patys dviratininkai ir dar sunkvežimis vyrų — pasileido Pušaloto link, kad išlaisvintų Pušaloto miestelį. Vakare mus, pasilikusius Joniškėlyje, jau pasiekė iš ten linksmos žinios: susikove su priešu daliniu Meškalauckio kaime ir priešą išsklaidė, temstant mūsų vyrai atsikėlė Pušalota, iš kur bolševikų kariuomenė pasitraukė. Ši žinia mūsų nuotaiką pakėlė į aukštybes. Joniškėlyje, įsikūrus štabas šaukėsi telefonu ar per specialiai pasiūstus ryšininkus Linkuvos, Ziemečio vyrų pagalbos, Panevėžiu išlaisvinti, nes, atrodė, pats tinkamiausias laikas skubiai veikti.

Sutemus 12-kos vyrų skyriuje buvau pasiūstas nakotinei žvalgybai. Meškalauckio kaimo laukus, kur kryžiuojasi keturi didieji vieškeliai. Išsidėstę ir patogiai išsistatę kulkosvaidžius užsimaškavom, o sidabrinis tylios nakties žvaigždžių nuometas švietė virš mūsų galvų. Tikėtai vienas kitas šūvis Pušaloto pusėje priminė žiauriają tikrovę.

Apie dvyliką, kada vidurnakties vėsa gaubė žemę, iš netoliese esančio šlepšynės miško pasipylė kulkosvaidžių ugnis, ir kulkos prazvimbė virš galvų. Mes tylėjome ir sekėm akiraty, o anie, kiek pašaudė, vėl nurimo. Bet staiga atsidarė pragaras Pušaloto pusėje. Lengvųjų ginklų šūviai ir minosvaidžių sviedinių sproginiai tolydžio vis dažnėjo, aiškiai bylodami mums, su kuo ten susitiko mūsų broliai.

Kada aušros pazarai pasirodė rytuose, o akių vyzdžiuose ryš-

(Nukelta į 14 pusl.)

Po savo vėliava

A. Š.

Iš Alf. Daudet

Pulkas kovėsi prie geležinkelio pašlaitės ir buvo gana taikiai apšaudomas didelių armijos dalių, esančių pamiškėje. Priešai jau buvo devyniasdešimt metrų atstume, bet išdidus pulkas nejudėdamas stovėjo prie savo vėliavos. Didžiuliame besileidžiančios saulės, išplaukiančių rugių ir plačiųjų ganyklų horizonte šita vyrų masė, besisukanti ir paskendus parako dūmuose, atrodė tarsi kaiminė, užklupta atvirame lauke baisesaus audros sukuriu. Nieko nebuvo galima girdėti, kaip tik šautuvų traškėjimą, duslų garsą besiritančių į griovį katiliukų ir šalmų, tik tą ilgą kulipkų zvimbimą, lyg gailiai skambančio instrumento įtemptų stygų virpėjimą. Laikas nuo laiko suplevėsuodavo didvyriškai besiganančių vyrų vėliava, sprogstančių sviedinių blaškoma. Laikas nuo laiko ji vėl paskėsdavo dūmuose ir dulkių debesyse. Tada pasigirdavo duslus ir kriokias balsas, nustelbdamas šuvių trenksmą, mirštančiųjų vaitojimą ir sužeistųjų aimanų žodžius:

— Prie vėliavos, draugai, prie vėliavos!

Žaibo greitumu puldavo kareiviai į šitą paraudonavusį rūką, ir pulko vėliava vėl išdidžiai suplevėsuodavo virš visų galvų.

Trisdešimt devynis kartus ji buvo jau bekranti, trisdešimt devynis kartus dar šiltas jos kotas buvo beišlystęs iš mirštančiojo rankos, bet nuolat ji vėl buvo sugriebta ir pakelta aukštyn. Ir kai saulei leidžiantis iš pulko teliko tik saujelė kareivių, su nepaprastu didvyriškumu kovojančių, iš pulko vėliavos nieko daugiau neliko, tik suplėšytas skudurus, kurį stipriai laikė savo rankose kruvinu veidu kareivis Ornas — trisdešimt devintasis vėliavnešys tą dieną. Ornas buvo iš jų laimingiausias.

Kaip tik tuo laiku atėjo pagalba, priešas buvo atstumtas, ir pulko vėliava, plevėsuodama jo rankose, su likusiais kareiviais išėjo iš mūšio lauko nugalėtoja.

Po mūšio Ornas nebuvo pamirštas. Dvidešimt metų jis tarnavo pulke, kol šiandien gavo puskarininkio juostelę. Visi vargai atspindėjo toje palenktose ir atkakloje kaktose, šioje išlenktoje nugaroje ir toje paprasto kareivio eise-noje. Be to, jis dar mikčiodavo. Bet juk vėliavnešiu nereikėjo iškalbos. Pulkininkas jam tarė:

— Tu dabar nešiosi vėliavą. Saugok ją mūšyje ir toliau.

Ir ant jo paprastos milinės, visai nublukusios nuo lietaus ir saulės, uždėjo auksinę puskarininkio juostelę.

Tai buvo vienintelis pasididžiavimas jam per dvidešimt tarnybos metų. Šitas vyras, įpratęs eiti nuleidęs akis žemyn, dabar išsitiesė ir jo veide spindėjo išdidumas.

Jūs niekadės nebūtumėte matę laimingesnio žmogaus, kaip Orną šių mūšių dienomis, kada jis laikė abiem rankom stipriai suspaudęs vėliavos kotą. Visas jo gyvenimas, visa jo energija buvo dabar jo pirštuose. Stipriai sugniaužtoje rankoje jis laikė apkabinėtą kryžiais vėliavos kotą, pro kurį nuolat zvimbė kulipkos. Jo akys buvo pilnos to baisesau nenugalimo ryžtingumo, kuris atsispindi kareivio veide tik kruvino mūšio valandomis. Jis žiūrėjo į priešus tuo baisiu žvilgsniu, lyg norėdamas pasakyti:

— Na, pamėginkit mane paimti!

Niekas nedrįso prie jo prisitarti. Net pati mirtis. Po baisių kruvinųjų Berno ir Graveloto mūšių, visur su pulku ėjo vėliava, kuri dabar jau buvo visai sudraskyta, siūlė ant siūlės sulopyta, skylėta. Bet tas kėlė Ornui tik pasididžiavimą. Visur tik vienas senasis Ornas ją tenešiojo.

Pagaliau prisitartino rugsėjo mėnuo. Mteze pulkas buvo apsuptas. Jie stovėjo ir gynėsi purve, kur rūdijo patrankos, kur viens po kito mirė kariai. Nei vadai, nei kareiviai, niekas netikėjo, kad iš čia bus galima išsigelbėti ir laimėti. Tikėtai vienas Ornas dar turėjo vilties. Jo trispalvė vėliava atstojo jam viską ir, kol jis jautė ją prie savęs, jam atrodė, kad niekas dar nėra žuvęs. Bet visa nelaimė, kad kai pulkas nesikovė, vėliava buvo pas pulko vadą. Narsusis Ornas nuolat apie ją galvojo. Kada ji apimdavo baisesau nuobodu-lysi ir nerimas, jis bėgte bėgdavo prie vėliavos ir, žvilgte-

rėjęs į ją, grįždavo ramus atgal, pasisėmęs drąsos ir kantrybės, nešdamasis į drėgną savo palapinę žygių ir mūšių prisiminimo svajas, kur viršum visų galvų parako dūmuos plevėsuodavo trispalvė vėliava.

Staiga, lyg perkūno trenksmas, atėjo įsakymas pulkui pasiduoti, išblaškydamas visas kareivių svajones laimėti arba garbingai žūti. Tą rytą pabudęs Ornas pamatė visą stovyklą sujudusią. Kareiviai tai šen, tai ten stovinėjo grupėmis susijaudinę, garsiai šūkaudami iš pasiutusio pykčio, kumštėmis grūmodami priešų pusėn. Daugelyje vietų buvo girdėti šauksmai: "Nepasiduoti. Neklausyti įsakymo." Ir karininkai nedrįso kareiviams to uždrausti. Jie pasitraukė nuošaliai, nuleidę galvas, tarsi gėdindamiesi savo kareivių. Kažkokia baisi gėdos skraistė kybojo virš visų galvų. Pasiduoti be kovos! Kaip šlykštu ir gėdinga kareivui, kuris šešias savaites kruvinas gulėjo purve ir ligi šiol neįveikė jo dešimt kartų galingesnis priešas.

— O vėliava? Mano pulko vėliava? — šaukė Ornas išbaldamas ir pamėlynuodamas.

Vėliava turėjo būti atiduota priešui su ginklais ir šaudmenimis.

— Dvidešimt tūkstančių velnių tegriebia mane, — sušvokstė Ornas pro kruvinai sukąstas lūpas, — jei priešas be kraujo paims mano vėliavą...

Ir jis pasileido stovyklos vidurin. Kareiviai buvo susijaudinę. Bet Ornas nieko nematė, nieko negirdėjo. Jis visą laiką bėgdamas kalbėjo pats su savim.

— Atiduokite, atiduokite tiems velniam viską, atiduokite auksą, sidabrą... Bet vėliava mano. Tai mano garbė ir pasididžiavimas. Aš ją gyniau, aš ją prisiekiau be kovos neatiduoti...

Jis kalbėjo užduodamas su pertraukomis ir dėl savo kalbos trūkumo mikčiodamas. Bet savo širdy jis turėjo mintį, savą mintį, mintį aiškia ir jau nuspręstą: pagriebti vėliavą, nunešti ją į stovyklos vidurį ir su visais tais, kurie panorės juo pasekti, sušukti:

— Prie vėliavos, draugai, prie vėliavos!

Kai jis nubėgo į vietą, kur būdavo vėliava, niekas ten jo nenorėjo prileisti. Net pulko vadas, visas įsiutęs ir pabėgęs iš pykčio, nenorėjo matyti savo vėliavnešio. Bet Ornas nenusileido. Jis stumdėsi, keikėsi, šaukė ir vis kartojo:

— Kur mano vėliava?

Sužinojęs, kad jo vėliava ginklų sandėlyje, kaip beprotis jis pasileido ton pusėn.

Ir ką jis čia pamatė! Sandėlio durys buvo plačiai atidarytos, kad būtų galima privažiuoti priešų gurguolėms, kurios jau laukė kieme. Ornas, įbėgęs į sandėlį, sudrebėjo.

(Nukelta į 14 pusl.)

IŠ PARTIZANŲ KOVŲ 1944 M.

(Atkelta iš 13 psl.)

kėjo medžiai, krūmai ir viensėdžių pastatai, šūvių garsai, kiek praręję, artėjo mūsų link. Plovė mintys ir nepasitenkinimas, kodėl iš Joniškėlio nemetami rezerviniai daliniai, pagelbėti broliams kautynėse. (Tik vėliau paaiškėjo, kad grėsė pavojus ir iš kitos pusės, kur jie apsaugai buvo išstatyti.) Juoba mes patys negalėjom pakilti iš savų postų ir eiti pagalbon ten, kur ji tikrai reikalinga. Juk įsakymas kariui, kurias mes tikrai tuo metu buvome, yra švenčiausia pareiga.

Iš postų pakilom tik tada, kai sutriuškinto, Pušalotą atsiėmusio dalinio likučiai pasiekė mus, prieš šio vejami. Iš jų sužinojom, kad vidurnaktį priešas užpuolė juos Pušalote didelėmis jėgomis ir privertė trauktis. Saulė jau buvo pakilusi virš šilojų vainiko ir savo pirmus vasarvydžio spindulius žėrė ant gražiųjų Lietuvos laukų, kuriuose vyko kruvina kova dėl laisvės ir būvio. Traukėmės į Joniškėlį, drauge su kruvinais ir prakaituotais broliais. Bet ten, kur, rytmečio saulės atšviestais nudažytas, gulėjo Joniškėlio miestelis, staiga ėmė veržtis juodų dūmų kamuoliai, ir mūsų ausis pasiekė sprogimai. Tai buvo 5 km iki Joniškėlio. Bolševikų artilerija pleškina - pagalvojom ir nesustodami, nes buvo kada sustoti, kai iš užpakalio ugnimi lieja bolševikai, artėjome į miestelį. Tik iš bėgančių moterėlių sužinojom, kad tai vokiečiai, prasiimušė nuo šiaulų, sprogdina siaurąjį geležinkelį Šiauliai-Biržai.

Kai įėjome į miestelį, gražiosios gelež. stoties vietoje dunksojo dar šilti griuvėsiai, o buv. Karpio dvaro kieme, kur stovėjo rezerviniai daliniai, pastotės su šaudmenimis bei maistu, pamatėm vokiečių wermachto kareivius, stovinčius išskeltomis rankomis. Tai Lietuvos žalieji partizanai tvarkė antrąjį savo priešą, kada šie, išsprogdinę gelež. stotį, panidė ir dvaro rūmų bei kitus pastatus griuvėsiais paversė. Nebebuvo laiko ilgai su jais užsimti, kai bolševikai lipo ant kulnų. Vokiečiai buvo paleisti, ir atpakalias garvežiukas su dviem vagonais nudardėjo šiaulių link, kur kilo ir dangų plačios tirštų dūmų juostos. Dvaro rūmai, plytinė ir kiti pastatai liko tikrųjų Lietuvos šeimininkų apsaugoti nuo sunaikinimo.

Tuo tarpu iš Pušaloto kautynių atspalaidavė ir Joniškėlį pasiekė, pavieniai vyrai pranešė, kad priešas apsistojo maždaug už 5-6 km.

Ivyko skubus vadų pasitarimas. Įsakymas nuimti iš miestelio sargybą postus, paruošti gurkules ir patiemis pasiruosti trauktis Linkuvos link, pakėlė mūsų galvas nuo žalios žolės, ant kurios taip gera buvo išsėti po kelių dienų ir naktų žygio.

Patekau į pirmąją saugą ir, rankose laikydamas paruoštą automatą, pirmųjų skyrių juose aplėdau dvaro kiemą. Paskui mus Joniškėlio-Linkuvos vieškelyje išsitiesė keliasdešimt pastodžių vora, o iš abiejų jos šonų žygiavo lengvaisiais ginklais ginkluotų pėščiųjų ir dviratinkų grandys.

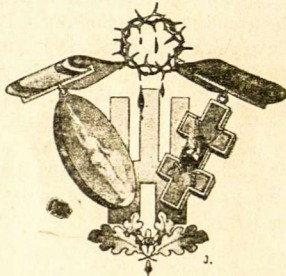
Puskilometrį mums pažygiavus, kaip tik tuo momentu, kada, kaip vėliau sužinojau, dvaro kiemą aplėdo užpakalinės saugos vyrai, iš dvaro sodo pasigirdo pistoletų šūvis. O paskui nepertraumiamos šūvių serijos pasipylė ir mūsų voros užpakali. Priešas užpuolė. Dengiamąją ugnį pirmieji paleido užpakalinės saugos vyrai. Jiems į pagalbą grioviais šliaužė šoninės saugos. Pirmosios aukos — keči arkliai, krito ant vieškelio.

lio. Puolėme gelbėti iš vežimų šaudmenis. Beje, nauja ugnis pasipylė ir iš kairiojo šono, kur tęsėsi plati, vos apmatoma lyguma. Ten jau judėjo begalės juodų taskelių, kurie tolydžio artėjo, žybdiodami ugnies liežuveliais. Raud. armija, atėjusi nuo Pušaloto, užpuolė mūs iš antro šono. Palikę Dievo valiai vieškelyje besidraikantius dar gyvus arklius, šaudmenis ir kitą turta, iš kairio vieškeliu griovio paleidome gynimo ugnį. Užpakaliniai vyrai priešą prilaikė, bet mes nebeįstengėm tu gausių masių, besiveržiančių per lygumą ir kylliu eitančių į priekyje mūsų esantį mišką, kad atkirstų mus iš priekio, sulaukyti.

Visa ugnį nukreipėm smailio link, stengdamiesi išlaikyti pasitraukimo kelią. Tai iš dalies pavyko, nes, valandos laikotarpyje, daugumas gyvųjų atspalaidavo, palikę šimtus priešų lavonų. Penkiolikla mūsų kraujo brolių užmigo amžinuoju miegu vieškeliu griovyje su šventais žodžiais sukepusiose lūpuose: "Zuvom dėl tavęs, Tėvyne Lietuva..."

Sunkiausias atsitraukimo kelias buvo užpakalinės saugos vyrams. Jie, bolševikams ant kulkosvaidžių tiesiog lipant, vis pleškino, kol pagaliau stebuklingoji Dievo ranka per rugių laukus, vasarose, per priešų valdomąją teritoriją laimingai juos išvedė ir vėl sujungė su kitais dalinio vyrais.

Po dvejetainių dienų tie patys vyrai vėl apie aštuonias valandas be perstogės kovėsi kitose didžiulėse kautynėse, apie kurias gal kada skaitysite šio atgimusio mielojo "Kario" puslapiuose.

...VĒLIAVA...

(Atkelta iš 13 psl.)

Trys priešų karininkai prižiūrėjo pakrovimą. Penkiasdešimt nuginkluotų jo pulko kareivių stovėjo čia tylūs, sukančę dantis, nusiminę... Šitie visi vežimai nublankę nuo lietaus, šitie žmonės plikomis galvomis, sutarsytais plaukais, išblėsusiu akių žvilgsniu, viskas atrodė tarsi laidotuvis. O gėdingas pralaimėjime! Šlykštus pasidavime be kovos! Nepėrneš tave kareivis, kurio širdis po žemėta, šurkščia miline ne tam plakė, kurio kraujas gyslose ne tam buvo skirtas.

Viename kampe Ornas pamatė pulko vėliavą, numestą ant purvino grindinio. Gal būt, nieko nebuvo galima matyti pasauly liūdnesnio, kaip šituos permatomo šilko gabalus, šitas aukso kutų liekanas purvyne...

O šventa ir garbinga trispalvė vėliava! Sušaudyta didvyriškose kovose ir suplėšyta skeveldrų, tu šluosi liūdnei grindinį, tarsi sulaužytais paukščio sparnais. Tave išmes su gėda, negarbingai, lyg bausaus išdavimo sumintą. Tu matei tėvynės žemę, tu glostėi kiekvieno pulko kario veidą, kai prisiekdamas savo sukepusiomis lūpomis tave bučiavo. Ilgų žygių saulė pasiliko tavo nublukusiose raukšlėse. Kulipkų žymės tavyje saugojo gal jau nepažįstamų ir neatmenamų mirusiųjų prisiminimą, kurie krito tave gindami.

Štai ji guli prieš jį ant žemės. Tai jo vėliava. Iš visų pulkų gražiausia, iš visų pulkų labiausiai suplėšyta. Ir pažvelgęs į ją, Ornas pasijuto esąs ten ant pylimo mūšio lau-

IŠ TJO PASAULINIO KARO DIENORAŠČIO

V. VAIDUTIS

1940 m. birželio 15 d.

Vokiečių armijos užimtos Vakarų fronte. Šia proga naudojasi Rusija. Neramios žinios apie artėjančią mūsų valstybinės nepriklausomybės pabaigą, lyg Damoklo kardas, kybo ant mūsų galvų.

Suskamba telefonas. Kalba Vilniaus pasienio policijos baro viršininkas Liauda-Liaudanskis. (Jo vedybų žiedą radau Vilniaus Lukiškių kalėjime 1941 m. vasarą...)

— Štandien apie 10 val. bolševikai prie Barvoniškių peržengė sieną ir išstatė lauko artileriją, nukreiptą į mūsų pasienio sargybas. Ką manai daryti?

— Tuč tuojau važiuokime į Sumską ir patikrinkime padėtį vietoj. Po 25 min. būsiu jūsų būstinėje.

— Lauksiu.

Apie 14 val. atvykstate į Sumską. Pirmas vaizdas: ūkininkai, apgulę visas krautuoves, perka druska, degtukus, žibala. Žodžiu, viska, ką tik galima už pinigų gauti.

Iš vieno buto girdžiu radijo garsiakalbio pranešimą:

— 16 val. vyriausybė paskelbs nepaprastai svarbų pranešimą...

Nuvykstate prie sienos. Peržiūronus matome, kad sovietai mūsų pusėje laiko parengtą artileriją, gal laukdami kokio netikėto pasipriešinimo.

Grįžtame į Sumską. Iš dulkių debesio išnyra gražus automobilis, su KAM ženklais. Lyg Judas pabučiauvimui pasirengęs išduoti Kristų, savo adjutantus lydimas, iš mašinos išlipa gen. Vitkauskas.

1940 m. birželio 22 d.

Palangoje nėra nei gyvos dvasios, nors saulė kaitina, ir vasa-

rojimo sezonas lyg jau būtų pradedęs. Toliau, kur akis vos gali siekti, Baltijoje matyti patuliuoją Sovietų karo laivai.

— Grįžk tuojau į Kauną, — atseina griežtas įsakymas iš plk. M. Galvoju, ar jau galas, ar dar ne...

1941 m. kovo 15 d.

Pavasarojančioje Rytprūsų gamtoje dar nebūtų galima jausti artėjančios audros, bet kai kurie ženklai kalba patys už save. Zvelgiu į ankstybo ryto gatvę. Ilgas kopėčias pasistatė, prie elektros žibintų dirba vyrai. Taip, jie ruošia aptemdymą, kurio ligi šiol visuose Rytprūsiose buvo menkai bojama.

— Zina, naujiena, — džiaugiasi grįždamas iš darbo geras pažįstamas (dabar jau išlisi bavarų žemėje), — ant celiuliozės fabriko stogu ir šalia tiltų jau išstatyta priešlėktuvinė artilerija! Visi prūsai baisia susirūpinę ir kai kurie spėja, kad...

1941. IV. 22.

Sugriebiu okupuotoje Lietuvoje leidžiamą organą "Tarybų Lietuva" 1941. IV. 20. Ten pažodžiui parašyta: "Š. m. balandžio mėn. pirmomis dienomis į Abo (Turkų) uostą atplaukė ir išsikrovė viena vokiečių šarvota motorizuota artilerijos divizija.

Ši žinia dar labiau sustiprina viltį, kad gal nepertolimas ir Tėvynę grįžimo kelias. Galvoju, kad ta pati Elnių divizija, kuri dar prieš savaitę buvo užkimsūsi kelia, vedantį iš Rytprūsų į Klaipėdą...

1941. V. 27.

Sovietai nepaprastai sustiprinę Lietuvos-Vokietijos sienos apsau-

gą. Jau kelios savaitės, kaip beveik joks perbėgėlis nesirodo šioje pusėje. Tik vakar vienas sovietų sargybos komandierius, nušovęs kelis pasienio enkavedistus, perbėgo į Vokietiją, sekdamas paskui vieną repatrijante, kovo mėn. išvykusią į Vokietiją.

Dabar jau nėra jokios abejonės, kad greitai prasidės...

Visu pasieniu, prieš svarbesnius taškus Lietuvoje, pvz., Tauragė, jau stovi išrikuoti toli šauda pabūklai, o prie pagrindinio plento, vedančio į Šaulius, Ryga, visuose ūkiuose pilna karių...

1941. VI. 14.

— Tremia žmonės iš Lietuvos! Veža jaunus, senus, moteris ir vaikus, — pasakoja vienas žaliukas žemaitis. Jis su 7 vyrais, gelbėdamiesi ištrėmimo, sunaikinę rusų pasienio sargyba Naumiesčio (Tauragės) apylinkėje, praėjusią naktį perbėgo į Vokietiją. Jie pasakoja, kad žymus kiekis rusų kariuomenės naktimis lenda į miškelius, slėpdamiesi nuo žmonių akių. Jie tvirtina, kad veža mokytojus, švietesniusius, giliau susipratusių patrijotus, o taip pat ūkininkus ir darbininkus.

Čia prisimenu 1940 m. gegužės mėn. pradžioje prie Ašmenos perbėgusio ir Lietuvą vieno lenko pakasojimą:

"Lenkų trėmimas į Rusiją, prasidėjęs 1939 m. gruodžio mėn. palietė visą inteligentiją, visus "šėlcus", net ligi egilnio imtinai..." Ir tikrai: sovietinės Azijos pašto antspaudas įrodo jo žodžių teisingumą. Bet tai, taip pat reiškia, kad kiekviena be karo užsitiesusi diena ir valanda reiškia Lietuvį tautos ištrėmimą iš savo gyvenamų sodybu.

ke. Jam pasigirsta kulipkų zvimbimas, granatų sproginimas ir kurtinąs trisdešimt aštunto mirštančio tą dieną vėliavnešio balsas:

— Prie vėliavos, mano draugai!

Jis mato kaip trisdešimt aštuoni jo draugai krinta, ir trisdešimt devintasis iš eilės puola jis... Ak! Juk po to mūšio jis prisiekė jį ginti ir saugoti iki mirties. O dabar...

Visas širdies kraujas muša jam į galvą, kad, rodos, oda neišlaikys ir pro smilkinius ištiks.

Ir kai vienas priešų karininkas, su ironiška šypsena pakelia vėliavą, Ornas kaip pasiūtęs šoka prie jo, trenkia jam kumščiu į veidą, plėšte išplėšia ją iš jo rankų ir kaip žvėris apkabina nagais. Paskui jis ją iškelia aukštai aukštai ir iš visų jėgų nori surikiti:

— Prie vėliavos, draugai! — bet jo mikčiojantis balsas užkliūva gerklėje, nulūžta viduryje žodžio ir veidas išbala iškreiptas bausaus skausmu.

Prieš durklo ašmens pasiekia jo širdį. Karšta kraujo srovė trykšta ant purvino vėliavos koto ir nudažo jį skaisčiai raudonai.

Ornas tik viena jaučia, kad vėliava dreba ir slysta iš jo rankų. Jis vėl nori susukti, nori pašaukti kitą, kurs pagriebtų ją iš jo stingstančių rankų, kaip būdavo mūšio metu, bet tik vos pastebimai sujuda jo lūpos ir vėl liūdnei užsiveria. Vėliava dar suplevėsuoja ore ir kartu su vėliavnešiu griūva ant žemės, uždengdama jį.

Jei būtų dabar kas atidengęs vėliavnešio veidą, būtų pamatęs jo atviras, kaip gyvo, akis ir besišypsantį veidą, lyg jis būtų patenkintas tuo, kas įvyko.

1941. VI. 22.

"MŪSŲ ŽINYNAS"

S E D A

Jau vakar, šeštadienį, buvo beveik aišku, kad žygis prieš "amžinąjį sąjungininką" turi prasidėti kiekvienu momentu. Tačiau pati tvirtina slapta "Europa Revolution" radijo siųstuvais. Jis skaičiuoja rusų ir vokiečių jėgas, išsiričiusias nuo Juodųjų jūrų ligi Baltijos...

Staiga, ankstyvo ryto tylą pradeda drumsti grėsmingi lėktuvų motorų garsai, kurie protarpiais virsta galingu orą virpanančiu kaukimu.

3,05 ryto, lyg atsakydami į motorų sutartinę, rytuose už 15-20 km nuo mūsų miesto prabyla artilerijos pabūklai. Tai reiškia, kad dabar prasidėjo tai, ko labiausiai Rytprūsių gyventojai bijojo. Vis daugiau ir plačiau, lyg neregimos jėgos verčiami, atsidaro langai ir per juos išsineria iš miegu pažadintų, vienmarškinių moterų, vaikų ir senjų galvos. Jie bailiai žvelgia į Rytus.

Atsaku radijo priimtuvą, Berlynas skelbia, kad netrukus, pavaduojas fiurerį propagandos ministras J. Goebels paskelbs vokiečių tautai svarbų pranešimą.

Apie 5-tą val. ryto jis prabyla, kad "gindamiesi nuo užpuolimo, vokiečiai pradėjo karą prieš komunizmą", o 5,30 val., vos šį atsisaukimą paskaičius, ant X miesto prie Nemuno jau krito pirmosios rusų bombos. Rusų lėktuvai atsirado taip staiga, kad net priešlėktuvinė apsauga nespėjo sirenomis įspėti gyventojų apie gresiantį pavojų. Mieste panika—kokios man dar neteko matyti. Sumišę žmonės kalba, kad esama sužeistų ir užmuštų. Balsiai koliojama priešlėktuvinės apsaugos tarnyba. Tačiau aš neturiu laiko, kad laisvai galėčiau stebėti visus šiuos vaizdus. Reikia važiuoti į ten, iš kur dažnai negrįžtama...

Po pirmojo bombardavimo, nors dar tik 7,30 val. ryto, geležinkelio stotis pilna baimės apimtų žmonių. Jų didžiūma sudaro moterys ir vaikai. Šiaip taip išgrūdę ir vagoną, kuriame tekalbama apie bombardavimą ir prasidėjusį karą su Rusija.

Vėlai naktį pasiekiu Suvalkų trikampį. Iš čia su vienu daliniu man reikės vykti per pietinę Lietuvą. Jaučiu, kaip širdis plaka vis smarkiau: pagaliau baigsis

1921-1940-1951

Ateinančiais metais vasario ar kovo mėn. sukaks lygiai 30 m., kai pasirodė pirmasis toje karo mokslo žurnalo numeris, plk. lt. J. M. Laurinaičio suredaguotas. Nuo 2 nr. redagavimą perėmė plk. lt. Vytautas Steponaitis, kuris ir redagavo jį ilgiausiai, apie 15 metų ir sugebėjo pastatyti žurnalą į tinkamą aukštumą. Palyginimas su kitų valstybių, kartais daug stipresnių, didesnių ir turtingesnių, kariniais žurnalais, dažnai rodo "M. Žinyno" pranašumą. Tikslai trumpam laikui Steponaitis buvo užleidęs savo vietą gen. št. plk. Juozapui Lanskoronskiui, kai jam teko atlikti rikiuotės stažą 2. p. pulke. Paskutinius penkis metus žurnalas buvo vedamas dipl. intend. plk. lt. Šimkaus.

Laurinaičio - Steponaičio - Lanskoronskio redaguotas "Mūsų Žinynas" nebuvo niekad vien grūnų karinių žurnalų. Nemaža buvo jame išspausdinta mūsų istorikų prof. A. Janulaičio, plk. lt. prof. Vlado Biržiškos, menininko prof. Pauliaus Galaunės ir kitų mokslo vyrų veikalų. Tad toks ir šiandien daug kur nepasens, yra įdomus ir kartais gali patarnauti, kaip šaltinis moksliniam darbui.

Nežinau, ar Vytautas Steponaitis buvo numatęs ateti į tremtį, bet vienas iš nedaugelio Lietuvos jis pasirūpino užmegsti ryšius

mano pirmosios tremties dienos ir galėsiu grįžti į savo gimtuosius namus, į tėviškėlę...

Pakelėje, kuri pilna judančios ir rytus kariuomenės, iš fronto pusės prasilenkiame su auto liginėmis, kurios pilnos sužeistų rusų ir vokiečių karių.

Vakaro zarėje, tolimuose horizontuose kyla ir dangų gaisrų pašvaistės. Ten dega Lietuvos sodybos ir miesteliai. Tikslai naktis ir miškas paslepia mano alkanas akis, trokštančias mintimis išbučiuoti tėvų žemę.

Vėlai naktį, baigiantis karo dienai, surandu guolį palapinėje. Esu labai pavargęs, bet siloje taip lengva ir šviesu, nes žinau, kad rytoj pasieksiu namus, be kurių esu vargingiausias žmogus pasaulyje.

(Bus daugiau)

su kitų valstybių kariniais žurnalais. Bemaž 15 metų teko man eiti neetatines "M. Ž." redakcijos sekretoriaus pareigas. Rasdavome su V. St. vis naujas "rinkas" ir ten siuntinėdavome "Žinyną". Vienais metais mainais gavome net 93 svetimus karinius žurnalus. Buvo tai JAV, Argentinos, Brazilijos ir kitų P. Amerikos respublikų, Anglijos, Prancūzijos bei visų kitų Europos kraštų, išskyrus Lenkiją, žurnalai. Neutrūko Siamo su Iranu! Gaunamą turta broliškai padalindavome: Vytautas St. pasiimdavo pašto ženklus (žymus filatelistas anuo met buvo), o žurnalų komplektai keliaudavo į Kariuomenės Bibliotekos lentynas. Ir kai svetimų valstybių kariniai atstovai atsilankydavo Kar. Bibliotekoje, jie visada stebėjosi svetimų karinių žurnalų rinkinio gausumu.

Dabartiniu laiku, tur būt, žurnalą rasime jau nebe redakcijose, bet karinėse bibliotekose. JAV, pav., žurnalą gaudavo mainais "Infantry Journal", "Field Artillery Journal", "Coast Artillery Journal", "Military Engineer" ir kt. Dėl kitų kraštų žurnalų, jei kam nors būtų reikėlas sužinoti, mielai laiškeliu atsakysiu.

Tenka dar pastebėti, kad drauge su "Mūsų Žinynu" buvo siuntinėjamas ir užsienį ir "Karo Archyvas", brangiausias mūsų senios ir naujosios karo istorijos žurnalas, kuris retokai pasirodydavo, bet visada buvo turiningas ir įdomus kariams ir nekariams. Tad ir ši žurnalą verta pasieškoti svetimų kraštų, kur buvo lemta atsidurti lietuviams tremtiniais, bibliotekose.

Aleksandras Ružancovas

NEDAUGEL MŪSŲ

Nedidelis būrelis studentų atsargos karininkų prieš 19 metų Vytauto Didžiojo Universitete, Teisų Fakultete, poselėjo mintį savos studentiškos organizacijos įkūrimo reikalą. Šiems jaunuoliams idiegtą Pirmojo Lietuvos Prezidento Karo Mokyklos tėvynės meilės, mokslo ir drausmės dvasia sakyte sakė: "Papuoksite lietuviškos studentijos gyvą ir gražų organizacinį gyvenimą dar

viena nauja atsargos karininkų organizacija."

Universiteto vadovybei pritariant ir tuolaikiniam gen. štabo viršininkui, bei Karo Mokyklos viršininkui gen. Jackui šia idėja remiant, buvo įsteigta Lietuvos Studentų Atsargos Karininkų draugija "Ramovė", kuri greit persiorganizavo į korporaciją.

Korp! "Ramovė" savo aktyvų studentiškos veiklos darbą vainikavo sėkminga veikla, keldama drausmės ugdymą savybėje ir skleidama tėvynės meilės ir susiklausymo dvasią plačioje Lietuvos visuomenėje.

Tarp daugelio akademinio darbo, ramovėnai organizavo kariuomenės dienas, įsteigė Ginklų Fondą, leido karinio pobūdžio leidinius, skelbė kariškų dainų konkursus. Jų pradėtos vasaros stovyklos lietuviškai studentijai Niudoje būtų virtusios tradicinėmis lietuviško jaunimo Darbo ir Talkos stovyklomis.

Deja, nutrauktas Lietuvos valstybinio gyvenimo siūlas, skaudžiai palietė, kaip visus kitus, taip ir ramovėnus.

Jau pirmomis okupacijos dienomis bolševikai sugrūdavo visa Korp! "Ramovės" valdybą į kalėjimą ir pradėjo persekioti paskirus jos narius.

"Pažangos" rūmuose ramovėnų būstinė buvo likviduota. Turta pagrobta, tik ramovėnų vėliava buvo išsaugota, atkaklaus pirminko draša ir ryžtu. Ji yra gerai paslėpta Lietuvoje. Kokia bus šventė, kai ramovėnai atkas kada gal apgedusią savo vienybės simbolį — vėliavą!

Visa sunaikino žmonijos priešas, tačiau jis neįstengs sunaikinti idėjos, dėl kurios narsiai kau-

A. S.

Ko gi taip sužiuro nerime visi?

Ant Sedos miestelio juodas debesys—
Tai ne rudens vėjas pučia mirtimi,
Tai lėktuvai sklando, mirtį sėdami.

Ant Ketūnų kelio tankai keturi —
Pasipylė ugnys dulkių sūkury.

O mes dar nežinom—klausiame vadų:
Kieno šitie tankai—rusų? vokiečių?

Nežiūrėkit, broliai, tuščiai į laukus:
Vienas priešas bėga, kitas puola mus.
Niekas nepagelbės, niekas nepadės,
Gimtą žemę ginsim vieni patys mes.

Sugriaudė patrankos, aidas jų baugus.
Pasipylė kraujas žuvusių draugų—
Į tėvynės žemę susigėrė jis,
Šaukia priešas keršto grumstai kruvini.

Guli kareivėlis rūbuose žalsvuos —
Putinai rausuoja kraujas jo plaukuos.
— Ateik, motinėle, man užmerk akis,
Kad aš neregėčiau, kaip baisi mirtis.

Vysi, motinėle, manęs laukdama,
Rymosi ant vartų, kol užeis tamsa —
Ir gal nežinosi niekad, niekados,
Kad sūnelis žuvo laukuose Sedos.

(Šios dainos autorius, Sedos kautynių dalyvis, jo žodžiais, niekada nesivertė poezija. Tai buvo tik išpūdžių ir nuotalkos staigus prasiiveržimas. Kaip svetima, jis šią dainą dainavo jaunimo tarpe, o ji paplito stovyklose, kaip liaudies kūryba. Taip ji buvo išsiskirčiusių draugų išvežiota po Australiją, Kanadą ir kitas svečiasias šalis. Red.).

jas Lietuvos sūnūs ir dukros. Lietuvos kariuomenės, mokyklos ir bažnyčios išugdytos tėvynės meilės niekas nesulikviduos! Bus laikas, kad pasakysime, jog Lietuvos Nepriklausomybės laikotarpio darbas nebuvo tuščias.

Ramovėnų tradicijos nėra pamirštos. 1949 m. Augsburgėje prie paskutiniosios valdybos yra sudaryta tarnyba, kuri pasirūpins, laikui ir sąlygoms atėjus, vėl tęsti darbą naujose sąlygose, naujame gyvenime. St. G.

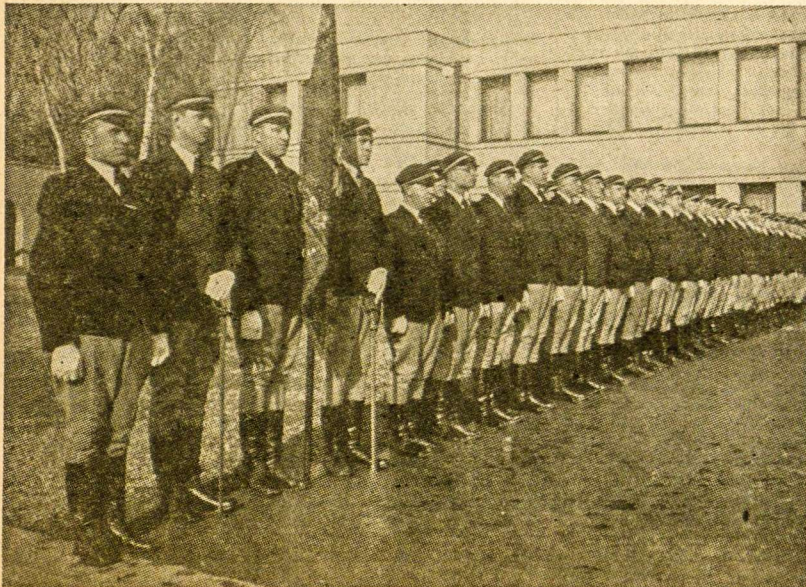
JAV KARINĖ POLITIKA
1950 METAIS

(Atkelta iš 9 psl.)

suformuoja mūsų kovotojų būdą. Todėl, kreipiuosi į visus likusius namuose prie savo pilietinių pareigų, kad remtų mūsų kovojančius vyrus savo civiliam gyvenime. Jūs laukiate, kad kovotojai atliktų savo pareigą. Nepamirškite, kad ir jie laukia, jog ir jūs sudėtumėte savo auką. Neleiskite jiems grįžti iš Korejos, ar kur nors kitur, kad jie rastų, jog jiems nesant, vieton to, kad suveržtumėt savo diržus, jūs juos atleidotė.

Mūsų laukia dideli sunkumai. Norėčiau jus nuraminti, kad suvaržymai tesis neilgai, tačiau man neleidžia tai pasakyti mano sąžinė. Joks žmogus dabar negalėtų numatyti, kaip ilgai šis spaudimas į mus gali tęstis. Mes žinome viena, kad užsibrėžtu keliu turime žengti nesvyruodami. Mūsų priešas pasitiki medžiaginiai dalykai, o mes, drįsdami kaip karys tvirtinti, daugiau pasitikime dvasiniais dalykais. Aš esu tikras, kad visa tai gal ir sutrupins mūsų mėginimo laikotarpį ir pagreitins mūsų triumfą.

Parengė: Br. Aušrotas.

Studentų Atsargos Karininkų Korp! "Ramovė" Nepriklausomybės metais

KAIP GYVENA LIETUVIAI VOKIEČIŲ ŪKYJE

Šiuo metu Vokietijoje lietuviai gyvena dvejopai: vieni dar tebeglobjami IRO, kiti jau pervesti į vokiečių ūkį. Pirmieji gauna nemokamai maistą, pastogę ir aprangą. Antrieji tegauva pašalpa, vadinama Fuhrersorge: šeimos galva — 37 Dm. (8-10 dol.) per mėn., žmona — 25 Dm., vaikai — po 20 Dm., viengungiai — 40 Dm. Už pastogę kai kur nereikia mokėti, o kai kur reikia, žiūrint, kaip nutaria vokiečių provincinė valdžia. Jokių drabužių ir avalynės šie lietuviai negauna.

Į vokiečių ūkį pervedami visi tie, kurie negali išemigruoti. Dauguma jų yra ligoniai, džiovininkai, paraližuoti, invalidai, seneliai. Kaip pavyzdį paimsiu Memmingen'o stovyklą, kurioje gyvena 220, o apylinkėse privačiai 47, lietuviai. Pradedant komitetu ir baigiant bloką vedėjais — visi yra arba ligoniai arba seneliai. Daugelis yra gausių šeimų. Jose — po kelis ligonius. Štai D. Seima: vyras ir žmona — abu džiovininkai. Štai G. Seima: vyras, buvęs Lietuvos gynėjas, savanoris, yra miręs, našlė likusi su dviem mažom mergaitėm; viena jų serga kaulų tuberkulioze. Štai vėl didžiulė klaipėdiečių šeima: vyras serga TBC ir yra nervų ligonis, žmona turi rūpinis aštuonias mažais vaikais... Štai, buvęs pareižingas Lietuvos valdininkas D. serga astma. Štai, našlė s. serga kaulų džiova. Dabartiniai stovyklos mokytojai, kurie dirba nemokamai po 6 valandas kasdien, vienas jų kun. S. persidirbo ir guli ligoninėje, antiras p. D. B. yra taip pat ligonis.

Ir taip galėčiau išvardinti visus stovyklos gyventojus, ir kažin ar rasčiau bent dešimtą sveiką. Jie visi jau negali sau užsidirbti duonos.

Kaip šie žmonės gyvena iš vokiečių pašalpos, taip pat paillustruosiu pavyzdžiais.

Prasčiau pietūs šiuo metu Vokietijoje kainuoja — 1,20 Dm., (apie 25 c.). Pusryčiai ir vakarienė kartu kainuoja apie dvi DM. Namie gaminant valgi, pusbadžiaujant, vienam asmeniui — gal ir galima apsieiti su 2 Dm. dienai. Bet, norint pavalgyti kaip Amerikoje, reikia vaik tiek pat ir mokėti, kaip kad Amerikoje. Pvz. vien kavos puodelis kainuoja net 25 c.! Bet ir tada vien maistui stinga vienam žmogui per mėn. 20 Dm. O kur skalbiniai, jų skalbimas, drabužiai, jų lojymas, ligoniams-džiovininkams, seneliams pagerintas maistas, specialūs vaistai ir t.t.

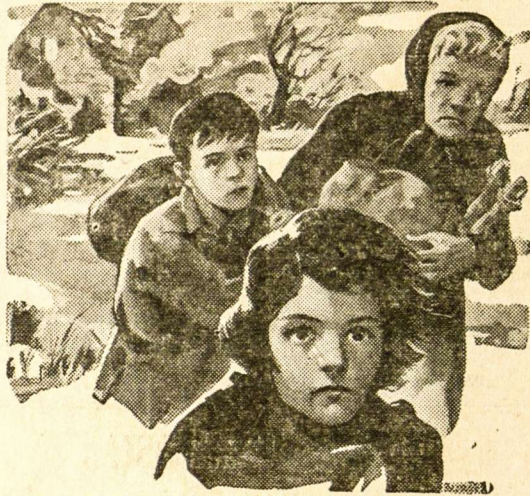
Norint, kad šie žmonės gyventų ir išliktų lietuviai, vienintelis išganymas — BALFO parama. Tiesa, negalima nusikūsti, BALFas rūpinasi šiais žmonėmis. Ir

jie BALFui ypač visiems tiems, kurie savo aukomis sukrauna BALFO gėrybes, yra didžiai dėkingi. Bet šioms žmonėms reikės ilgesnės ir didesnės paramos, nes jų materialinė būklė yra tiesiog apvertkta. Jų vaikai neturi ko pavalgyti. Daugumas suplyše, basi. Jų tėvai — ne vienas kovoją su mirtimi...

Tikimės, kad JAV lietuvių ir viso pasaulio tremtinių dosni ranka per BALFą ir per kitas labdaros organizacijas neleis Vokietijoje likusiems lietuviams anksčiau nutraukti gyvenimo siūlo dėl nepretekliu.

Tad, visokeriopas aukas siuskite, adresuodami: **United Lithuanian Relief Fund of America, Inc., 105 Grand Street, Brooklyn, N. Y.**

Jonas Valaitis

"Nebūsime BALF seime, bet prisidėsime darbu..."

Kaip žinoma, BALF metinis Seimas įvyks 1951 m. sausio 5-6 dd. Hotel New Yorker, New Yorke.

Ne visi BALF skyriai ir kooperuojančios organizacijos galės jame dalyvauti. Vieni skyriai neturi tam tikslui pinigų, kiti neturi galinčių iš darbo išlikti narių. East St. Louis, Ill. skyriaus pirmininkas praneša, kad prieš kurį laiką jo skyriaus nariai susirinkę nutarė į BALF Seimą delegato nesiūsti, nes atseitū labai brangiai, o skyrius neturtingas. Toliau pirmininkas sako, kad nors ir negalės seime dalyvauti jų atstovas, jie visi sutartinai nuo gruodžio 4 d. pradės savo mieste drabužių rinkimo vaju, o po Naujų Metų suruoš viešą pramogą, kurios pelnas eis lietuvių šalpos reikalams. Be pramogų ir drabužių vaju, bus renkamos ir aukos.

Kitas skyrius, taip pat neturtingas ir toli nuo New Yorko, trumpai ir aiškiai pareiškia: Labai gaila, Seimė nebūsime, neturime pinigų ir laiko. Bet nesirūpinkite, mes būsime su Jumis mintimis ir darbu, kiek mūsų jėgos leis, pagalbėsimė toliau tęsti taip reikalingą lietuvių šalpos darbą..."

Tai tik pora pavyzdžių, kaip BALF skyrių nariai jaučiasi ir ką mano apie lietuvių šalpos darbo reikalingumą.

Kiek mums žinoma, daugumas BALF skyrių, ypač iš artimesnių miestų, atsius savo delegatus į

Saulėtą gruodžio popietę Brooklyno Grand Street atsitiktinai susipažįstu su viena lietuve tremtine. Patyrusi mane esant vieną iš KARIO red. vyrų, maloniai pakviečia užėiti čia pat gyvenančion jaunų lietuvių šeimon, kuri susilaukė savo senų tėvų, dar tik prieš 6-tą dienų atvažiavusių iš Vokietijos.

Paeiname keliasdešimts žingsnių, kopiname laiptais aukštyn ir atsirandame kukliame butelyje, kur įsikūrę jau anksčiau atvažiavusieji tremtiniai. Jaunas vyršikis ir šiuo metu palinkęs braižė kažkoki projektą, tvirtai tikėdamas gauti darbo savo specialybėje.

Tik ką atvažiavusieji tėvai — Bronius Brasiūnas su žmona. B. Brasiūnas — vaistininkas, suvalkietis, gyvenęs Memmingeno stovykloje ir dirbęs vaistinės vedėjo pareigose, buvęs Liet. Raud. Kryžiaus igalotinis.

Atlantą laimingai nugulėjo laivu "Gen. Sturgis", kurioje drauge atvyko 51 lietuvis. Viso atvyko 1,300 įvairių tautybių tremtinių. Kelionė į New Yorko uostą trukusi 11 dienų. Oras buvęs vidutiniškas.

BALF Seima, 1951 m. sausio 5-6 dd. New Yorke. Jeigu kurie skyriai iki šiol dar savo atstovų į seimą neišrinko, pasiskubinkite tai padaryti, nes laiko liko nedaug. Juo daugiau žmonių dalyvaus seime, juo geriau.

BALF Valdyba

Kelionei vandenimis besibaigiant, laivo laikraestyje "Gen. Sturgis", tarpe kitų tautybių kalbomis duotų pareiškimų, skaitome ir lietuvių grupės atstovo žodį mūsų gimtajai kalba:

"„Pasiikiame Naująją Žemę reikšmingos Amerikiečių tautos šventės — Padėkos Dienos — ženkle. Prisijunkime mintimis ir jausmais taipogi prie šių iškilnių, pagalvodami apie tuos, kuriems mes esame dėkingi ir apie mūsų pareigas tiems, kurie mums istiesė gelbėjančią ranką."

Štai, Visagalio Apveizda lydėjo mūsų visą nelaisvės ir tremties metą; Ji ištraukė mus iš tų sunkių vergijos pančių, kuriuos neša mūsų namie pasilikusieji broliai ir seserys. Tiesa, ms dažnai ir ne be pagrindo nusiskundžiame gyvenimo sunkumais, tačiau dauguma mūsų tautos velka nepalyginti baisesnės kančios ir kraujo aukos našta.

Kuo mūsų gyvenimas yra mažiau skausmingas, negu pasilikusiųjų tėvynėje, tuo mūsų pareigos jų atžvilgiu didesnės. Kokios tos pareigos? Mes privalome būti gyvaisiais liudytojais mūsų brolių ir seserų nešamos aukos. Mes privalome liudyti pasauliui apie tiesą...

...Išreiškime taipogi mūsų padėką dosniai ir darbščiai amerikiečių tautai, kuri mus priima į savo tarpą. Prašykime jai Aukš-

PEISAŽAS NUO KALNŲ

Juozas Šilainis

Žvelgiu į Adelaidės grakščią panoramą,
žvelgiu nuo saulėje paskendusiu kalnų.
Ir nesuprantu, ką man medžių lapai šlama,
Tiktai žinau: ne šia diena aš gyvenu.

Šiandien esu apsaivaęs ne nuo seno vyno,
Ir ne nuo ispūdzio pašėlusiai gilaus.
Tai kas, vai kas dabar mane čia taip svaigina?
Ir kas čia sunkią galvą prie širdies priglauso?

O niekas! Tik apmirusios uolų pašlaitės
Man skaudžiai primena, kad aš svetur esu.
O vandenyni vingiai, švelniai išsiraite,
Iš tolumos prabyla ilgesio balsu.

Tai gal vien tik šis balsas taip keistai svaigina,
Lyg muzika alpi egzotiškų salų — — —
Atskrenda vėjas nuo bekrasčio vandenyno,
Bet negaivina jis įkaitusių uolų.

Žvelgiu į Adelaidės grakščią panoramą.
Jinai pietų rimities ir saulės kupina.
Čia ilsisi laivai, pasiekę uostą ramų,
Tiktai ne man džiungiai čia šyposi diena.

Adelaide, 1949. XII. 14.

BRITANJOS LIETUVIAI DĖKOJA

Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjunga prisuntė BALF pirminkui kan. J. B. Konciui šitokio turinio padėkos laišką: "Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos Skyrių atstovai, susirinkę į metinį suvažiavimą š. m. spalio 14-15 d.d. Londone, prašė mane perduoti Tamstai nuoširdžiausius sveikinimus ir gilų padėką už nenuilstamą rūpinimąsi mūsų tautiečiais šiame krašte.

Lai Dievas Tamstai padeda ir toliau Jūsų darbuose mūsų tautos labui.

M. Bajorinas,
Centro Valdybos Pirmininkas

KALĖDU EGLUTĖ MŪSŲ MAZIESIEMS

Brooklyno Lietuvių Seštadieninės Mokyklos Tėvų Komitetas gruodžio 30 d. 3 v. p.p., Apreiškimo Parapijos salėje, rengia Kalėdų eglutę visiems lietuvių vaikūčiams, gyvenantiems New York'e ir apylinkėje.

Programoje: mažųjų choras, vaidinimas, tautiniai šokiai, deklamacijos ir kt. Visiems vaikūčiams Kalėdų senelis įteiks dovanėles.

Įėjimas: vaikūčiams — 50c., visiems kitiems — laisvas.

PRIEŠ ŠEŠETĄ DIENŲ IŠ EUROPOS

čiausiojo malonės, idant ji sugebėtų išpildyti likimo jai užkrautą uždavinį: išsaugoti žmonių nuo sunaikinimo ir išgelbėti krikščioniškąją Vakarų kultūrą nuo žlugimo...

"...Šventės nuotaikas lydimi aplesime laivą ir išsiblaškysime po plačias Jungtinių Valstybių erdves. Tegul mus ir toliau vienija mūsų gimtosios šalies meilė ir stropus mūsų istorijos uždėtos pareigos atlikimas."

Iš tremtinių stovyklų Vokietijoje visi pajėgsni lietuviai jau bėbaigia emigruoti. Daugiausia likę seneliai, ligoniai, ar dėl įvairių priežasčių užkliuvusieji. Zyklus kiekis buv. repatriantų. Kultūrininkų - žurnalista Memmingene telikę — Stepas Vykinas ir Simas Miglinas. Abu atsidėję dirba vieninteliu lietuvių laikraestyje "Tremtyje". Būklė be galo sunki. Skaitytojų ir bendradarbių nuolatos mažėja.

Kiek išsikalbėjus, B. Brasiūnas nurodė, kad, pvz., Dillingeno stovykloje dar tebegyvena senelis, 65 m. amžiaus, Lietuvos kariuomenės ats. kpt. Cezaris Kazakevičius, dėl savo amžiaus negalįs emigruoti. Būtų be galo kilnu, jeigu kas iš Amerikos lietuvių ar buvusių karių galėtų garantuoti 1000 dol. inas, šiam seneliui atvykti Amerikon. Jis pats dar jaučiasi pajėgus dirbti kurį lengvesnį darbą (smulkesnių žinių apie ats. kpt. C. Kazakevičių galima gauti KARIO redakcijoje. Red.).

Aprūpinimas vokiečių ūkyje, ypač negalinčių emigruoti — vargingas. Santykiai su vokiečiais patenkinami. Žinoma, tai priklauso nuo stovyklų vadovybės ir pačių tremtinių asmeninių pavyzdžių.

Svarbiausia — visus Europoje, o ypač Vokietijoje, pasilikusius tremtinius didžiai gąsdina artėjančio karo baimė ir tamsi nežinia, kas bus toliau...

Valandėlę kitą pasišnekučiaus, skubu į savo darbą, o naujieji atveilai Brasiūnai maloniai atsisveikina ir pasilieka susirūpinę naujuoju gyvenimu ir darbu šioje šalyje.

I.M.K.

Gruodžio mėn. 18 d. prieškalėdiniai JT posėdžiai baigėsi. Paskutiniuoju laiku jau buvo jaučiamas delegatų išsiskėmimas, nes, be suinteresuotų, daugelis delegatų debatuose dalyvaudavo be entuziazmo. Gal tik viena SSSR delegacija, nežiūrint, kad jos visos rezoliucijos buvo atmetos, buvo agresyvi iki paskutinės valandos. Jei pradžioje rodavosi tribūnoje Višnijos, pasikeidamas su Maliku, tai paskutiniuoju laiku vis dažniau pasirodydavo ir antraeilės delegacijos figūros su Arutinianu, Tsarapkinu ir Soldatovu.

Per dvi gruodžio mėn. savaites Visumos Susirinkimas turėjo apie tuzina, o atskiri komitetai — net apie šimtą posėdžių. Kad tiek daug buvo padaryta, reikia sveikinti geležinės valios žmogų, šios sesijos prezidentą Entezam, kuris, visus perkraudamas darbu, trumpas Kalėdų atostogas padarė delegatams tikrai mielas.

Kas gi buvo svarstyta ir kas svarbiausio nuspresta?

KOREJA

1) XII. 13 Visumos Susirinkimas 52 balsais (prieš 5 sovietinio bloko balsus, Kinijai susilaikius) priėmė Politinio Komiteto rekomenduotą rezoliuciją, sudaryti trijų asmenų grupę, į kurią įeitų ir pats prezidentas, ir jai pavesti surasti susitarimų bazę, kuriuo mūšiai Korėjoje galėtų būti nutraukti. Ši grupė yra ipareigojama galimai skubiau padaryti savo siūlymus Visumos Susirinkimui.

Be prezidento Entezam, į šį trejetuką įeina Kanados Lester B. Pearson ir Indijos Sir Benegal N. Rau.

2) 51 balsu (Sovietų blokui susilaikius) buvo priimtas planas Korėjai atstatyti ir

3) 38 balsais prieš 5, dviem valstybėms susilaikius, buvo priimta Filipinų pasiūlytoji rezoliucija UN kariams suteikti ordinus ir kitus pasižymėjimo ženklus.

NAC. KINĖJA—FORMOZA

1) Nac. Kinijos atstovavimo klausimas pavestas svarstyti Specialiam Komitetui, kurį sudaro 7 valstybių nariai: Kanada, Ekvadoras, Indija, Irakas, Meksika, Filipinai ir Lenkija.

2) Ryšium su Nac. Kinijos įteiktu skundu prieš SSSR dėl Kinijos teritorinės neliečiamybės ir politinės nepriklausomybės pažeidimo, kartu pažeidžiant taiką Tol. Rytuose, lauzant Sino-Sovietų draugiškumo sutartį ir JT charta, Visumos Susirinkimas 37 balsais (prieš 17, 7 susilaikius) priėmė rezoliuciją, kuria tarpesijiniam komitetui pavedama parūpinti daugiau informacinių žinių ir faktų, o šį klausimą referuoti JT šeštoje sesijoje.

3) SSSR skundas prieš tariamą JAV Kinijos teritorijos pažeidimą nebuvo svarstytas, nežiūrint, kad Malikas ir paskutinįją dieną Polit. Komitete reikalavo šį klausimą svarstyti neatidėliojant.

PALESTINA - JERUZALĖ

Igai užsitęsusios karštos diskusijos dėl Palestinoje esančių arabų grąžinimo pasibaigė, kada Visumos Susirinkimas 46 balsais (Sovietų blokui ir Naujai Zelandijai susilaikius), priėmė ad hoc Komiteto rezoliuciją, kuria JT generalinis sekretorius ipareigojamas paskirti derybų komisiją, į kurią įeitų tiek JT nariai, tiek ir nenariai, o taip pat įsteigtų spec. instituciją Palestinos pabėgėlių teisėms ir interesais rūpintis, gi suinteresuotos valstybės bandytų tartis galutinai šiam

DR. V. A. DAMBRAVA

(Svarbesniųjų JT Visumos Susirinkimo sprendimų apžvalga)

Su šiuo KARIO nr. skaitytojai pradėdami informuoti apie Jungtinių Tautų darbus penktoje sesijoje.

Kitame nr. mūsų bendradarbis Dr. Vytautas-Antanas Dambrava sutiko paruošti išsamų reportažą apie mūsų pačių, o kartu ir paskirų Jungt. Tautų delegacijų pastangas Lietuvos klausimui kelti. Straipsnis bus pailmuotais specialiai parinktomis nuotraukomis iš Jungtinių Tautų sesijos. RED.

klausimui išspręsti.

Jeruzalės (šventų vietų apsaugojimo) klausimu jokio sprendimo nebuvo padaryta, nes už ad hoc komiteto rezoliuciją balsavo tik 30, 18 prieš ir 9 susilaikę, gi rezoliucijai priimti reikėjo 2/3 balsų.

GRAIKIJA

1) Visumos Susirinkimas 53 balsais prieš 5 (Sov. bloko) priėmė rezoliuciją gražinti Graikijos partizanų suimtus Garikijos karius, jei jie patys to nori. Šiuo metu apie 17,000 Graikijos karių randasi Sibire.

2) Visumos Susirinkimas 53 balsais prieš 6 pareikalavo gražinti kelis tūkstančius Albanijon, Bulgarijon, Rumunijon, Čekoslovakijon ir Graikijon vidaus karo metu ištremtų vaikų.

3) Visumos Susirinkimas atmetė SSSR rezoliuciją, kuria reikalaujama Graikijos politinius kalinius (komunistus) amnestuoti, panaikinti konc. stovyklas, praversti naujus rinkimus, užmegsti diplomatinis santykius su Albanija ir Bulgarija, paleisti JT Specialų Balkanų Komitetą ir nutraukti Graikijai politinius santykius su Anglija ir JAV. Už šią rezoliuciją balsavo tik sovietinis blokas.

ITALY KOLONIJOS

ERITREJA. Visumos Susirinkimas 46 balsais (prieš 10, susil. 4) nutarė: Eritreją palikti autonome, bet federacijoje su Abisinija. Vidaus reikaluose Eritrejai paliekama įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisiamoji galia.

Jau dešimt metų, kai Lietuva teriojama žiauriu okupantu, o pati lietuvių tauta planingai naikinama.

Pasaulyje išblaškyti lietuviai negali būti abejingi partizanų vedamai kovai dėl Lietuvos laisvės, todėl visomis priemonėmis turi drauge su jais kovoti žutbutinė kova.

Viena kovos priemonių yra tikslus bolševikų-komunistų kėslų ir jų genocido metodų pavergtuose kraštuose išskėlimas.

Šia kryptimi tarp kitko ir dirba Lietuvos Antinacinės Rezistencijos buvę politiniai kaliniai.

Prie LAR b PK Sąjungos veikiančios Lietuvos Tautinės Martirologijos skyrius, vadovaujamas Jono Rimašausko, buvusio bolševikų ir nacių kalinio, per eilę metų rinko dokumentinę medžiagą ne tik apie mūsų tautos aukas nacių okupacijos metais, bet ir apie raudonųjų mūsų tautai daromas skriaudas.

Šiandien tos medžiagos yra kiek surinkta, kad yra galima

Abisiniečiai ir eritrejiečiai ipareigojami respektuoti Žmogaus teises ir pagrindines laisves, nežiūrint tautybės, rasės, religijos, kalbos ir lyties. Toliau rezoliucija nutariama paskirti JT komisijonierių (juo išrinktas Bolivijos delegatas Jungtinėms Tautoms Anze Matienzo), kuris paruoštų Eritrejos konstituciją, o ją priėmus, Anglija baigtų Eritrejos administravimą.

SSSR rezoliucija, reikalaujanti visiškios Eritrejos nepriklausomybės, buvo atmesta.

SOMALIJA nutarta palikti administruoti Italijai, prižiūrint JT patikėtiniams.

LYBIJOS klausimas nutartas svarstyti sekančioje JT sesijoje.

ATOMINĖ ENERGIJA

Visumos Susirinkimas 47 balsais (prieš 5, susilaikę 31) priėmė rezoliuciją įsteigti 12 valstybių komitetą ir jam pavesti šį klausimą svarstyti. Sekančioje sesijoje komitetas ipareigojamas referuoti būdus, kuriais atominės energijos klausimas galėtų būti sujungtas ir svarstomas kartu su ginklavimosi klausimu. I komitetą įeina visų Saugumo Tarybos nariai ir Kanada.

SSSR rezoliucija, reikalaujanti uždrausti atominės bombos gaminimą ir jos vartojimą, buvo atmesta.

TREMTINIŲ KLAUSIMAS

Visumos susirinkimas nutarė tolimesnį tremtinių globojimą pavesti JT komisijonieriui, kuriuo išrinktas olandas Dr. Van Heuven Goedhart.

BELAISVŲ GRĄŽINIMAS IŠ SSSR

Šį klausimą iškėlė JAV, Anglija ir Prancūzija. Visumos Susirinkimas 43 balsais nutarė įsteigti ad hoc komisiją ir jai pavesti surinkti žinias apie Sovietų Sąjungoje esančių belaisvių.

INFORMACIJOS LAISVĖ

Visumos Susirinkimas pasmerkė valstybes, kurios trukdo radijo transliaciją užsienin. Kartu nutarta paskirti 15 asmenų komitetą naujam informacijos laisvės projektui paruošti. Sovietinis blokas balsavo prieš. Šis klausimas buvo iškeltas daugiausia dėl nuolatinio SSSR trukdymo perduoti JAV siunčiamą programą per "Voice of America."

LIETUVOS GENOCIDO PARODA

dą ir tuo būdu Amerikos ir kitų kraštų žmonėms parodyti begėdišką bolševikų nusikaltimą prieš visą žmoniją.

Visa surinktoji medžiaga jau atatinamai surupuota ir pilnai paruošta parodai. Iš viso yra 250 pavienių skydų, 21x34 colių dydžio.

Medžiaga suskirstyta į šešis skyrius.

Pirmasis skyrius yra lyg ir įvadas į visą parodą: jame parodomi lietuvių tautos laimėjimai Lietuvos nepriklausomybės metais.

Antrajame skyriuje vaizduojama pirmoji bolševikų okupacija Lietuvoje (1940-1941 metais).

Tretytis skyrius pavaizduoja nacių okupaciją, o ketvirtajame skyriuje sutelkta gausi medžiaga iš antrosios bolševikų okupacijos Lietuvoje iki 1950 metų. Čia atvaizduota mūsų tautos kova su žiauriaisiais pavergėjais.

Penktajame skyriuje telpa mūsų diplomatinės kovos dokumentai, o šeštajame skyriuje dokumentais parodyta bolševikų-komunistų žudančioji ranka Vaka-

Galimi pasikeitimai

Siuo metu svarstoma Tol. Rytų karinės vadovybės problema gali būti išspręsta taip: gen. MacArthuras grįžtų į Vašingtoną, Jungtinio Stabo viršininku, o pakeistų jį gen. Omar Bradley.

Naujas lėktuvnešis

1951 m. pradžioje būsiąs pradėtas statyti naujas superlėktuvnešis, šiek tiek didesnis, negu 45-000 to Midway. Nuo jo denio atominės bombos nešą sprausminiai bombonešiai galės nukristi apie 1.500 mylių ir grįžti atgal į lėktuvnešį.

Svarbus dalinių judėjimas

Jugoslavija prie Bulgarijos pasienio siunčia ne tik savo geriausius, kautynėse išbandytus vienus, bet ir Tito asmenines apsaugas vyrus. Apguliamame krašte toks dalinių judėjimas yra normalus reiškinys, tačiau gerai informuoti sluoksniak tvirtina, kad Tito šią žiemą tikrai laukias bulgarų įsiveržimo. Bulgariai esą geriausiai ginkluoti iš visų satelitų. Amerikos žvalgyba tiki, kad Tito baimė gali būti visiškai pagrįsta.

Rems Turkija, Graikija, Ispanija

Tikriesiems Amerikos sąjungininkams bus padidintas ir pagreitintas ginklų siuntimas. Atėnai ir Ankara įtikino Vašingtoną, kad, susidūrimo atveju, jie ketia kovosia, ir yra tikra, kad gaus papildomos paramos. Planuojama naujų ginklų siuntimas ir į Lotynų Ameriką. Karių tarpe auga sentimentai Ispanijos atžviūgi. Į šį strateginiai svarbų kraštą patariama siųsti ginklų ir įsirengti atramos taškus.

Stiprins Vakarų gynybą

Amerika, nežiūrėdama įvykių eigos Tol. Rytuose, dėms visas pastangas, kad kuo greičiausiai apginkluotų V. Europą. Paskubomis planuojama perkelti dar daugiau

JAV divizijų į Europą. Vyriausybė ir Jungtinio Stabo V-kai yra įsitikinę, kad atitinkamas V. Europos apginklavimas, nesiskaitant su jokiomis išlaidomis, yra tiek svarbus bendrai gynybai ir karinei sąjungai, kad, jam nepasisekus, Amerika turėtų užsidauryti pati viena savo kiauete.

Aviacija, šarvuočiai ir kt.

Consolidated Vultee B-vės sunkusis bombonešis B-36, dėl kurio buvo daug ginčų, dabar yra papildomas kitu sunkiu bombonešiu, tik žymiai greitesniu ir galingesniu. Naujasis oro milžinas būsiąs arba B-36F, pagerinta B-36 laida, su atgal atsuktai sparnais ir turbo-propeleriniais varikliais, arba aštuonių sprausminių variklių B-52. Šis sprendimas būsiąs netrukus paskelbtas.

Sprausminių variklių jėga varomai nauji selikopterai (autožirai) yra pakelėję į karines jėgas. Jie, pvz. galėsią pakelti net tankus per minų laukus...

Naujai bandomi revoliucionieriški auto varikliai, per kelis metus gali visiškai pakeisti tankų planavimą ir šarvuočių kovos metodus.

Naujausiuose bandymuose pasiekta, kad rekognoskavimo vaizdai būvę perduoti žemėn iš aukštai skrendančių raketų, televizijos pagalba.

Karo laivynas

Douglas B-vės ištobulintas vikrus, atominės bombas galis nešti lėktuvas, veikdamas nuo lėktuvnešiu ir galis pasiekti ligi 1,800 km priešio gilumą, būsiąs tarnyboje 1953 m.

Laivyno vadovybė stengiasi pritaikinti trumpų atstumų magnetinius detektorius saviems helikopteriams, povandeninių laivų naikintojams, kurie juos gali lengviau surasti, kybodami vos virš vandens paviršiaus.

Korejos vandenys surastos rusų gamintos minos buvo užtaisytos RDX sprogstamąja medžiaga, kuri 50% galingesnė už TNT. RDX masinės gamybos paslaptys būvę išvogtos raudonųjų šnipų tinklo Amerikoje ir Kanadoje...

Stiprins JAV vidaus frontą

Aukštieji kariai nori, kad Amerika per 30 dienų turėtų kautynėms parengtas bent 25 divizijas. Tai reikštų: 1) galingesnes apsaugas ir rezervu divizijas, pasiengusias kautynėms, ir 2) vyrai, atlikę visuotinę (privaloma) karą prievole, liktų pirmos eilės atsargoje, mažiausiai 5 metus.

Priems privalomos karo tarnybos įstatymą

Kai kurie ženklai rodo, kad 82-sis Kongresas žiūrės palankiai ir privalomos karo tarnybos įstatymą, čia trumpai vadinamą UMT (Universal Military Training). Kai kurie Kongreso atstovai, šiam įstatymui būvę priešingi ir net balsavę prieš jo projektą, pradeda keisti savo pažūras. Priezastis — spaudimas rezervistų ir Tautinės Apsaugos (National Guard) vyrų šeimų, kurių dalis, jau yra tarnavę užjūriuose, vėl pašaukti į Korejos karo lauką. ("Newsweek")

LAPKRIČIO 23-OJI²⁰ JAV IR PASAULYJE

★ ★

DETROIT. — Amerikos Lietuvių Sąjungos "Ramovės" Detroito Skyrus lapkričio 23 d. surengė iškilmingą Lietuvos kariuomenės šventės minėjimą. Minėjimas pradėtas 9 val. 30 min. iškilmingomis pamaldomis už žuvusius karius kovoję dėl Lietuvos laisvės, šv. Antano parapijos bažnyčioje. Pamaldas atliko ir pritaikyta dienos programa paskaita pasakė parapijos klebonas kun. dr. Boreišis. Pamaldų metu prie JAV ir Lietuvos vėliavų asistavo Detroito skautai ir skautės.

Po pamaldų įvyko minėjimas buvusioje lietuvių salėje. Minėjimą atidarė "Ramovės" skyriaus pirmininkas mjr. Racka, pabrėždamas šios dienos dvejojimą — Padėkos dienos ir Lietuvos Kariuomenės šventės reikšmę. Prelegentas, ltn. dr. Mickevičius, skaitė paskaitą "Lietuvos kariuomenės kūrimasis", nusiųsdamas sunkius Lietuvos Tarybos Vilniuje pirmuosius žingsnius, kuriant Lietuvos kariuomenę, o taip pat kietas savanorių kovas su visais Lietuvos priešais. Ltn. Kriščiūnas savo paskaitoje "Lietuvos kariuomenės vaidmuo" — išryškino mūsų kariuomenės įnašą į Lietuvos Tautos atgimimą, auklėjimą ir valstybinį gyvenimą.

Po paskaitų vyko trumpa meninė dalis, kurią išpildė Detroito Lietuvių Balso Radio Klubu vyrų choras, vadovaujamas kompozitoriaus Br. Budriūno, ir vietos skautai.

Detroito visuomenė šiame minėjime dalyvavo gan gausiai. Regiant minėjimą buvo gauta nuosirdi parama iš Detroito Lietuvių Radio Balso Klubu, Lietuvių Tremtinių Draugijos, Detroito skautų ir skaučių.

Šis minėjimas parodė, kad lietuvių meilė savo kariui nėra mirusi. Tai yra džiugus reiškinys, visiems kovojusiems ir tebekovojantiems kariams.

Lapkričio 25 d. Detroito Lietuvių Radio Balso Klubas paruošė ir transliavo "Lietuvos kariuomenės" pusvalandį su prof. Podalskio paskaita ir Lietuvos Karo Mokyklos įdainuotomis plokštelėmis. Klubas tai atliko savo iniciatyva ir neketino neprašomas. Reikia džiaugtis šia malonia Radio Klubu staigmena. Jos nariai ir kūrėjai yra senosios karių emigrantai, tačiau jie parodė mums, kad ir jiems Lietuvos kariuomenė buvo brangi. Be to, reikia pažymėti, kad Detroito Radio Klubas šia prasme yra padaręs didžiausią pažangą.

Detroito Radio Klubas turi nuolatinį klubo apmokamą dirigentą, kompozitorius Br. Budriūną ir didelį chorą, susidedantį iš naujųjų ir senųjų atėvių. Jo duodama transliacija šeštadieniais — yra įvairi ir įdomi. Ji patenkina senųjų ir naujųjų atėvių reikalavimus. Reikia linkėti Detroito Radio Klubui ir toliau eiti atsinaujinimo keliu, vis daugiau pritraukiant naujų jėgų, ypač iš naujos kartos atėvių.

M. D.

ROCHESTER, N. Y. — Šios kolonijos lietuviai Lietuvos kariuomenės šventę gražiai paminėjo lapkričio 26 d.

Išvakarės įvyko trumpas minėjimas Rochesterio radiofone. Buvo sudainuota lietuviškų dainų ir atitinkamai pagerbti dėl Lietuvos laisvės žuvusieji savanoriai, partizanai, lietuviai kariai — Sibiro taigų kankiniai.

Lapkričio 26 d. 11 val. Šv. Jungio parapijos bažnyčioje buvo atlikta iškilminga mišios už visus žuvusius mūsų karius ir už dabartinę didžią kenčiančią Tė-

vyne Lietuvą. Pamaldų metu giedojo parapijos choras ir solistė Armonienė. Po pamaldų sugiedotas tautos himnas.

Vakare, 7 val., parapijos salėje, kurioje gausiai prisirinko lietuvių visuomenės, įvyko šventės minėjimas. Minėjimą pradėjo Lietuvių Karių Sa-gos "Ramovės" skyriaus vicepirmininkas Cieminis. Turiną paskaita laikė plk. Pr. Saladžius, vaizdžiai primindamas prieš 32-jus metus išgyventas sunkias mūsų kariuomenės kūrimos dienas, savanorių-karių kovas ir Lietuvos kariuomenės vaidmenį auklėjimo, mokymo ir krašto apsaugos srityse, per visą nepriklausomybės laikotarpį.

Tolimesnėje programoje Armonio vedamas vyrų choras padainavo keletą karinių dainų, parapijinės mokyklos mokiniai padeklamavo visą eilę patriotinių eilėraščių, o Jankus akordeonu pagrojo kelis lietuviškus maršus.

Pabaigoje plk. Saladžius "Ramovės" vardu vietos klebonui kun. J. Bakšui įteikė didelį ryšulį knygų, prašydamas jas perduoti lietuvių parapijinė mokyklai. — Tai gražus karių pavyzdys mūsų veiklai dėl lietuviškojo žodžio šioje salyje.

Šis nuotaikingas minėjimas baigtas tautos himnu.

A.

BROOKLYN, N. Y. — Tautinio Sambūrio rūpesčiu, lapkričio 26 d. Brooklyne buv. SLA salėje su-ruoštas vakaras, kuriame kpt. Simas Urbonas apibūdino gausiai susirinkusiesiems tremtiniams ir seniesiems amerikiečiams Lietuvos kariuomenės lapkričio 23-sios su-kakties reikšmę ir supažindino juos su Lietuvos kariuomenės organizavimui bei jos veikla.

Meninėje programos dalyje dalyvavo du kvartetai: "Harmonijos ansamblis", vedamas V.

Pranckienės ir "Aitvarai", vedamas A. Mrozinsko. Solo ir duetu padainavo Aleksas Vasiliauskas ir V. Pranckienė. Dramos aktorius K. Vasiliauskas padeklamavo Antanėlio monologą iš K. Inčūros "Vince Kudirkos", o dramos aktorius Vyt. Kidolius — B. Brazdžionio ir F. Kiršos eilėraščių. Pirmąjį programos daliai ir visam šio koncerto rengimo komitetui vadovavo J. Ginkus. Antroje dalyje labai vykusiai ir nuotaikingai dalyvavo kaip pranešėjas dramos aktorius K. Vasiliauskas.

Iš gautojo koncerto pelno pa-siūsta keliolika stuntinių Vokietijoje pasilikusiems lietuviams tremtiniams ligoniams.

GREAT NECK, N. Y. — Kariuomenės šventės minėjimas įvyko lapkričio 30 d. Kosmočiaus salėje. Įžangos žodį tarė rengėjo komisijos pirm. KARIO redaktorių kpt. Simas Urbonas. Labai vaizdžiai, gvaisiais pavyzdžiais paillustruodamas neapsakomai sunkias kariuomenės kūrimosi dienas savo paskaitoje pavaizdavo vietos tremtinis, sen. Pundzevičius. Toliau kalbėjo senas klaidėdiškis A. Kekstas, o vėliau perskaitė pora nuotaikingų eilėraščių iš naujo KARIO, kuris šia proga buvo plačiai paskleistas vietos tremtinių tarpe.

Sn.

CANADA

TORONTO, Ont. — 32-įjį Liet. Kariuomenės šventės minėjimą atidarė pirmininkas Simonavičius. Paskaitininkas plk. Taraškevičius nušvietė mūsų kariuomenės istoriją Lietuvos kario sąvoka, pagal prelegenta, yra kur kas platesnė.

"Ar nėra kovotojai už mūsų tautos laisvę 63-jų metų sukilė-

liai, aušrininkai, partizanai, mūsų ūkininkai, darbininkai ir inteligentai — kuriems lygiai buvo brangus mūsų kraštas?"

Ar nėra kovotojai mūsų kaliniai bei tremtiniai, tie gyvieji protesto liudininkai prieš Lietuvai daromą neteisębę?"

Gaižučio deklamacija, skambi ir ugninga, siekė didinti mūsų ryžtą gyventi ir jausti su Tėvyne: "Kaip Tėvyne ir kur Tu beie-tuvi, kaip šešėliai mes sekim Tave." Himno garsai vainikavo paklią susirinkusiųjų nuotaiką. Penktadienio biaurus oras, gaila, neleido daugeliui atvykti į šį prasmingą minėjimą.

Sekmadienį visi turėjo progos prisiminti mūsų kariuomenę per specialiai skirtas pamaldas.

T. Ž.

VOKIETIJA

BREMEN-GRON. — Šiais metais Grohn'o pereinamosios stovyklos lietuviai emigrantai paminėjo Lietuvos Kariuomenės šventę iškilmingiau, negu bet kada. Minėjimas 10:30 val. buvo pradėtas iškilmingomis šv. Mišiomis, kurias stovyklos koplyčioje atliko kun. Kazys Riekus ir at-tinkamą pamokslą pasakė kun. L. Dieninis. Pamaldoje dalyvavo visi lietuviai.

Zuvusius ir mirusius pagerbė prie simbolinio kapo graudžia "Libera" ir "Viešpaties Angelas" giesmėmis. Pamaldas buvo baigtos giesme "Marija, Marija!"

Po piet, 5:30 val. įvyko lietuviškos muzikos koncertas, transliuojamas per stovyklos garsiakalbį. Dainavo per radio Bremen iš plokštelių lietuvių "Aušrinės" choras, vadovaujama p. Myk. Liuberskiu. Tai pat programa buvo ir Amerikos lietuvių plokštelių muzikos, kuria senai jau įvairiomis progomis žavisi ne tik lietuviai,

bet taip pat ir svetimtaučiai.

Vakare įvyko gražus religinės muzikos koncertas, kurio metu giedojo sopranas Ald. Šlepetys, operos tenoras P. Mirov ir vargonais pritaė C. Clement.

Po to mokyklos patalpose įvyko iškilmingas posėdis, kurį atidarė L.T.B. buv. pirmininkas pulk. J. Šlepetys ir toliau tęsė paskaitininkas dr. Vincas Misulis.

Po kalbų sekė deklamacijos iš Bernardo Brazdžionio kūrybos. Iškilmingas posėdis baigėsi plk. J. Šlepečio žodžiu ir Tautos Himnu.

ITALIJA

VATIKANO radijas lapkričio 22 d. vakare paminėjo Lietuvos kariuomenės šventę. Programoje buvo duodamos lietuvių tautinės dainos iš plokštelių, kurias įdainavo Argentinos lietuvių šv. Cecilijos choras, diriguojamas Vello Rymavičiaus, pianinu pritariant Andriui Kuprevičiui. Tarp dainų buvo įpintos pritaiktintos deklamacijos.

Apskritai paėmus, didesni ar kuklesni Liet. Kar-nės šventės minėjimai, ta proga surengti koncertai bei parengimai vyko daugelyje JAV ir kitų kraštų liet. kolonijų.

ANGLIJA

NORTHAMPTONE. — Nedidelėje Northamptono lietuvių kolonijoje įvyko gražus kariuomenės šventės minėjimas. Kalbėjo skyr. pirm. J. Maculevičius, DBL S-gos pirm. Bajorinas, kuris perdavė min. B. K. Balučio linkėjimus, o taip pat Coventrio Apyg. vice-pirm. J. Senkus. Iškilmingų ak-tų baigė Boughton Parko stovyklos direktorius Mr. B. Norton.

Meninėje dalyje buvo suvaidinta "Didžioji Auka", kurią parašė

LAIŠKAS EUROPON

no būrininku. Juk dabar karo vadams kartais duoda patarimų ne kariai, bet menininkai, muzikos megejai ir panašūs. Nieko nepaprasto: atominis amžius, vyruti...

Dabar šiek tiek apie save. Matai, aš atvykau pas savo dėdę. Padorus dėdė, ne toks, kaip kitai. Jis mane laikė savo bute tol, kol jam nusibodo mano žmo-nios pasakojimai apie "kontrę".

Zinai, moterys dažnai daug ką sugadina. Dėdė atsimena Lietuvą tokia, kokią jis paliko. Na, o mano žmona pradėjo aiškinti, kad ten kaimu jau beveik neliko; visi išėjo gyventi į vienkiemius. Miestuose taip pat buvo elektra, o Kaune ir kituose miestuose buvo pastayta daug ir gražių namų. Ko gero, dar gražesnių net, kaip Amerikoje. Dėdė supyko, o dėdėnė nekalbėjo visą savaitę. Aš pradėjau gelbėti padėtį: išaiškinau, kad tai buvo mūsų vyriausybės tik projektas taip sutvarkyti kraštą po penkiasdešimt metų. Pasakojau, kad buvo visas taip pasilike, kaip kad atsimena dėdė. Santykių su giminėmis susitvarkė.

Vieną dieną žmona vėl prasitarė, kad mes šančiuose turėjom mūrinį namuką ir net tarnaitė laikėm, o dirbau tik aš vienas. To pakako, kad mes tapom galutinai išvietinti iš dėdės "hauzos". Ka darfysi. Šiaip taip susiradom milijonierų rajone butuką, taip sau iš 5-kių kambarių, 2-ju vonių ir kitokių patogumų. Mokėjom labai pigiai — \$125 mėnesiui.

Pagaliva nutarėm nusipirkti savą namą. Zinai, ir nupirkom. Namas geras. 12-kos šeimų namukas... Kainos nesakysiu, nes

vistiek Tu tokio nenusipirksi, gyvendamas lagery.

Zinai, kai pasidariau namų savininku, nepatogu buvo vaikščioti į pėsčiam. Pirkom automobilį.

Tiesą pasakius — nekokį, 1949 metų Oldsmobil, tai toks, kur nereikia bėgių keisti: tokio norėjo mano žmona. Be to, teko keisti visą buto "apstatymą", nes anksčiau nupirkti baldai buvo nekokie. O kai naujas "apstatymas", aišku, reikia ir siuвамoms mašinos ir televizijos paskutinio modelio. Gerai dar, kad uždraudė spalvota televizija, būtų tekę aną pirkti. Dabar vėl naujas rūpestis spaudžia: užsakiau 1951 metų "Cadillacą" ir dar vis negaunu...

Gal Tau neaišku, kas yra "Cadillac"? Tai geriausias ir brangiausias automobilis Amerikoje.

Aš dirbu labai sunkiai: darbą pradedu 7 val. ir varau iki 4 vl. vieną dirbtuvę, kur į valandą moka tik \$2,25, o nuo 6 val. iki 12 — plaunu restorane lėkštes ir ten gaunu po 1,25 valandai. Šeštadieniais moka viršvalandžius: pusantro karto tiek, kiek normaliai. Sekmadieniais kartais pagau- nu atstiktinio darbo: dažnu. Už dieną gaunu iki \$20.

Tai matai, prieteliau, kaip aš sunkiai verčiuosi šitame krašte. Iš viso, galiu pasakyti, kad gyvenimas sunkus, o ypač tik pradedančiam įsikurti. Norėčiau pasiūsti Tau kokį stuntinėlį ar šiaip ką nors, bet kad vos galą su galu suvedu. O, be to, dar šią žiemą esu nutaręs išvykti kokiame mėnesiui į saulėtąją Florida, nuotai- kos pataisyti. Tai irgi kainuos. Tai taip ir negalėsiu dar šiais metais sukurti Tau stuntinuko.

Nepyk, gal kada vėliau.

Kas gero pas Tave? Turbūt dar vis gyveni lageryje. Iš spaudos žmona sužinojo, kad Jūs lageri jau keturis kartus kėlė į naują vietą. Tai tikrai labai idomios kelionės, juk vienoje vietoje gyventi nusibosta o, be to, tas niekonekainuoja. O jei ir kainuoja, tai doleriais nemoki.

Aš, iš viso, nepatarčiau Tau niekur iš Vokietijos važiuoti. Juk čia labai smarkiai kalbama apie karą ir atominę bombą, kuri, sako, būtinai krisianti ant New Yorko, ar Čikagos, o gali būti, pasak vieno progresyvio, net taip, kad rusai greičiau užims Ameriką, negu Europa. Jei taip, tai aš atvyksiu pas Tave ir įkursime naują lagerį pabėgėliams iš Amerikos. Na, o jei kartais rusai eitų į Jūsų zoną, tai Tu kelkis kur nors ir vakarus ar į pietus. Manau, kad atsisar vėl kokia nors nauja organizacija, kurį globos dvigubus DIPI. Aš tikiu, kad ta organizacija į savo tarnybą pirmiausia priims "ekspirienės" žmones, kurie supranta pabėgėlius ir galės būti naudingi įvairiems postams. Aš tam esu pilnai pasirengęs. Manau, kad dar teks susitikti.

Būk sveikas ir linksmas. Nuo manęs pasveikink mano pažįstamus, bet neduok niekam mano adresu, o ypač buvusiesiems skolininkams, kuriems dar ir dabar nepajėgiu atsilyginti. Ka Tu pasakysi, net vieno lietuvių laikraščio redakcijai likau skolingas už surinktas prenumeratas. Ka gi padarysi...

Viso gero vargstantis Tavo prietelius Laurynas.

MARGIEJI LAIŠKELIAI KARIUI

Kaip ir buvo tikėtasi, mūsų veterano KARIO pasirodymas laisvoje JAV žemėje sukėlė didžiulį susidomėjimą, vieningą pasitenkinimą ir net džiaugsmą, ypač visiems buvusiams Lietuvos kariams ar seniesiems Nepriklausomybės meto KARIO skaitytojams, bendradarbiams, platintojams.

Asmeniškai ir laiškais KARI užsisako ir sveikina nemažas būrys ir senųjų šio krašto gyventojų lietuvių, Nepriklausomybės laikais šį žurnalą mačiusių ir skaičiusių.

Po šių pirmųjų pasveikinimo bei paskatinimo laiškelio, redakcija tikisi šį skyrelį vesti nuolat. Jame patys skaitytojai turėtų pareikšti savo nuomonę ir pasidalinti mintimis su visais KARIO bičiuliais, tiek dėl laikraščio tobulinimo apskritai, tiek dėl atskirų straipsnių, bei kitais pan. klausimais. Visa tai skaitytojus tampriai suriša su pačia redakcija, o trumpai, laiško forma reikiamos aktualios mintys — daro idomėsnį ir mūsų žurnalą.

Laukiame! Redakcija.

Brangūs Iniciatoriai, Sveikinu Jūsų sumanymą atgaivinti KARI ir linkiu sėkmingo darbo. Pradėkite tas karines tradicijas, pradėtas Lietuvoje, dar pačio jos kūrimosi užuomazgoje. Skiepinkite tėvynės meilę ir pasišventimą lietuvių tarpe, kad, išmūšus laisvės valandai, visi su ginklu rankoje stotume į lemiamą kovą...

V. Zdanavičius
London, Anglija.

ir režisavo L. Svalkus. Deklamavo N. Naruševičiūtė, o visas mišėjimas baigtas tautiniai šokiais, kuriuos parengė J. Lukšys.

Po šios turiningos minėjimo programos, paruoštos skyrtaus narių ilgu ir kruopščiu darbu, taip smagu buvo jausti, kad esame gyvi, kad lietuviška dvasia nė kiek nesulpnėjo, per tuos ilgus tremties metus, o mažytis Northamptono skyrtaus yra gyvas pavyzdys. Jis yra toks galbūt todėl, kad jų tarpe yra žymus skaičius buvusių karių, kurie išlaikė ryšingą dvasią per visus jų kentėjimus ir šiandien yra pirmieji veikiančiai ir kovojančiai eilėse. Juk taip dažnai taip pat girdime apie pasigėrėtina Trelikės skyrių, kurie taip pat savo eilėse turi daug karių — tuo noriu tik pasakyti, kad būkime tikri, kai valanda išmūš, jie bus ir vėl pirmieji atiduoti didžiausia auka, kurios tėvynė pareikalaus. Mes negirdime iš jų daug žodžių, dažnai galbūt nepastebime tu kuklių pasišventėjų, tačiau jų darbai ir žygiai įeis į garbingą istoriją taip, kaip mūsų pilkų savanorių ir partizanų.

B. T.

... Aš irgi karys. 1906 m. stočiau į Rusijos caro leibgardiją, 2-o antileries brigadon, 5-on baterijon. Nors lietuviams tada 10 sykių sunkiau buvo ką nors gauti, ypač gvardijoje, aš išsitarnavau vyresniojo puskarininkio laipsnį.

KARIO nr. 1 šiandien nusipirkau. Siunčiu \$1 kitam nr. Giliausia pagarba ir sėkmingiausi linkėjimai KARIO redakcijai ir bendradarbiams!

Antanas Žiemys
Rochester, N. Y.

Didžiai Gerb. Karlo Redaktoriai, Kaip senas KARIO bendradarbis ir platintojas linkiu Tamtambis ir platintojas linkiu Tamtambis sėkmingo darbo, naujai atgijus toli nuo savo tėvynės. Karinės spaudos labai pasilgome. Siųskite man 60 egz. KARIO.

Mes atsargos kariai esame dar nepalūžę. Mes dar kartą norime grįžti tėvynėn su ginklu rankoje ir drauge su broliais partizanais atstatyti laisvą, demokratinę Lietuvą.

Bal. Br.—nis.
Bradford, Anglija.

... KARYS žygiuoja! Pusė šimto jau pas skaitytojus. Tikiosi visus išleisti. Jei pritrūktų — paimsiu iš T. K.

Jonas Rimašauskas
Cleveland, Ohio.

Brangus Tautietai! Amerikos spaudos žiniomis, Tamtos esate sumanytojai išleisti KARI Amerikoje. Dabartinio pasaulio tragedijos metu išgirstas žodis karys, kariūnas — kiekvienam lietuviui, buvusiam prie ginklo laisvoje Lietuvoje, širdį uždega tėvynės meile...

... Mūsų mieste, kur yra apie 2 tūkstančiai lietuvių, turime ir pora naujai atvykusių liet. karių. Siųskite...

M. Tamoliūnas
Berriso, Argentina.

... Gavus pirmąjį KARIO nr., neapsakomas džiaugsmas mane apglėbė. KARYS vėl pas mane! Jis mane lankė mielojoje Lietuvoje — sirgale ir dabar, šiuo šiuo — ir ilgaus tremties gyvenimo kelyje. Man, kaip buvusiam Lietuvos kariuomenės kariui ir vėliau tremtiniui, KARYS yra didėlė brangenybė ir vienintelis dvasios ginklas prieš svetimus dievus. Jis tik vienas gali mane paguosti ir sustiprinti kliaukose gyvenimo kryžkelėse ir papildyti sudrumstą, išsekusio gyvenimo turinį...

Nuoširdžiai sveikinu atgijusį KARI ir linkiu geriausios sėkmės, kad jis neuilgstamai lankytų mus, išblaškytus po visą žemės rutulį ir parlydėtų grįžtant prie gintaro krantų, prie Gedimino kalno...

P. S. Dėl susidėjusių nepalančių gyvenimo aplinkybių, negalėdamas kuo kitu KARIUI padėti, siunčiu pagal išgales kuklią 5 dol. auką, kuria prašau priimti.

Bronius Ūas
Chicago, Ill.

... Labai džiaugiuosi, vėl galėdamas pamatyti KARI, nes jis mane daug metų lankė Nepriklausomoje Lietuvoje. Turėjau gražiai išrūšus bent 10 metų KARIO kompleksus. Tik labai gaila — paliko ten, kur neberasime nieko...

A. Laukaitis
E. Chicago, Ind.

Mes, Luebecko ligoninėje gulintieji lietuvių džiovininkai, dauguma buvę nuolatiniai KARIO skaitytojai, sužinoję, kad išėina mūsų mylimas KARYS, nuoširdžiai prašome D. G. Redaktorių atsiųsti mums bent vieną egz. Jūsų išleisto laikraščio. Atsilginti mes dar tiek gal

kaip nors pajėgtume, bet nežinome salgy.

Mūsų adresas:
Pranas Kotkis,
Krankenhaus Ost., Abt. 21a
(24a) Luebeck, Brith. Zone,
Germany.
(Šiems nelaimingiems mūsų vyrams išsiuntėme nemokamai KARIO 3 egz. Red.)

Gerbiamoji KARIO redakcija, Aš Jonas Sakevičius tariu gerą dieną ir linkiu gero pasisekimo Jūsų naujame darbe. O dabar aš skaičiau Keleiviję, kad jūs pradėsite siuntinėti laikraštį KARI. Aš labai norėčiau, kad Jūs man atsiųstumėte paskaityti ir parašytus, kiek jis kainuoja ir ypač. Aš norėčiau, kad KARYS vaikščiotų į mano stubą, tik aš nežinau, kiek jis kainuoja...

John Sakevich
Scranton, Pa.

Gavęs mūsų žurnalą, šis malonus senasis lietuvis ateivis vėl rašo redakcijai:

... Tariu širdingai ačiū už pirmą KARIO numerį, už kurį aš atsiunčiu vieną dolerį už abu numerius. Aš noriu žinoti, kiek kainuos ir metus. Aš linkiu Tamsoms gero pasisekimo Jūsų naujame darbe. Su pagarba

John Sakevich

... Iš savo pusės siūlyčiau įvesti KARYJE pora psl. anglų kalba. Geras žodis šia kalba daug padėtų, mėginant atgauti bent dalį lietuvių kilmės atitulosius jaunuomenės. Senieji išmiršta, o mes, naujieji ateiviai, amžius čia negyvensime...

P. Petrušaitis
Racine, Wis.

Gerbiamas Pone Urbonai,

Turiu garbės kreiptis į Jumis reikale naujo žurnalo KARIO. Tas žurnalas man nėra naujas. Aš jį skaičiau, kai buvo Nepriklausoma Lietuva. Aš gėrėjauis juo, jis buvo vienas mylimiausias mano laikraštis. Aš turiu juo metinius numerius ir išėjus knygas. Visuomet gėrėjauis ir didžiuojujus Lietuvos progresu. Prašau prisųsti man KARIO pirmą numerį.

P A D Ė K O S

Didžiai Gerbiamam Profesorui, ats. plk. **VACLOVUI BIRŽISKAI**, o taip pat K. Rimui, Br. Ūsui, Ad. Dirgėlai ir Ad. Ambraziūnui, už tikrai nuoširdžią moralinę ir materialinę paramą KARIUI, aukojant ar ilgam laikui sumokant prenumeratą bei duodant galimumo siuntinėti žurnalą tiems, kurie negali atsilginti, pvz., tremtiniais ligoniams - invalidams Vokietijoje, — mūsų giliausia padėka.

Spaudos darbuotojas, lietuviškosios kultūros rėmėjas **PETRAS JUKNYS**, Brooklyn, N. Y., dar Nepriklausomos Lietuvos laikais atvykęs į JAV, gerai suprasdamas nelengvą liet. spaudos būklę, ypač šio darbo pradžioje, ir įvertindamas KARIO išsarytą karinio - kultūrinio darbo barą tėvynėje, mūsų žurnalo leidimo reikalams paskyrė \$5.

Nuoširdi mūsų padėka Jums, malonus KARIO Bičiuli!

Visiems kariams, o ypač ramovėnams, kultūrininkams ir visiems seniesiems talkininkams, trumpiausiu laiku sudariusiems tankių KARIO paltinimo tinklą ir greitai atsikaitantiems už 1-įjį nr., spaudžiame dešinę.

Kpt. Simas Urbonas
Kario vyr. redaktorius

KULTŪRINĖS Naujienos

— Apie N. Metus "Gabijs" Brooklyne išleidi šiuo metu dar Vokietijoje esančio rašytojo Juozo Kruminio knyga, pavadinta "Naktis viršum širdies". Po to bus leidžiama Jurgio Jankaus apysaka.

— Siemet sukanka 30 metų nuo Lietuvos operos įsikūrimo. Per N. Metus paprastai įvykdavo "Travietos" spektaklis. Šią reikšmingą sukaktį ruošiasi kukliai paminėti Amerikoje ir kituose laisvuose kraštuose išsiskleidę Lietuvos operos darbuotojai.

— Paryžiuje atidaryta dail. Vyt. Kasulio paveikslų paroda, susilaukusi gyvo publikos susidomėjimo.

— Brooklyne įsikūrė vyrų balsų kvartetas "Aitvarai", kuris, vadovaujamas pianisto Alekso

Mrozinsko, jau dalyvavo visoje eilėje Didžiojo New Yorko lietuvių kultūrinio parengimo, o sausio 14 d. pats ruošia Schwaben Hall salėje savo dainų koncertą, kuriame dalyvaus dramos akt. H. Kačkinsas ir rašyt. A. Gustaitis.

— Leonardas Zitkus-Zitkevičius, gyvenęs Brooklyne, laimėjo "Draugo" poezijos konkurso pirmąją premiją.

— Polyna Stoškūtė, Metropolitan operos solistė, išvyko į Europą ir sausio mėn. Ispanijoje dalyvaus Barcelonos miesto festivalyje, dainuodama R. Wagnerio operų vyriausiasias roles.

— Vienas didžiausių Vakarų Vokietijos žurnalų "Frankfurter Illustrierte" pradėjo spausdinti Pulgio Andriūšio išpūdžius iš kelionės į Australiją.

rj. Aš įdeu 50 c. ir lauksiu to garbingo žurnalo.

Sveikinu Jus su geru pasisekimu leisti šį žurnalą KARI. I kova už laisvą, Nepriklausomą Lietuvą!

Jus gerbiantis
Andrew W. Dedinas
Greenfield, Mass.

... Girdėjav per laikraštį, kad Amerikoje išėina KARYS. Kai aš tarnavau Lietuvos kariuomenėje 1919 m., tai į mano dalį, Kauno Karo Komendantūra — moko-mąją komandą atėidavau KARYS.

Aš labai mėgdavau KARI skaityti, nes paskiau KARYS jau buvo gana gražus laikraštis. Jei būtų galima, norėčiau pamatyti čia Amerikoje leidžiamą KARI...

Antanas Ramonas
Jackson Heights, N. Y.

... Dideliu džiaugsmu sutikau žinia, kad KARYS vėl atgyja po ilgos pertraukos. Sveikinu Tave, KARI! Lauksiu Tavęs mane apilankant, kaip kad lankai Lietuvoje, o ir man būnant kitame krašte. Linkiu geriausios sėkmės mūsų tarpe, nes mes esame pasilgę tavojo žodžio, kuris vėl mus sujungs išblaškytus po platusį pasaulį.

Nepavargstančiam redaktoriui linkiu geros ištermės KARIUI redagavimo darbe!

Drauge prašau siuntinėti 50 egz. nurodytu adresu...

VI. Morkūnas
Toronto, Ont., Canada

Mielas Kapitone, Nepaprastai džiaugiuosi Jūsų laišku. Juk jame sakote, kad KARIUI pats laikas keltis, užsidėti šalną ir žengti pirmyn... Seniai to laukiau. Linkiu geriausios sėkmės. Tik gaila, kad šiuo metu nedaug galu kuo prisidėti. Bet ateityje pasistengsiu KARIO neapvilni. Drauge paraginsiu savikūns J. R. ir A. J., kurie gyvena šiame krašte. Ir jie neatsisakys paremti...

Juozas Šilainis
Yallourn, Viet., Australija

... Aš tai niekad nebuvau ir nesu joks karys ir nuo tokios garbingos tarnystos 1901 m. pabėgau iš Lietuvos, kad nereikėtų eiti į caristinės Rusijos kariuomenę. Šiandien jau esu sulaukęs gražaus amželio — 71 m. Nors rankos ir akys jau gerokai apgrubę, tačiau, perskaitęs Vienybės kpt. S. Urbono atsišaukima, panorau susipažinti su lietuviškuoju KARIUI.

Siunčiu \$1 ir prašau atsiųsti

... Aš tai niekad nebuvau ir nesu joks karys ir nuo tokios garbingos tarnystos 1901 m. pabėgau iš Lietuvos, kad nereikėtų eiti į caristinės Rusijos kariuomenę. Šiandien jau esu sulaukęs gražaus amželio — 71 m. Nors rankos ir akys jau gerokai apgrubę, tačiau, perskaitęs Vienybės kpt. S. Urbono atsišaukima, panorau susipažinti su lietuviškuoju KARIUI.

Siunčiu \$1 ir prašau atsiųsti

man du KARIUI.

P. P. Jaras
Baltimore, Md.

... Linkėdamas geriausios sėkmės sunkiam spaudos darbe, linkiu taip pat didžiausios kanti-rybės, ištermės ir Aukščiausiojo palaimos...

Kun. J. Račys
Hamilton, Ont., Canada

G. T. KARIO nr. 1 gavau. Širdingai ačiū. Linkiu pasisekimo bei ištermės neuilgstamai žiebtis tėvynės meilės ugnelę mano trims sūnims, kurių tėvelis kpt. Puodžiūnas jau išsisi... ar kovoja brangioje tėvynėje Lietuvoje...

Laukiame sekancio numerio.

Ena. Puodžiūniene
Chicago, Ill.

...Šiuomi priduo du Jums nors doleriuoka, Jūsų bėgantiems reiklams ir antram KARIO numeriui, tikėdamas jį gauti.

Su geriausiais linkėjimais, spaudžiū Jūsų dešinę

Ig. P. Kasperas
New York, N. Y.

Patyręs iš spaudos, kad bus išleistas istorinis KARYS, labai nudžiugau. To džiaugsmo kupinas skubau, kaip senas karys ir 1941 m. partizanas, kad po tiek metų mano stalą vėl puoštų KARYS, alyo laisvoje šalyje...

... Prašau man prisųsti 20 egz...

A. Pocius
Rockford, Ill.

Nudžiugav paskaites Drauge žinia, kad KARYS vėl išvys pasaulį. Tenka tik sveikinti iniciatorius, kurie nesigalėjo vargo tai įrodyti.

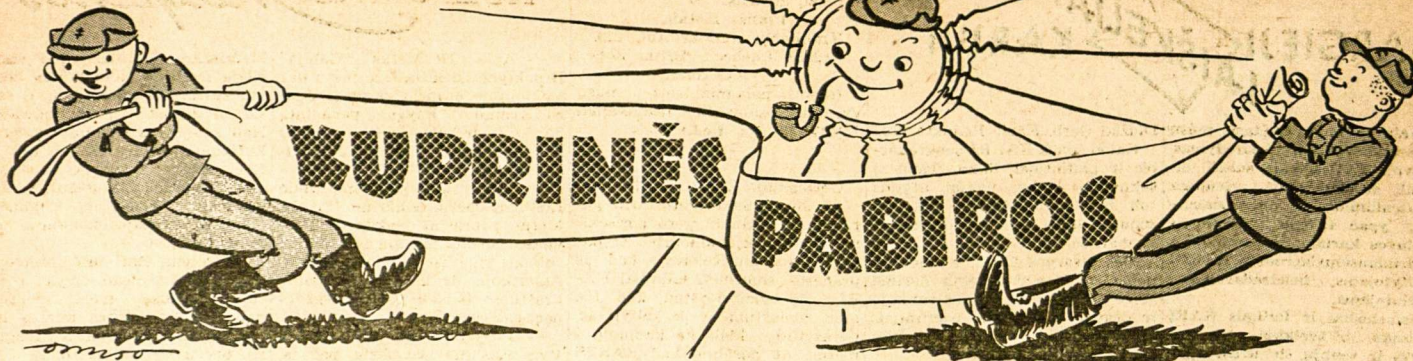
Mano linkėjimas, kad KARYS vėl taptų periodiniu žurnalu tokiu turinio, koks jis buvo paskutiniais Nepriklausomos Lietuvos metais...

J. Misius
London, Ont., Canada

... Siunčiu \$1 ir prašau atsiųsti man vieną KARIO nr., o kita siųskite tam, kas negali užsimokėti...

Ad. Ambraziūnas
Waukegan, Ill.

(Už antrąją tremtinio Ambr. dolerio pusę gyvena KARIO egz. pasijustas Vokietijon, II-jo Pasaulinio karo invalidui Pranui Bagdanavičiui, už adresu: 14a, Uulm/Donau, Boelke Wohnheim, Blok C, Room 47, U. S. Zone, Germany.—Red.)

BANGUOTOS ŠYPSENOS

BABILONAS

Spoksau į bangelių grimą
Į mirgėjimą žvaigždžių —
Pro propelerių ūžima
Balsą kažkieno girdžiu.

“Duok poezijos”, — tai šaukia
Man redaktorius rimtai, —
Apie tai, kaip laivas plaukia,
Ką mes jaučiam, apie tai.

Ziūriu į marias pro “bortą”
Ir žiūrėdamas mastau,
Kaip šiandien valiau “abortą”,
Kaip valyt rytą reiks tau...

Ir nekyla įkvėpimas
Tyras, kaip gelmė, skaištus,
O prie šono kažkas ima
Žiaukčiot jūron pro kraštus.

Ir sužadintas galvoju: —
Tai gerai, kad sutema...
Ak, dama, dama, dailioji,
Ar mąstei čia lipdama?...

Kaip man permaldaut Neptūna,
Kas tavęs neskriaustų, miss,
Kaip man tavo silpną kūną
Apdainuoti eilėmis —

Tavo juoka, tavo grožį,
Tavo lūpų kraščiuokius...
Be manierų “piauni ožį”,
Gasdini mažus vaikus.

Ir Pegasas išsigando
Ir nuėjo po vėlniais,
Ir prie kito kranto bando
Guost ką atdūšiais švelniais.

Ten, kur Vegesack'as-Gron'as,
Ten, kur Freiburgas, toli...
Čia tau, ponas, kitas tonas,
Čia juokaut, bra, negali.

Ir bandau rimtai mąstyti,
Ir nutraukia tas mintis:
“Eikim pažūrėt, katyti,
Kur paskendo pilnatis...”

Kažkas vakariene giria,
Gera buvus vakare.
“Bitte alle Passagiere...” —
Baubia balsas rupore.

Ir haubimą tą pagaves
Ausį lyg medum tepi:
“Pasažyrai”... nors kaip avys,
Bet vistiek nebe “dipy”...

Estai, latviai ir lietuviai,
Žydai, lenkai, jugosla-
Vai, — tik vienas kasnis žuviai
Ir po to — nakties migla.

Jei prakiurtų laivo šonas —
Amen įgula visa,
Amen visas Babilonas,
Bėgantis į USA.

Bet neverkit, nelaimingi,
Pamaitinę žuveles.
Stokit puošt “Le Roy Eltinge”
Į dažytojų eiles.

Stokite į “Putzkomandą”
Visas mišinys tautų.
Daktare, lenk rieby spranda
Su aptiekorium kartu.

Mesk mergyte, kavaleriau,
Dainiau, mesk tuščiai eiliuot.
Inžinieriau, inžinieriau,
Ne kasdien vyks simuliuot...

Kas dėl “Eltinge” gerovės
Bus nenupeiktas darbuos,
Tą Amerikoj bendrovės
Šimtui metų užverbuos.

Tam Ramygala—Detroitas,
Tam bus Klyvlendas—Šakiai,
Kaip šeriutasi bus, oi, tas
Doleringas ir Okey.

— Achtung, achtung...—vėl
nutraukia

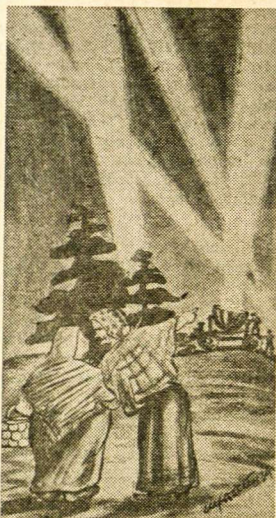
Balsas man visus rimus,
“Melden bei Troop Office”
šaukia —
Taip laive čia myli mus...

Dažytojas nr. trisdešimtas

KARINIŲ PROFESIŲ TIPAI

Kiekviena karinė specialybė
turi tam tikrų žymių. Jos aiš-
kiausiai parodo, kam karys lin-
kes, ką jis mėgsta.

Jeigu rajone sutiksi tipelį su
pieštuku už ausies, ilgomis sulai-
dytomis kelnėmis ir ilgais faki-
ro plaukais, — drąsiai gali tvir-
tinti, kad turi garbės matyti
plunksnos žmogų — raštininką.
Muzikantas, — eidamas kirbina
pirštus, eina polkos arba valso
taktu.

— Sakyk, Barbora, ką ten tie ka-
reivėliai daro?

— Begėdžiai, turbūt Dievo ies-
ko...

Siuvėjas — balta apykaklaite,
prosytomis kelnėmis. Jis pirmiau
apžiūrės sutikto gatvėje žmogaus
drabužius, suskaičiuos skyles ir
raukšles, o tik vėliau dirstels i
fizionomija.

Batsiuvių jau iš tolo pažinsi. Ba-
tai blizga saulėmis, o rankų pirš-
tai vienodos su bato aulų spal-
vos.

Taiklus šaulys dažnai merkia
kairią akį, o su drauge sveikin-
damasis, daro du paspaudimus.

Ūkvedys nuodugniai apžiūrės
kiekvieną daiktą, dešimt kartų
skaičiuos savo algą, o draugui
daves parūkyti pusę papiroso,
būtinai užsirašys i knyga, kad
nepamirštų atsiminti.

Grandinis — orus ir niekada
nesišuokiantis viršininkas, kuris
maloniai šypsena suteikia tik vie-
nam žemesnio laipsnio kariui—vi-
rėjui.

Virėjas — arbūzo išvaizdos vei-
do, buroko spalvos skruostų, rie-
baus pasitenkinimo ir taukuoto-
mis kelnėmis.

EILINIO SAIPOKO PRANASAVIMAI

Cigonės iš delno skaito žmogaus
praeitį ir ateitį, skyrininkas gi—
iš panagių. Jei tavo panagėse yra
purvo, jis jau žino, kad tu va-
kar mūlo nevertojai ir kad rytą
prakaitą liesi virtuvėj.

Zemė apie saulę apsisuka tik
vieną kartą per metus. Raštinin-
kas apie virėją apsisuka per die-
ną net tris kartus.

Ar bus šimet saulės užtemi-
mas? Kiekviena ryta pažūrėk i
saulę pro šautuvo vamzdį ir ji
tau niekuomet neužtams.

ZMONA: — Aš nemėgstu nau-
josios stenografistės žvilgsnio, to-
dėl ją atleidau.

VYRAS: — Neduodama progos
jai pasireikšti?

ZMONA: — Ne! Nenorėdama
suteikti tau progos pasireikšti...

JI: — Aš bijau eiti šia tamsia
gatve.

JIS: — Bet, aš esu su jumis.

JI: — Todėl aš ir bijau...

TĖVAS: — Sūnau, kada tik tu
blogai elgiesi, pražyla vienas
plaukas.

SŪNUS: — Oi, oi, tėvai, tu tu-
rėjai būti laukinis, nes senelis
visai plikas.

— Mano gyvenimo tikslas yra
tapti žymiu gydytoju. Aš noriu
būti kaulų specialistas.

— Taip? Tada tam jūs turite
gauti kitą galvą.

Aukų rinkėjas: — Ar jūs ka-
nors nepaaukotumėtė Moterų
Prieglaudai?

Piliėtis: — Žinoma! Paimkite
mano uošvę...

ŠVIESA BUTELYJE

Senas ūkininkas, pirmą kartą
apsilankęs didmiestyje, grįžo na-
mo labai nepatenkintas.

— Viešbutyje, — skundžiasi jis
savo žmonai, — mano kambaryje
kiaurą naktį jie laikė uždegta
šviesa.

— Bet, kodėl tu jos neužpūtei,
— teiraujasi žmona.

— O kaip ją užpūsti? — at-
šauka vyras, — negalėjau. Ji bu-
vo uždaryta butelyje...

Niekur taip greit žmogus nes-
teta kaip kariuomenėj. Žiūrėk,
rodos, dar neseniai skyrininko
skverno išikibęs mokiasis vaikš-
čioti, o šiandien jau senas karei-
vis esu.

Atmink grįžęs iš atostogų, kad
šautuvas nevalomas rūdija—sū-
ris nevalgomas pelyja.

Ne tas yra didis, kas dešiniam
sparne stovi. Ne tas garsus, kas
garsiai komanduoja.

Mūsų skaitytojams: Dėl
aktualesnės medžiagos gau-
sim, kai kurie rašiniai ati-
dėti 3-iam nr. Rd.

**NEDELSDAMAS
IŠSIRAŠYK K A R I
SAU, SAVO
ARTIMIESIEMS
VOKIETIJOJE,
KITOSE ŠALYSE
AR ESANTIEMS
JAV ARMIJOSJE.
SUVĖLAVUSIEJI —
NEGAUS 1951 M. NR. 1!**

IVAIRENYBĖS

— I slaptosios policijos New
Yorko įstaiga vieną dieną skam-
bina vyras ir sako: — Vakara
Grand Central geležinkelio sto-
tyje aš pavogiau lagaminą, ku-
riame, mano nuomone, yra visoi-
kių projektų brėžinių, panašių i
karines paslaptis. Šį lagaminą aš
įdėjau į automatinės apsaugos
spinta, kurios raktą siunčiau jūsi
įstaigai. Aš esu vagis, bet aš esu
garbingas Amerikos vagis, —bai-
gė savo pranešimą nepažįstama-
sis.

— San Remo, Italijoje, vyk-
tančios tarptautinės filatelistų
konferencijos programa, raketos pa-
galba buvo pasiūsta pašto siunta
septynių mylių nuotolyje.

— New Yorko uoste esančioji

Laisvės Stovykla, kuri šiemet
lapkričio mėn. minėjo savo 64
metų sukaktį, yra gausiausiai
lankoma turistų vieta Ameriko-
je. Šiemet ją jau aplankė apie
520.000. Bet Londono senoji piliis
“Tower” sumušė rekordą. Ją ap-
lankė apie 960.000 žmonių.

— 1841 metais Anglijoje pirmą
syki buvo parengta Kalėdų eg-
laitė. Po dešimt metų ir New
Yorke atsirado eglaičių pardavė-
ji, kurie pradėjo gyventojus ap-
rūpinti eglaitėmis. Dabar New
Yorkas dauginasi aprūpinamas
medeliais iš Kanados.

— Cėkų profesinių sąjungų
laikraštis, aprašydamas vieną
laikrodžių krautuvę, sako: “Kas
ties šios krautuvės langais susto-
ja ir į laikrodžius pasižiūri, turi
pagrindito džiaugtis. Languose iš-
statyti laikrodžiai yra Sovietų
Sąjungos fabriku gaminys, ir ta
firma vadinasi “Laimėjimas.”

—Brooklyno Lietuvių Futbolo
Komanda lapkričio 19 d. pirmie-
nioji rungtynė prieš Schlesier
S. C. savo priešininkus nugalėjo
21:0.

— Tuo pat laiku Brooklyno
Lietuvių Atleto Klubo II-sis krep-
šinio vienetas, žaidęs pirmenybes
prieš Ainslie Presb., laimėjo 32-
28.

— Sao Paulo, Brazilijoje, spau-
da neseniai plačiai rašė apie An-
taną Aukštinaiti, kuris jau ket-
virtą kartą iš eilės tapo tinklinio
čempionu.

— Anglijoje prasidėjo krepšinio
sezonas. Rungtynėse dalyvauja ir
D. Britanijos lietuvių krepšinio
komanda “Vilnius”. Pereitame
sezone ji buvo išsikovojusi meis-

terio vardą ir pereinamąją ta-
urę.

— Pietų Australijoje gyvenan-
čių lietuvių, latvių ir estų krep-
šinio turnyre, kuris įvyko spalio
21 d. Adelaidėje, laimėjo latviai.
Rungtynės su estais lietuviai lai-
mėjo santykiu 7:53 (35:25), o
paskutinėse rungtynėse, žaidžiant
lietuviams su latviais, laimėjo
latviai, santykiu 55:38 (26:21).
Tuo būdu turnyro laimėtojų tapo
latviai, gaudami ir pereinamąją
taurę, kurią jiems įteikė Pietų
Australijos Krepšinio Sąjungos
Vykd. pirm. W. Thomas.

— Advento paskutinę savaitę
Jungtinėse Amerikos Valstybėse
baigiasi amerikiečių futbolo se-
zonas.

Nuoširdžiai sveikinu Amerikoje atgijusį pasaulio lietuvių karių
laikraštį KARI šv. Kalėdų ir Naujųjų Metų progai!

ALEKSANDRAS VASILIAUSKAS

DARŽŲ RANGOVAS

Maple Street, 102,

Great Neck, L. I., N. Y.

Lietuvių Radijo Draugijos

PROGRAMOS

J. P. GINKUS, Direktorius

SEŠTADIENIAIS 2 VAL. POPIET -- WWRL 1600 kc.
GYVUOJA PER 15 METŲ

Oro bangomis transliuojami įvairūs visuomenės pranešimai,
naujienos, muzika (vietinės žinios, parengimai: koncertai,
šokiai, ir t.t. Vestuvės, puotos, liūdni pranešimai)

495 GRAND STREET BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 4-7142

J. P. GINKUS AD. JEZAVITAS V. UBAREVICIUS
Direktorius Muzikos Dir. Pranešimų Dir.

ELENA IR JONAS BLAŽONIAI

JAUKUS LIETUVIŠKAS RESTORANAS

Geriausia užėiga vietos lietuviams

Great Neck, Middle Neck Rd. 744

KUMPIKAS

pigiai ir greitai pataiso elektros motorus, skalbiamąsias mašinas,
valytojus ir ventiliatorius.

Darbas sąžiningas, kainos pigios.

Kreiptis 105 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y.

Alex and Lione Mathews

MAISTO KRAUTUVĖ

256 Union Ave., Brooklyn, N. Y.

Telefonas: EV 7-7411

KLEEN KOL COAL CO.

LISAUSKO ANGLIŲ KOMP.

Anglys, Coke ir Aliejus

496 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.

Gyvenimo vieta

65-43 GRAND AVE. MASPETH, N. Y.

Tel. TWining 4-8087

KLAUSYKIT RADIJO!

KIEKVIENĄ SEŠTADIENĮ 11 VALANDĄ RYTO

23

JONAS SUTKAITIS

LIETUVIS

LAIKRODININKAS

449 GRAND STREET

Brooklyn, N. Y.

Parduoda ir taiso laikrodžius,
atlieka juvelirio ir graviravimo
darbus.

Pigus ir sąžiningas darbas
ir greitas patarnavimas.

JAUKI LIETUVIO

JUOZO ŠUOPIO

užėiga

POINT TAVERN

kurioje visuomet galima gauti skanių užkandžių
ir visokių gėrimų

150 Steamboat Rd.,

Great Neck, L. I. N. Y.

Tel.: G. N. 4-2120.

DIDŽIAUSIAS PASIRINKIMAS!

M. Dumblys & C. Joneliūnas

LIKERIŲ KRAUTUVĖ

78 Steamboat Rd.,

Great Neck, L. I. N. Y.

Tel.: G. N. 2-5979

E. POVILANSKŲ

Baras ir Restoranas

Puiki Salė šeimyninėms Pramogoms

158 GRAND STREET

BROOKLYN, N. Y.

Tel. EVergreen 4-9737

Aukščiausios rūšies švieži produktai

Stanley's Meat Market

ST. MAJEWSKIO krautuvėje

156 Steamboat Rd.,

Great Neck, L. I. N. Y.

Tel.: G. N. 2-6879

A. Vikriko Meat Market

ĮVAIRIOS MĖSOS IR DEŠROS

123-125 Grand Street,

Brooklyn, N. Y.

Telefonas EV 8-2818

EVergreen 8-9770

JOSEPH GARSZVA

GRABORIUS - BALSAMUOTOJAS

231 BEDFORD AVENUE

BROOKLYN, N. Y.

PASAULIO LIETUVIŲ
KARIŲ MĖNESINIS
ŽURNALAS

KARYS

MIELAS
IR LAUKIAMAS
KIEKVIENO LIETUVIO
SVEČIAS

SENI IR JAUNI
TREMTINIAI IR
SENIEJI ATEIVIAI—
SKAITO IR PLATINA
ILIUSTRUOTĄ ŽURNALĄ

Kari

1951 m.